Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the ima-ges to determine what is correct.

GÖTEBORGS UNIVERSITET

LÄS OM —

BARNENS JULLOV, JULEN, SOM ÄR FJÄRRAN MEN NÄRA, MOSTER ELSAS JULMIDDAG M.FL. JULARTIKLAR.

PRINS WILHELM, CARL G. LAURIN OCH JULIA SVEDELIUS SKRIVA

— I DETTA N:R

N:r 51 (41:sta Årg.) UPPL. A. PRAKTUPPLAGAN DEN 23 DECEMBER 1928.

Strålande sol över vidderna

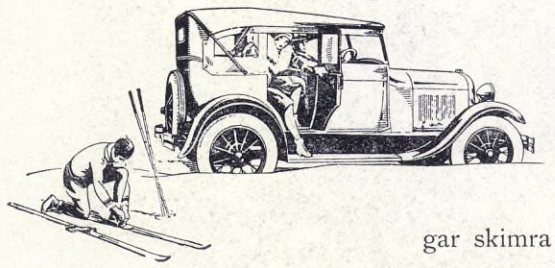

Himlen välver sig hög och klar över vidder och mörkgröna skogar. Rimfrosten hänger på träd och buskar, och stugornas väggar skimra lysande röda.

Kalla vinterdagar i strålande sol — eller ovädersdagar då vinden tjuter kring knutarna och snöyran piskar i ansiktet — i alla väder bjuder Ford Phæton komfort och bekvämlighet. Där finns gott om plats. Ford Phæton förenar den täckta vagnens ombonade trevnad med öppna vagnens sportmässiga behag. Sufletten är lätt att fälla upp, de tättslutande sidostyckena fastsättas praktiskt taget på ett ögonblick och öppnas med vagnsdörrarna. De breda fönstren tillåta de resande att obehindrat njuta av utsikten.

Den tystgående 40 hkr. motorn har ett överflöd av kraft och forcerar de brantaste backar lekande lätt. Och när Ni efter slutad färd konstaterar, att den på varje 100 kilometer endast förbrukat cirka 10 liter bensin, måste Ni förvånas över, att en bil i denna prisklass så lyckligt förenar den mindre vagnens ekonomi med den stora vagnens styrka och andra fördelar. Den nya Ford erbjuder säkerhet och bekvämlighet även i det svåraste väglag. De hydrauliska stötdämparna och de effektiva, mjukt verkande 4-hjulsbromsarna äro en garanti härför. Ford Phæton ligger som "klistrad" på vägen och tar kurvorna utan krängning.

Den nya Ford Phætons låga, eleganta linjer vittna om snabbhet och god avbalansering. De smakfullt sammanställda färgerna, de blänkande strålkastarna och de kraftiga ståleker-hjulen — allt vittnar om gedigenhet och styrka.

Ni bör själv se och köra den nya Ford Phæton. Bättre än många ord skall en provtur övertyga Er om dess höga kvalitet och enastående prestationsförmåga.

FORD

FORD MOTOR COMPANY A/B · STOCKHOLM

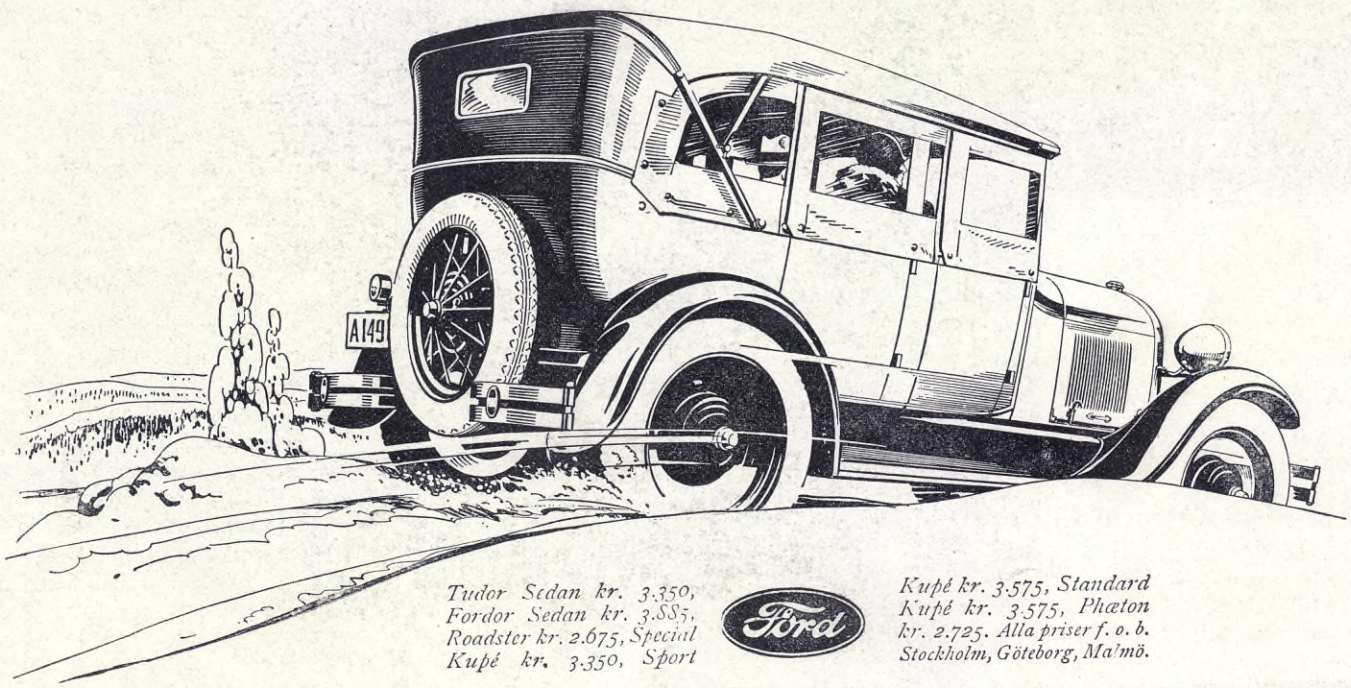

Tudor Sedan kr. 3.350, Fordor Sedan kr. 3.885, Roadster kr. 2.675, Special Kupé kr. 3.350, Sport Kupé kr. 3.575, Standard Kupé kr. 3.575, Phæton kr. 2.725. Alla priser f. o. b. Stockholm, Göteborg, Malmö.

KRÖNIKA

OM EN TYSTLÅTEN DAM, EN LEDSAM FEST OCH EN FELBEHANDLAD LYMMEL

SIGRID UNDSET ÄR INTERVJUARNE en stötesten och en förargelseklippa. Till de flesta frågor svarar hon, det vet jag inte. Hennes fåordighet är ett bevis, så gott som något, på faran av generalisering: Icke alla kvinnor älska pratet för pratets skull.

På intervjuarens fråga vad tror ni om ungdomen, svararde fru Undset:

Att den haft vanartade föräldrar.

Hennes svar gladde mig, därför att det överensstämmer med min egen syn på ungdomsproblemet, och därför att ett sådant uttalande av en människa med Sigrid Undsets starka historiska sinne, stora bildning och människokännedom, icke kan vara ett löst prat utan måste vara grundat på övertygelse, vunnen efter erfarenhet och studier.

När jag, så gott som varje dag, läser nya inlägg om, nya bevis för och nya botemedel mot ungdomens tilltagande förvildning känner jag mig så hemskt generad. Tänk att man alltid måste ha en strykpojke! Tänk att arvsynden — den ärftliga belastningen från fader Adam, han som skyllde äppelätningen helt på Eva — skall vara så efterhängsen!

Hur skulle det vara om vi i stället för att med rättvänd kikare studera ungdomen och med avigvänd oss själva, vände på instrumentet! Använde förminskningsglaset för ungdomens fel och förstoringsglaset för våra egna. Vore det inte nyttigt så här i årets sista timme?

Vilka är det som hetsar omkring i jakt efter pengar och nöjen? Vi. Vilka är det som jobbar, bedrager, förskingrar? Vi. Vilka var det som ställde till med världskrig och uthungring av hela länder? Vi. Vilka är det som planera ett nytt världskrig, ett allas krig mot alla, ett massutrotande vars gräslighet endast kan mätas med dess dumhet? Vi.

Vilka är det som gifter sig och skiljer sig härs och tvärs, trots både barn och barnbarn? Vi.

Vilka är det som ej kunna få nog av sensationer, men väldigt snart nog av allvar? Vi.

Och så förebrå vi ungdomen, att den så gott den kan, imiterar oss!

Och vi bli stötta och upprörda, när den inte är villig att utbyta jazzen mot väva vadmal, bion och flirten mot högläsning och äppelätning i hemmet. Där icke någon pappa och mamma delar de stilla fröjderna, utan äro var på sitt håll. På sammanträden, föreläsningar eller nöjen, men säkert inte hemma.

Så är inte alla hem, det finns hem där familjemedlemmarna hålla ihop också på andra tider än måltiderna. Ja, det finns det, och där är ungdomen inte »förvildad». Vilket skulle bevisas.

Som de gamla sjunga, så kvittra de unga, är ett gammalt klokt ord. Det heter inte, ehuru man nu vill göra troligt att så borde det låta: När de gamla sjunga psalmer, kvittra de unga frivola visor.

*

Nobelfesten — den tjugusjunde i ordningen är lyckligen över.

Kanske lyckligen, inte är ett alldeles lämpligt ord. Vore inte lyckligtvis lämpligare?

Svenskarna äro ju kända och uppskattade för sin ovanliga förmåga att anordna fester och hålla tal. Varför ska då denna charmanta förmåga alldeles sina ut, just vid det tillfälle, då den borde slå ut sin allra finaste blomma? Annars kan vi nog breda på med blomster, både i verklig och överflyttad betydelse, varför ska då denna fest, vår stora internationella och nationella festdag, vara sorgligt renons på båda delarna?

Här finns talare av Guds nåde och här finns blomster av alla färger och här lär ju finnas festarrangörer, vilkas like inte hittas på denna sidan lyckliga Arabien, så fram med dem då!

Ja, nu är det som det är. Och som det kommer att bli. För Nobelprisutdelningen ska vara det ledsammaste tänkbara. Förmodligen fordrar vetenskapen det. Och så får litteraturen foga sig. För den hör åtminstone till de sköna konsterna, de där älska skönhet och spiritualitet mer än akademisk torka och värdighet.

*

Har det lästs om pojken i fortsättningsskolan, som bad sin lärare att »akta sig för mörka kvällar» och som nekade att be om ursäkt för denna och diverse andra förlöpningar? Och som fick rätt av folkskolinspektören, så till vida att han befriades från att be om ursäkt och fick förflyttning till en annan skolavdelning.

Är relationen sann, så är händelsen märklig och visar, att det är betydligt mindre farligt att bära sig lymmelaktigt åt i landsortsskolor, än att dansa i smoking, om man tillhör en stockholmsskola.

Är stryk avskaffat i skolorna? Jag hoppas inte. För det finns fall och det finns lymlar, som sannerligen ropa efter stryk. Hur det skall utdelas, kan tvistas om, men att det borde utdelas ibland förefaller mig tydligt.

Själv såg jag en gång en stor lymmel rått plåga en katt. Jag önskade mig tiodubbla krafter, men jag vill lova att jag i alla fall använde dem jag hade! Jag randade pojklymmeln, så det var en lust åt det, och jag hade inte den minsta känsla av att jag borde försökt tala honom till rätta. Det finns ögonblick då ord är fullständigt malplacerade.

Inhumant? Nej. Humant. Mot lymmeln, som kanske kan hindras från att bli en brottsling och särskilt humant mot den övriga världen, som lätt nog blir offer för översittares råhet, om icke denna deras råhet stävjas i tid.

Inte bråk och gräl om en massa strunt, men en ordentlig avbasning där det behövs. Det tycker jag är riktigt.

VAGABONDE.

Vagabonde

— Få vi se hur Vagabonde ser ut, har läsekretsen bett redaktionen många gånger under detta år.

Sagt och gjort och i samband med det goda budskapet att Vagabonde lovat skriva sina krönikor i Idun även nästa år.

Men tro inte att vi se ut som på fotot, ber Vagabonde och så gör hon en av sina roliga barnhistorier på fotografens besök. Det är inte lätt att till kläder och anletsdrag skruda sig för fotografering, menar familjen Vagabonde, när svenska folket fordrar att Tuttan och Putte ska vara småungar. Medan Tuttan, som i själva verket döpts till det romantiska namnet Marian, nu går på 11 år och Putte, som heter Erik Stellan men i hemmet kallas Hampe, är en bastant grabb på 9. Men trevliga äro de i alla fall, det försäkras.

Och deras mamma är om möjligt ännu trevligare. Både som konstnärinnan Mollie Faustman och som författarinnan Vagabonde. I den senare egenskapen är hon älskad av Iduns läsekrets — det få vi dagligen vänliga brev om — både för sina krönikors och sina böckers skull. Köp t. ex. hennes julbok i år *"Fariséer och syndare"* och ni får lite välbehövlig krydda på julkosten.

Både kameran och filmen bör vara av märket

KODAK
EASTMAN KODAK COMP.

Alla fotografiska artiklar, framkallning & kopiering genom
HASSELBLADS FOTOGR. A.-B.
Göteborg - Malmö - Stockholm

"MAMMA, VAD SKA JAG GÖRA?"

EN FRÅGA FÖR MÖDRAR OCH BARN I JULLOVET

NÅGRA BEKANTA DAMER RÅDA BOT.

NÄR VÅR HERRES VITA VINTER dröjer, som den hittills gjort i år, är det nästan med oro mödrarna se mot julferierna. Vad skall man göra med skolungdomen, då arbetet för året är slut och man inte kan skicka ut dem på all slags vintersport? Det är kanske för mycket sagt, att julferierna för hem i städerna, och det inte bara i en stor stad som Stockholm blivit ett problem, men nog emotser man dem med andra känslor än förr. Då tog man allting enklare. När barnen inte hade sin skola, så hade de jullov, och det var trevligt för dem. Gick de hemma och leddes av brist på sysselsättning så var det deras ensak eller åt de sig fördärvade i magen av julgransplundringsgotter, ja, så kom farbror doktorn, som var familjeläkare och hade sett dem sen de kom till världen, och så var det inte mera med den saken. Om de vid terminens början sågo gråare och tröttare ut än då de slutade skolan till jul, så förundrade man sig, eftersom de haft en hel månad ledigt och började tala om järnpiller. För se, ungdomen nu för tiden o. s. v.

Hemmen ha en helt annan inställning nu. Då man genomlevt en termin i spänning för att se, om barnen skola stå rycken av skolarbetet, andas man inte ut, när ferierna komma. Ty vid terminsavslutningen möter frågan: hur skall ungdomen på bästa sätt hämta krafter till nästa arbetsperiod? Vårterminen är som bekant än mer krävande än hösten.

Idun har frågat en del mödrar med barn vad de göra med julferierna och fått några svar, som kanske även för andra kunna vara till nytta och hjälp.

Det får inte bli så många julkalas.

Vad jag ämnar göra med mina barn under jullovet? säger professorskan Signe Henschen. För det första: få dem att glömma skolan, och det kommer att bli mycket lätt. För det andra bjuda till att få ut dem i friska luften hela förmiddagen. Det kommer att bli ganska svårt, såvida det inte blir skidväder. För det tredje ämnar jag trots tidens tendenser anstränga mig att få behålla dem hemma om kvällarna. Det kommer att bli ganska lätt beträffande några och ganska svårt beträffande andra av dem. Vad julbjudningarna beträffar så kunna de visst vara mycket roliga och innebära roliga minnen i framtiden, men de böra vara få, för många bjudningar bli barnen bara utslitna av.

Praktiskt arbete rekommenderas.

— Jag ämnar låta mina barn i största möjliga utsträckning sköta sig själva i jullovet, säger skriftställarinnan fru Elsa Thulin, som har en son och en dotter på femton och sexton år. De måste annars leva under skolans minutiöst utstakade schema, och därför är det så mycket viktigare att de i ferierna få ett tillfälle att lära sig vad friheten innebär. Men jag tänker inte helt överlämna ledningen i deras unga händer. Jag vill ju gärna se till att de få frisk luft och motion i stor utsträckning. Men som jag inte vet något värre än sportfåneri, kommer jag att hålla mycket strängt på att sporten inte får gå till överdrift. Det är absolut farligt för barn. Men det behöver jag nog inte frukta för mina barn. I jullovet anser jag det mycket lämpligt, att deras anlag för praktiskt arbete uppmuntras. De behöva vila hjärnan, avlasta hela bördan av intellektuella sysselsättningar och skall de syssla med något, får det vara manuellt arbete. Min pojke gläder sig särskilt åt att få titta på fabriker för att se hur en del saker vilkas teori han studerat, ta sig ut i praktiken. Ferier och vila behöver inte betyda sysslolöshet. Att bara slå dank är tröttsamt, vilan ligger i att barnen får en helt annan art verksamhet än skolarbetet.

Låt husligheten frodas.

Fröken Elsa Carlsson, biträdande föreståndarinna vid Stockholms norra kommunala mellanskola, har en del fromma önskningar för skolbarnens julferier. Fröken Carlsson brukar ivrigt rekommendera husligt arbete i form av hjälp i hemmet åt sina lärjungar, både åt gossarna och flickorna. Hon anser, att man kan förhöra sig läxor och repetera årtal under sådana sysselsättningar som t. ex. strumpstoppning. Den är till och med särskilt ägnad till att kombineras med minnesträning på de inlärda läxorna. Och i jullovet, när man är fri från läxor helt och hållet, kan husligheten riktigt få breda ut sig. Men — och nu kommer ett mycket stort men: kommunala mellanskolan har så korta ferier — kortare än andra skolor, att barnen att lärarpersonalen också för den delen knappt hinner andas, förrän vårterminen är över dem. Och därför kanske man helst bör rekommendera åt barnen frisk luft.

Flickorna finna sig alltid tillrätta.

Doktorinnan Maja Simon har tre flickor, som gå i respektive åttonde, sjunde och femte klass. För deras mor har aldrig jullovet varit i minsta grad ett problem.

— Men jag medger, säger doktorinnan Simon, att om det blir en sådan här blidvinter, som utesluter all tanke på vintersport, är det nog svårt för många hem att ha barnen hemma. Det är därför de tillgripa medlet att skicka bort dem på landet över helgen. Stora gossar fara inte väl av att gå i staden och slå dank i flera veckor. Men med flickor blir allt så olika. Mina flickor hitta alltid på något att syssla med, de rita, sy, hjälpa till i hemmet. För större flickor är det särskilt trevligt att kunna sitta med ett handarbete t. ex. de nu så moderna korsstygnsbroderierna, som de annars inte ha tid att syssla med. Men det får inte bli för mycket stillasittande. Ut och gå, om inte annat, måste man säga till dem. I snövintrar med skidföre och skridskois, går det ju ingen nöd på skolungdomen under ferierna. Men som sagt en sådan här blidvinter — dock, hos oss ha vi hund och då få de gå ut och motionera den i alla väder.

(Ill. G. Chatham.)

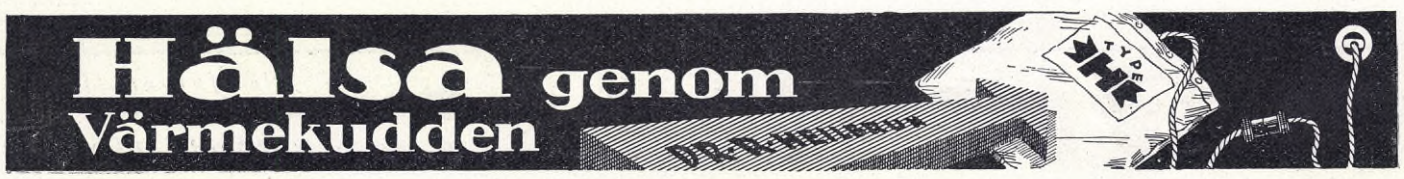

JULEN SOM ÄR FJÄRRAN MEN NÄRA

HUR MAN FIRAR JUL I POLEN.

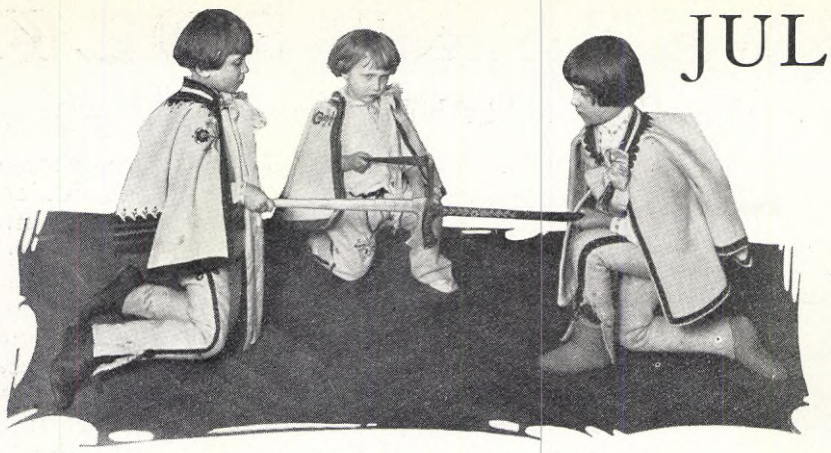

Scen ur szopkan, den traditionella jultablån.

En förnäm polsksvenska, fru Letta Rudnicka Jaroszynska, numera bosatt i Stockholm och författarinna till en mycket uppmärksammad memoarsamling häromåret, beskriver här hur julen firas i Polen och hur den har intressanta likheter med vårt eget julfirande.

JULFIRANDET I POLEN HAR MERA gemensamt med gamla svenska julseder än med de festligheter som förekomma under denna vinterhelg i de övriga länderna på kontinenten. Till stor del beror väl detta på den långa och kalla vintern och den förkärlek som båda dessa länder hysa för gamla nedärvda seder och bruk.

Alla bestyr med slakt och rökning, beredning av korv och sylta, bakning och dylikt, vilka upptaga den svenska husmoderns tid veckorna före jul, sätta även i Polen sin prägel på denna tid. Jag tror ej att några andra länder i Europa ha bevarat dessa gamla seder så väl som Sverige och Polen.

Troligen genom det katolska inflytandet har varje plägsed fått en symbolisk prägel.

Så till exempel seden att på julaftonen smycka matsalen med produkter av årets skörd. I ett hörn av rummet placeras ovanpå en bädd av doftande hö en stor kärve med strån av alla de sädesslag som skördats under året: vete, råg, korn, havre, bovete o. s. v. På de förmögna herrgårdarna och slotten är det en av eftermiddagens hävdvunna ceremonier, att gårdens högtidsklädde förvaltare träder in och överlämnar denna sorgfälligt sammansatta kärve, där varje strå är utvalt, till husmodern, som placerar den på den bestämda och redan iordningsställda platsen. Framför denna prydliga och doftande dekoration får stallet med krubban sin plats. Det är vanligtvis tillverkat av trä, och det är icke ovanligt att i gamla hem träffa på sådana sniderier, som gått i arv från generation till generation. De vårdas som reliker och komma årligen till användning vid julfirandet. Jag har även sett sådana stall med Jesuskrubban, som varit utskurna i elfenben. Ovanför krubban hänger en lykta i form av en stjärna, vilken tändes på julkvällen och sedan får brinna under hela helgen ända till trettondagsafton, då alla juldekorationer tagas bort.

Sedan denna första ceremoni väl är över, vidtager den andra, då klockaren från den närbelägna kyrkan kommer med de oblater, vilka äro särskilt avsedda för julaftonen. Han tillverkar nämligen vid juletid en sorts större oblater, på vilka Jesu födelse är avbildad. Gamla kyrkor ha i sin ägo ovanligt dyrbara och väl ciselerade oblatjärn med olika bilder ur Jesu liv. Denna gåva mottages av husfadern, som lägger den på ett silverfat framför krubban. Senare på aftonen hämtar han oblatfatet, och tillsammans med sin maka går han omkring bland familjens medlemmar, som samlats i matsalen, för att med dem dela oblaterna och önska en fridfull och glad jul. Sedan bliva tjänare och gårdens underlydande, vilka vid denna tid på julaftonen alltid infinna sig å godset, delaktiga av oblatutdelningen, som på stora slott och herrgårdar tager en dryg timme i anspråk. Sjuka och gamla som ej kunna komma till gården, uppsökas av husbondfolket. Det är ett mycket stämningsfullt och högtidligt bruk, som alltjämt iakttages liksom i gamla tider. Det gör ett djupt intryck, och utdelningen sker utan åtskillnad. Även i alla julbrev lägges en liten bit oblat som julhälsning.

Sedan helgen med dessa ceremonier högtidligen invigts, samlas alla till kvällsvarden, vilken även den har en speciell prägel, först och främst därför att det är dagens enda egentliga måltid. Dessförinnan har man blott ätit en bit sill och potatis. I gamla tider förtärdes ingenting alls före kvällen, men denna sed är nu bortlagd. Till dukat bord sätter sig dock ingen under dagens lopp.

Julbordet har också en del Betlehemssymboler. Först och främst är bordet strött med doftande hö under duken. Visserligen vackla glasen på denna ojämna yta och vålla många små olyckshändelser på duken, men det hör julafton till. Mitt på bordet står också ofta en liten krubba eller ett stall av ibland mycket dyrbart sachsiskt porslin. Där framför placeras små figurer av härligt gammalt porslin föreställande knäböjande herdar och konungar. I de rikare familjerna äro dessa föremål ofta av silver eller guld. Hos alla, både rika och fattiga, ligger på julbordet den stora stjärnan, kallad »Strucel», av fint vetebröd med sina utskurna hörn pekande åt de fyra väderstrecken.

Före denna högtidliga kvällsmåltid, som bör taga sin början när första stjärnan blir synlig på himlen, delas ut julgåvor till tjänstefolk, arbetarefamiljer och fattiga. Gåvorna bestå förutom av kläder, vävnader, skodon, schaletter och dylikt, även av sådana stora vetebrödsstjärnor som skola pryda kvällens bord. Jag skulle vilja kalla denna stjärna för en den fruktbara jordens symbol, syftande på det rika, bördiga landet.

Denna julaftons enda måltid kallas för »Wilja» efter det latinska Vigilia och tager en stor del av kvällen i anspråk. Tal förekomma ej, stämningen är för högtidlig, men vin och hembryggt mjöd hör till. Det hembryggda mjödet har gamla traditioner. I trakten finnes vanligen någon gammal man, som är specialist på detta område, och som reser omkring från gård till gård för att brygga mjöd, omsorgsfullt hemlighållande sina recept. Vanligtvis bryggas varje år tre olika sorters mjöd: ett som är avsett att drickas under den närmaste framtiden, d. v. s. inom 2 à 3 år, den andra sorten först efter 20 à 30 år och den tredje efter 75 à 100 år. Den tredje av dessa mjödsorter brygges dessutom på gamla gårdar efter den första sonens födelse, och gräves ned i jorden för att serveras först vid samma persons begravning. Vid sådana högtidligheter som bröllop, julafton och andra stora fester serveras emellertid alla tre sorterna fastän i glas av olika storlekar. Det yngsta mjödet, som betraktas som öl eller måltidsdricka, serveras i stora glas, det äldre i rödvinglas, och alla dricka med nöje därav. Det äldsta mjödet, som serveras i små portvinsglas, påminner i smaken om ett av de sydländska heta vinerna. Det

(Forts. sid. 1311.)

Julängeln kommer till de polska barnen.

Ekströms Jästmjöl
Örebro Kem. Tekn. Fabrik

SVENSK BYGD, SVENSKT FOLK

EN KONSTNÄRINNA OM FESTDAGAR I SMÅLAND

Av

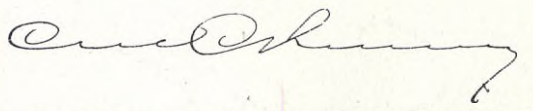

Det är ett stycke livssyn som d:r Carl G. Laurin deklarerar på samma gång som han ger en inspirerad recension av "Livets och årets festdagar", en ny Värendsbok av den svenska konstnärinnan Elisabeth Bergstrand-Poulsen, gift i Danmark.

BLAND DET FÖRSTA MÄNNISKORna började fundera över var årstidernas växling. Tidigt gav man i konsten uttryck åt sin glädje över att våren var kommen. På en norsk vävnad från 1100-talet — kung Sverres tid — ser man månadsbilder: april en riddare med en blomma i handen och lyssnande till fågelsången och maj riddaren på härfärd. Vilken ungdomlig frisk förtjusning ligger ej i de målningar eller kopparstick av de olika årstiderna, som tillkommo i Nederländerna vid 1500-talets slut. Man ser, hur människorna gladdes åt att, uttråkade och uttröttade av livet vid de trånga gatorna under vintern, för första gången få gå ut på vallarna bland blommor och dansande. Vi ha suddat ut gränserna mellan årstiderna och kunna »i lyckligaste fall» äta jordgubbar — visserligen rätt dyrbara — i mars och åka skridskor vid midsommar i ett Palais de glace.

Författarinnan till »Livets och årets festdagar» (Norstedts och Söners förlag) har ett underbart sinne för bestående värden. Det djupa ordet »himmelriket är *i* eder» kan ha som komplement »jorderiket är *i* eder», det kan leva i sinnen och hjärtan. Lyckan ligger i att riktigt förstå och glädja sig åt soluppgången, rimfrosten, barnets leende och lärkans sång. Den fattiges rikedom kan motsvaras av den rikes fattigdom eller rättare de viktigaste glädje- och lyckoämnena äro icke någon kapitalfråga. Skulle man fråga vad som särskilt tyckes intressera fru Bergstrand-Poulsen, kunde man svara: de största dyrbarheterna. Hon begriper, att andan är allt och att nyanserna kunna betyda skiljande avgrunder. Hon har en musikalisk själ, som kan höra om tonen är ren, om den kommer ur själen, och bryr sig egentligen bara om väsentligheter. Hennes kvinnliga, djupt trängande blick har fått en vidare horisont ej bara genom att hon kunnat länge vistas i Italien och Grekland och fattat dessa länders väsen som få svenskar utan genom att hon levat som ett lyckligt »opvakt» barn i Långasjö i Värend i Småland, i en av svenskhetens urceller, och som lycklig maka och moder i den själländska bokskogen. Författarinnan förstår särskilt svenskt och danskt på ett mindre vanligt sätt. I sin sista lilla bok — det är ej ofta fyrtiofem sidor kunna bli till en tungt vägande bok — har hon givit en förtätad bild av de två folklynnena sådana som de visa sig i bådas sorgepsalmer:

"Laer mig, o Skov,
at visne glad",

sjunger man i Danmark.

"Jag går mot döden, vart jag går",

är den tungsinta, högtidliga svenska dödspsalmen, säger hon. Jag minnes, att Peter Nansen gärna läste den oehlenschlägerska psalmen under sin sjukdom. Då har den trängt bra långt. Jag påminner mig också, hur rörande äktdanskt det kändes, då jag vid en kär dansk väns grav hörde den engemannska sången, så äkta naivt dansk:

"Lyksalig, lyksalig, hver Sjael, som har Fred!
Dog ingen kender Dagen før Solen gaar ned.
Tit dufted, tit nikked smaa Blomster ved Gry,
før Aften laa de knust under Haglvejrets Sky.
Guds Fred og God Aften! Vi sjunge ved Kvaeld:
Vor Herre selv bevare hver flygtende Sjael."

I denna den tredje boken fru Bergstrand-Poulsen skriver om sin hembygd, där man hade den lyckan att traditionsvärdena i den nära Blekinge liggande Smålandssocknen Långasjö längre än på de flesta svenska orter fingo behålla de former, som det svenska livet på landet hade vid 1800-talets början, skildrar hon livets och årets festdagar. Ehuru hon väl känner till, att luften kunde genljuda av eder så starka, att hon ej ens hört maken i Toscana, där svordomarna äro alldeles särskilt kraftiga och även påtalas av Dante, ser hon dock på hembygden som på ett paradis. De ha en sällsynt tjusning, dessa paradis, som ligga litet eller långt tillbaka i tiden. Tänker man på det första, det i Eden, med vegetarianism och »Nacktkultur» och friskt porlande vatten vid alla tillfällen, så har det en underlig fägring, särskilt om det jämföres med något i fjärran framtiden liggande paradis med samma förmåner. Man minnes emellertid ur H. C. Andersens »Lyckans galoscher», hur ledsen justitierådet blev på Köpenhamn på kung Hans' tid, när han väl kom dit, som det var omkring år 1500. Men ett av de många sympatiska dragen hos författarinnan är det, att hon ingalunda har den naiva tron, att allt var bra förr i världen. Det vi tycka vara idyller, fyllda av ljus frid, blev av samtida betecknade som stormtid. Hur stilla förefaller ej oss, och det både i Tyskland och Frankrike för att ej tala om Sverige, 1820-talet med dess månskensromantik och dess reaktion. Men Tegnér hade naturligtvis rätt, när han 1820 sade:

"En stormig tid, en vild, emottar eder,
en väldig valplats lika vid med jorden.
Det murkna gamla, det omogna nya
med blind förbittring kämpa nu om världen."

Karlfeldt ger i sin underbara dikt »Vinterorgel» en förtätad bild av årets skiften, så att vi glädas åt att känna årstidernas rytm och så att vårt hjärta blir fullt vid tankar på, att vi ännu äro ovan jord och att vi fått förmånen att kunna säga:

"Jag vill gå ut en violblå kväll
bland isig björk
och höra den strykande violoncell,
som sväller mörk."

Fru Bergstrand-Poulsen såg Långasjö med barnets blick. Hon önskar alla samma goda förmån som hon själv haft: att få »strömma in i en svensk julotta och höra julpsalmerna brusa och se ljusen skina emot sig», och hon önskar alla att få vara med om både påsk och pingst i en svensk landskyrka.

När man skall tala om vad boken innehåller, blir man gärna »läppalätt», något som, påpekar fru Bergstrand-Poulsen, folket trodde man blev, om föräldrarna före dopet icke hållit tyst med vad barnet skulle heta. Hon beskriver kyrkoåret, så att man nästan med spänning väntar på advent, ja så att man till och med skulle önska få vara med på ympmötet, där eljes klockaren och ymparen var den enda manspersonen och där sockenstugan hade fått en annan karaktär. »Där brukade annars kommunalstämmans mansröster mullra, men i stället var den nu fylld av kvinnoprat och skratt, barnskrik, hetta och solsken — och klockarens starka bas, som överröstade det hela. Om en turk kommit till Långasjö sockenstuga en ympdag, skulle hans första tanke varit att avundas den gamla paschan klockarfar detta stora och blomstrande harem.»

Hon är humoristisk också, den utmärkta författarinnan. Jag, som tycker, att det är så ängsligt, när intellektuell överklass skall vara rolig i folklivsskildringar, jag njuter av fru Bergstrand-Poulsens diskreta humor och hennes fina känsla för det relativa. Hon äger den verkliga självfullhet och den

(Forts. sid. 1311.)

Ympmötet. Av Elisabeth Bergstrand-Poulsen.

En verklig njutningsdryck får Ni av

Kobbs Zaryana Thé

Erhålles överallt i originalförpackningar à 75 öre, Kr. 1.25, 1.75, 3.50, 6.75 o. s. v.

OCH EN SVENSK STORMAN

ALBERT ENGSTRÖMS BOK OM ANDERS ZORN

Av

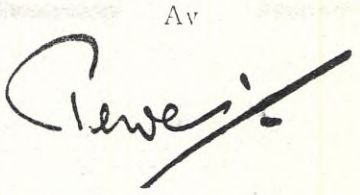

GÄRDI ONUMS WEISER WEN AN wildä. Ovanstående ord ristade Anders Zorn en gång under sitt etsade självporträtt. Det är Moramål och betyder: hans verk visar vad han ville. Man skulle kunna använda dem också om den bok (Bonniers förlag) Albert Engström i dagarna skrivit om honom.

Författaren säger själv blygsamt att det endast är en bröstbild som åsyftas. Häri har han både rätt och orätt. Den bok, som ger hela Anders Zorn, är ännu inte skriven, blir kanske heller aldrig. Ty så rik var hans personlighet, så vittfamnande hans verk, så dolt för profana blickar hans innersta, att helfiguren med nödvändighet blir ytterst svår — för att inte säga omöjlig — att i ord fästa på papperet. Vad Albert Engström velat ge är en bild av vännen, kamraten och framför allt människan. Och häri har han lyckats på ett sällsynt förnämligt sätt. Det är visserligen sant att den store konstnären hade än fler sidor än dem författaren låter belysas, men han förstår att sköta sin strålkastare så skickligt att Zorn ändå står där livs levande framför en, huvudet högre än allt folket och med något av storvulen svenskhet över de godmodiga dragen.

Zorn var en fullödig renässansfigur. Han älskade livet i alla dess yttringar, livet för livets egen skull. Han älskade sin konst och han älskade själva arbetet lika mycket som arbetets resultat. Han var god och vänsäll, givmild och gästfri i samma obegränsade utsträckning. Men han var samtidigt medveten om sitt eget värde och den, som försökte trampa honom på tårna, fick vanligen en beta som han mindes för livet. Mången kallade honom självdryg, men i grund och botten var han ödmjuk inför sin uppgift — detta den sanne konstnärens adelsmärke — tacksam för vänlighet och relativt tillgänglig för den, som ej nalkades honom i biavsikter. Han umgicks därför lika ledigt med amerikanska miljonärer, engelska lorder, barkade fiskare i havsbrynet och sitt eget kärnsunda dalfolk hemma kring Siljans stränder. Syntes han stundom dryg berodde detta på hans gränslösa självtillit, en egenskap, vilken i förening med talangen och begåvningen fört honom upp på konstens höjder. Och när man genom eget arbete och en brinnande energi har nått så långt vill det synas som om man vore berättigad till en viss myndig säkerhet, en ärligen förvärvad pondus i yttre åthävor.

Albert Engström har inte disponerat sin bok. Han skriver om sina minnen och erfarenheter ungefär som de rinna honom i hågen. Härigenom går man visserligen miste om den kronologiska ordningsföljden men i gengäld vinner framställningen i omedelbar friskhet och bestickande ursprunglighet. I synnerhet första avsnittet, som uteslutande handlar om författarens egen samvaro med Zorn, vännen och målarbrodern sedan långa år tillbaka, kamraten i många skiftande levnadsöden och mustiga härjningar, alltid densamme hur händelserna än växlade: trygg, vänfast och ganska envis. Ty sådan var han, och med dalmasens benägenhet att segt hålla ut i alla väder, att genomföra ett beslut till varje pris, kunde han stundom bita sig fast vid småsaker och nödgades på så sätt ofta ta sig igenom självpålagda besvärligheter bara för att hålla ett löfte, vilket i och för sig kanske inte ens var av någon större vikt.

Med reservation för författarens benägenhet att väl omständligt och med illa dold skadeglädje dra fram Zorns mer eller mindre berättigade tjuvnyp åt de häcklade konstdoktorerna — nå, de få väl själva klara opp den saken — tror jag aldrig Albert Engström skrivit bättre och fylligare sidor. Det är något monumentalt över dem i deras kärva stil och plastiska bredd. En stor man blir inte större av att man använder stora ord, huvudsaken är att finna de rätta. De, som träffa kärnan i slaget. Alldeles som Zorn själv var okonstlad, enkel och rädd för allt uppstyltat bör det också skrivas om honom. Detta har författaren insett och därför får hans skildring av människan bakom konstnären dubbelt värde. Åtminstone för den, som i likhet med anmälaren haft förmånen att känna den omskrivne. Man har intryck av att dennes kraftiga personlighet inspirerat Albert Engström till att ta ett stadigare grepp om pennan än vanligt och göra sitt allra bästa. Eller är det för att det hos de båda männen, trots olikheterna, ändå finns så mycket gemensamt? De mötas på många punkter, främst i sin äkthet och sin kärlek till den egna torvan. Två storsvenskar äro de, var på sitt sätt.

Man behöver inte läsa många sidor för att erfara detta. Främst i skildringskonst står väl färden till Finland och svenskbygderna på andra sidan Östersjön. Här är den vida beryktade Mejt som med spända klutar seglar över Bottenhavet och förirrar sig i Ålandsskärens slingrande labyrint. Himlen välver sig hög och blå, brisen är förlig och ombord befinner sig ett glatt sällskap — nej, vikingar är det på fredligt härjartåg i österled. Zorn sitter oftast själv till rors om han inte prövar sin skjutskicklighet genom att fälla sträckande lom med kula. Det blir strandhugg i Helsingfors och händelserika dagar med finländska yrkesbröder. Vidare går färden till det gamla ärevördiga Reval, aristokratiskt trots sin förryskning, Odensholm, Wormsö och Hapsal. Överallt möts man med öppna armar, överallt blir Zorn medelpunkten i händelser och sällskap. Gallén är också ombord och triumviratet är så homogent, att när det föreslås ett besök hos Maxim Gorki svarar Zorn bestämt: »Nehej, nu ska bara vi tre vara tillsammans. Vi ska inte umgås med journalister.»

Ståtligast av allt är måhända skildringen från Odensholm. I denna gamla svenskbygd kände Zorn sig hemma. Här är han riktigt i sitt esse, talar dalmål med flickorna, går på upptäcktsfärd efter uråldriga stugor och köper rökt torsk säckvis. Och sedan kommer hemfärden över Ålandshav i rykande storm och blindmörker, med fräsande skum kring bogen och duktigt med vatten inombords. En krävande segling, långt ifrån riskfri. Och man skulle mycket väl kunnat tänka sig att samma samtal, som några år senare fördes mellan de båda vännerna och varom på annat ställe relateras, utspunnit sig då i stället. Engström säger nämligen: Du pressar henne för mycket. Zorn: Är du rädd? Engström: Nej, men jag tycker att det är onödigt att kapsejsa. Zorn: Tänk på att jag sitter till rors!

Så var det. När Grudd Lårk höll i kulten var man säker om att han förde skutan

(Forts. sid. 1312.)

Självporträtt av Zorn. Akvarell 1877.

Anders Zorn var icke blott Sveriges största konstnär, han var också en storvulen människa med starkt utpräglad personlighet. Albert Engström är också en av våra stora svenskar och när han skildrar Zorn blir det en fullödig bok, som det är värt att göra bekantskap med, anser Prins Wilhelm.

DE TRE SKOTTEN

EN FAMILJEHISTORIA MED GLADA

Georg Leonard von Heijne.

Julen är ju mer än någon annan familjens och släktens högtid. Och när alla släktens medlemmar för kanske enda gången på året äro samlade gå tankarna gärna tillbaka till svunna tiders släktled och deras öden. En sådan skildring värd intresse ger Julia Svedelius här.

NU VILL JAG MANA FRAM EN AV våra lugna vinterkvällar på Edeby, mitt barndomshem. Och föreställer mig, att granen från Edeby djupa skogar redan står där ute i salen prydd med minneskaramellerna, som tagas fram var jul. Där hänger den där stora, granna från mosters bröllop. De två kyssande amorinerna voro min barndoms förtjusning. Och där hänger den, som mamma gömde hem från barndopet hos den grevliga familjen i grannskapet. Och överst, i toppen på julgranen sitter den glittrande spegelkulan, som mormor gav oss en gång.

Under julen tänkte man så gärna på det förflutna, det som har sammanhang med ens eget, och därför ber jag min far än en gång läsa högt om farfarsfars märkliga öden. De likna innehållet i julens sagböcker. Och han läser i den lilla blå boken, som skrevs av en åldrig släkting för många, många år sedan, och nu återger jag en del av innehållet.

Farfarsfar var en käck och vacker yngling. Redan vid åtta års ålder hade han fått iföra sig sin första uniform och blev volontär på Kronobergs regemente, där Georg Leonard von Heijne blev avhållen redan som pojke.

Då Sverige år 1788 fick krig med Ryssland, blev den då sextonåriga ynglingen fanjunkare, och i slaget vid Valkiala, stod han med sitt regementes fana högt lyftad.

Han träffades i den ställningen av en muskötkula, som kom vinande, och segnade ner. Men fanan får inte falla — en trumslagarpojke, som hette Magnus, rycker den ur handen på honom. Magnus blev sedan för livet farfarsfars vän och trotjänare.

Arkiater Afzelius kom och tog hand om den fallne, som blödde ur ett sår i huvudet. Hjässbenet var intryckt, och ett stycke av den bräckta huvudskålen måste skäras bort och ersättas med en bit tunnhamrad koppar.

Georg Leonard blev snart stridbar igen och avancerade till löjtnant. Efter drabbningen vid Uttismalm fick Gustav III höra talas om hans hjältemod och kallade till sig farfarsfar och sedan följde han kung Gustav överallt och stod högt i gunst. Och ofta tänkte han på ett sådant lyckoskott det varit, som träffat honom vid Valkiala.

Georg Leonard von Heijne var uppfostrad i största tarvlighet av sin mor Margareta Rääf av Småland, och vad som på den tiden kallades tarvlighet, ha vi knappast ord för.

Man har svårt att föreställa sig hur stor förändringen därför blev för den anspråkslösa ynglingen då han utbytte hemmet mot glansen som omgav tjusarkungens hov. Hela farfarsfars framtid låg i solskensdager tyckte modern, som satte allt hopp till sonen, som var den enda manliga telningen av ätten, som under Karl XII:s tid kommit till Sverige från Tyskland.

Den 16 mars 1792 brann ännu ett skott. — och Gustav III behövde ej längre någon kammarpage.

Efter den dagen förändrades hela livet för honom. Han fick upptaga den allvarliga kampen för livsuppehället. Allvar och strävhet kom tidigt att prägla honom. Kanske i följd av blessyren, kanske ändå, — men ett häftigt brusande lynne fick han. Förgick sig ofta, men ångrade sig snart, ty han hade i grunden ett gott och varmt hjärta, som ville alla väl.

Han gifte sig med Kristina von Lingen och fick elva barn, som både fruktade och älskade honom.

På den tiden, då det inte ens fanns små böcker skrivna för fruntimmer var farfarsfar framsynt. Både gossar och flickor skulle få en god uppfostran, ville han. Farfarsfar hade lärt av honom, som satte snille och smak högt.

Men det blev svåra ekonomiska bekymmer för familjen, som då ägde den lilla gården Tranås. Densamma, där nuvarande kurorten finnes.

Snart visade det sig, att resorna för alla de unga blevo för dyra och farfarsfar beslöt att flytta till Sörmland, till en nyköpt gård, Morstaberg.

Åtta åkdon stodo förspända på Tranås gård, som försålts till en närstående, och barn och ägodelar voro packade i vagnarna, och så rullade flyttlassen iväg över det bördiga Östergötlands slätter genom Kolmårdens skogar till det väna, björksusande Sörmland. Det står berättat i familjeboken, att de många barnens glädje var stormande.

En långresa i familjevagn, ett nytt ställe, ja, allt fröjdade dem. Efter sex dagar och många uppackningar av matsäckskorgarna stannade de åtta vagnarna utanför Morstaberg.

Det berättas vidare »att allt där var snett och förfallet, små kojor med torvtak». Antagligen voro de statfolkets bostäder. Huvudbyggnaden rustades upp och ett enkelt men trevligt lanthem inreddes. Det var endast sex mil till Stockholm. Det blev nu lättare att nå det kulturens centrum, som de kunskapstörstande ungdomarna drogos till.

Alla barnen voro friska och sunda, alla hjälptes åt i den dagliga gärningen. Men inkomsterna började tryta och det står i boken: »de unga sörmlandsfröknarna fingo ofta neka sig vad smålandsfröknarna haft lättare att få. De fingo ofta i fantasien måla ljusare tavlor än vardagslivet erbjöd.»

Ibland händer dock underbara ting och hör nu vad som hände på en annan sörmlandsgård, och som kom att bli så betydelsefullt för farfarsfars familj.

På den vackra och ståtliga egendomen Hane som låg i en annan trakt av landskapet, bodde den rika fru änkemajorskan von Engelhardt med sin son Vilhelm Fredrik och dottern Britte Sophie, gift med Gabriel Sparre. Många barnbarn brukade leka kring änkemajorskan som satt och fröjdade sig över hur släktled efter släktled skulle knyta nya länkar till kedjan, och alla skulle de ärva Haneberg och alla skulle de fröjdas åt det stolta ställets skönhet. Det var ett hem i den gamla goda stilen. Spinnrocken surrade

Lars Georg von Heijne, författarinnans far.

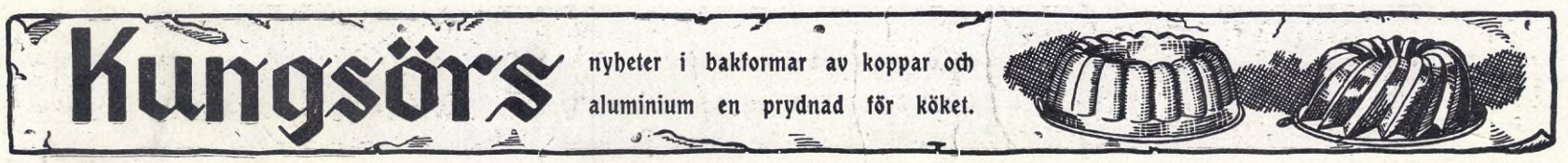

I SLÄKTSAGAN

ÖDEN OCH TUNGA DAGAR

från arla till serla och vävar breddes till blekning i vårsolstider.

Allt talade om förkovran och framtidstrygghet. Men änkemajorskan bedrog sig.

Döden kom med sin lie och mejade av alla förhoppningar. Gamla och unga dogo, dottern och mågen och alla barnbarnen, och Vilhelm Fredrik, vars ungdomsdrömmar lidit skeppsbrott var den ende, som blev kvar. Tungsinthetens lade sin börda på honom, skygg och sluten vandrade han rolös omkring. Då skuggorna föllo och alla skratt tystnat, och endast sonens suckar hördes, kom pinan över änkemajorskans själ. Hon led intill medvetandets yttersta gräns, sedan lade sig en skymmande slöja över hennes tankar. Hon förstod inte ens att sörja över sonen, som gick som en fridlös ande i de tomma salarna.

En fix idé hade gripit honom. Han kunde inte leva längre, han kunde inte gå och vänta på att också han bli galen.

En natt hoppade han ut genom fönstret med sin laddade bössa i hand. Sprang genom den vidsträckta parken, kröp in mellan några stenar, satte bösspipan i sin öppnade mun och lät skottet brinna av. —

Den svagsinta modern hörde inte på då tjänarna berättade vad som hänt. Hon bara satt och skrek, ekande gällt och ropade sin sons namn.

Hur skulle det nu gå med Haneberg? Vem skulle vårda sig om gården? Vem skulle få den? Vem skulle ta sig an den sjuka änkemajorskan?

Lagman Malmborg for då till Haneberg och sökte reda på nycklar till lästa lådor. Han letade fram familjepapper, handlingar och gamla testamenten. Och slutligen upptäckte han klara bevis för att en rättmätig arvinge fanns. Änkefrumajorskans halvsysters dotter, Georg Leonard von Heijnes maka, Kristina von Lingen på Morstaberg skulle, efter den gamlas död, ärva hela den stora förmögenheten — — —

Det står om henne i familjeboken, att hon dagligen "inskärpte försakelsens nytta och ett fromt sinnes hjälp». Och det ville hon ge de elva barnen i arv.

Så stannar en dag strax före jul en släde utanför hennes dörr.

— Det kommer främmande, säger barnen — en herre. Och far som inte är hemma. Georg Leonard var nämligen riksdagsman och ännu kvar i Stockholm.

Den främmande pälsar av sig, stiger in och presenterar sig som lagman Malmborg.

Fru Kristina står där nu omgiven av sina barn och får del av den märkliga nyheten. Hon finner inga ord till svar. I gammaldags from gudsfruktan böjer hon knä, knäpper sina händer och tackar Gud i himlen för detta Herrans under, som vederfarits dem alla.

Så snart farfarsfar återkom från Stockholm, reste farfarsmor med en av döttrarna till Haneberg för att taga vård om den gamla änkemajorskan. Hennes flämtande livslåga slocknade emellertid kort efter sedan de kommit till henne utan att hon haft ett enda redigt ögonblick.

*

Och så stodo egendomarna Haneberg och Åstorp med alla sina inventarier och som det heter i boken: »en mängd mobilier från det största till det minsta, från glänsande vagnshästar till den ljuvliga speldosan, från linneskåpet med 94 dukar och 1,200 servietter till skoborsten i betjäntkammaren till den nya ägarens disposition.»

Den 4 januari år 1828 anträdde familjen von Heijne sin andra stora resa i familjevagn.

Denna färd tog dock endast två dagar. Det var redan mörkt när vagnen rullade upp genom alléen vid Haneberg och tornuret slog sex slag i samma ögonblick, som vagnarna stannade framför stentrappan.

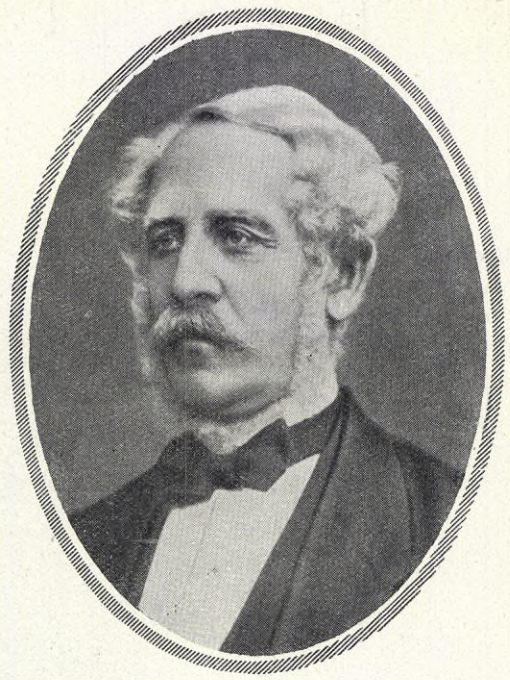

Georg Fredrik von Heijne.

Portarna stodo på vid gavel och helgdagsklädda tjänare bugade och nego i gammaldags vördnad för herrskapet.

Vill ni alla följa med oss in i salen, sade den nye husbonden. Och alla följde. Den trogne Magnus trumslagare följde också sin herre. Med rörd stämma läste farfarsfar »Herren välsigne oss». Med de orden ville han att de skulle gå in i det nya hemmet.

Därefter vände sig farfarsfar till sina barn, och manade dem att alltid vara tacksamma mot Gud och människor, ödmjuka och goda och aldrig förgäta Guds nåd, som alltid uppehållit dem och som nu så rikt strömmat över dem.

Den underbara tid som nu följde kan lättare tänkas än beskrivas, så står det i familjeboken. »Friden, glädjen och förnöjsamheten rådde". Haneberg var alltid samlingsplats för kärkomna gäster, ja, varje gäst var kärkommen. Man hade ett stort behov att dela med sig.

Men all jordeglädje tar ett slut. Farfarsmor blev klen och efter att ha fått tillbringa tolv lyckliga år på Haneberg, avled hon. Efter ytterligare elva år jordades farfarsfar vid sidan av sin maka.

Farfarsfar brukade ofta tala om de tre skotten, som haft så stort inflytande på hans levnad. Under hela sitt liv bar han en guldring, i vilken var infattad den del av hjässbenet, som togs bort, då det första skottet sårade honom. Och för sina barn brukade han berätta om Gustav III:s död, och vad det skottet fört med sig för mången i hans omgivning. I följd av det tredje och sista skottet, sutto de nu alla på Haneberg. — — — Farfarsfars ring bars sedan av min farfar, Georg Fredrik, sedan av min far, Lars Georg, och bäres nu av min bror, Erland Georg von Heijne.

Magnus trumslagare bodde också på Haneberg till sin död, och varje morgon klockan fyra gick han med sin trumma som förr, då husbonden och han voro med i kriget.

JULIA SVEDELIUS.

Två dikter.

Av KARIN HOLMGEEN.

Det starka bandet.

Det är ett starkt och gyllne band,
som binder mig vid Dig,
fastän jag släppt Din kära hand
och går en ensam stig.

Fastän jag sökt och söker än
att släcka känslans glöd,
så känner jag, Du är min vän
— min Ende — till min död.

Du är min ljusa, vackra vår,
Du är min dröm, min frid.
Det blir så genom jordens år
och in i evig tid . . .

*

Det är ett starkt och gyllne band
som binder mig vid Dig,
fastän jag släppt Din kära hand
och går en ensam stig.

Trots allt.

Nu är det stilla kväll
och skymningsbrasan brinner,
snart hennes sista glöd
med aftonrodnans svinner.

I denna stilla stund
gå tankarna tillbaka,
till allt jag ägt en gång
och valde fritt försaka.

Mitt liv blev ensamhet
och grubblande på tingen,
blev kamp att bära själv
och säga det åt ingen.

Men finge än en gång
jag välja väg att vandra,
jag valde ändock den,
som leder bort från andra.

Silkestvätt — — —
kallt vatten och TROLLTVÅL

FEST OCH GALA

HUR MAN KLÄR SIG I SÄLLSKAPS-SÄSONGEN.

Med julen och efterföljande helger gör middags- och balsäsongen sin entré och den stora toaletten blir aktuell för alla damer. En ledtråd i modets marknad ge dessa bilder, där några damer ur societeten haft älskvärdheten visa sina toaletter.

Fru Gertrud Biörnstad, maka till direktör Odd Biörnstad, i en klädning av ecrufärgad sniljspets från Ateljé Olsson-Orre (Goodwin, foto.)

Fru Margarete de Champs, f. Hahn, vars bröllop med generalmajor H. I. de Champs nyligen firades i Paris, ses här i en magnifik vit pärlklädning, parismodell från Märthaskolan. (Jæger, hovfoto.)

Stilklädningen i tyll är en succès för säsongen, och bäres här i lanvinrosa taft och lavendelblå och rosa tyll av fru Einar Hultin, f. Jeansson, maka till disponent Viking Hultin, Stockholm. Edman och Andersson. (Lenkert, foto.)

Moaré är ett omtyckt material i år, som fru Ebba Jungstedt, f. Ewert, maka till major E. H. R. Jungstedt, valt för en aftontoalett i rött. Från Märthaskolan.

Rumford Vetekaka.

1 ägg	10 st. kardemummor
1 hg. strösocker	3 dcl. mjölk
1½ hg. smör eller margarin	6 hg. vetemjöl
	4 tsk. *Rumford bakpulver.*

Beredning: Ägget, sockret och smöret röres tillsammans. Den finstötta kardemumman, den kalla mjölken och mjölet blandat med *Rumford bakpulver* blandas i och arbetas hastigt till en smidig deg. På en smord plåt formas degen med sked till en rund kaka, som beströs med socker och mandel samt gräddas i medelvarm ugn omkr. ¾ tim.

VITTRA DAMER I RAMPLJUSET

GLADA KVÄLLAR I HUVUDSTADENS DAMVÄRLD.

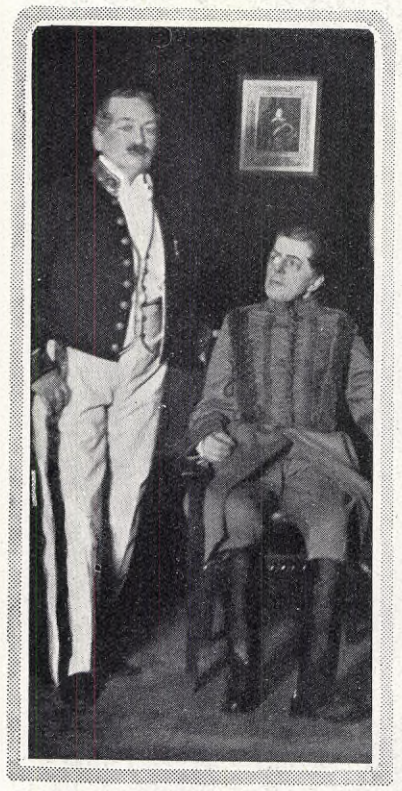

T. v.: Fröknarna Gerda Sprinchorn och Janken Wiel-Hansen i "Bland tjänstfolk och aristokrater" 1919. — I mitten: "Teaterdirektörer", fr. v.: fröknarna Boy, Ellen Hamilton, Janken Wiel-Hansen, Estrid Linder, fru Blenda Lemon och fröken Gerda Sprinchorn. 1922. — T. h.: Fröken Ida von Plomgren i "Rococo och revolution" 1919.

DET VAR I EN DRAMATISK TILLfällighet i historisk kostym, som fröken Ida von Plomgren för första gången framträdde för offentligheten vid Fredrika-Bremerförbundets vackra och lyckade soaré för någon tid sedan. Och detta första framträdande ger oss en kärkommen anledning att påpeka vilket blomstrande dramatiskt liv förekommer inom några av våra exklusiva damklubbar. Inom Sällskapet Nya Idun, Stockholms Damklubb, Stockholms Kvinnliga Fäktklubb finnes framstående dramatiska förmågor och dessa som, manifestera sig inom olika omgivning heta i nio fall av tio — Ida von Plomgren. Hon tycks räcka till överallt. Stockholms Kvinnliga Fäktklubb, som utan tvivel är en av stadens mest exklusiva damklubbar, rymmer också inom sina snäva gränser en hel rad framstående skådespelerskor. Man kan få se dem vid de varje år återkommande tre teateraftnarna i stora fäktsalen i Stadions klocktorn. Det ligger samma allvar av premiärstämning i luften där som på en riktig teater, innan ridån går upp för ett nytt stycke.

Fröken Janken Wiel-Hansen var i många år självskriven innehavare av styckets manliga huvudroll. Hennes mörka röst, skarpskurna profil och korrekta shingel, — som hon kallblodigt lancerade redan då vi andra drogos med valk — ha hjälpt till att göra henne idealisk som en skånsk husarbaron, en revolutionär fransman, en gråhad distinguerad diplomat, en av "dummen Schweden" torterad tysk hotellportier och några roller till. För övrigt förfogar Fäktklubben över en hel stab duktiga aktriser: Fröknarna Lisa Klingbom, Hanna Olsen, Estrid Linder, Ellen Hamilton, fru Blenda Lemon, för att nämna några. I fråga om att spela herrar inta därjämte fröken Malin Lewenhaupt och fröken Gerda Sprinchorn en rangplats i sällskapet. Den senare är oförglömmelig, maskerad som Albert Ranft i "Teaterdirektörer".

På Fredrika Bremer-Förbundets lysande soaré för någon tid sedan, framträdde för första gången fröken Ida von Plomgren som dramatiker för offentligheten. Men i de föreningar och sällskap, mestadels litterärt betonade, som ha lyckan att räkna fröken von Plomgren i sin styrelse, är hennes namn på festprogrammet förenat med ett dramatiskt verk en icke ovanlig företeelse. Här nedan ges en inblick i de dramatiska amatörernas verksamhet.

Som författarinna till alla de pjäser, med ett undantag, som de senaste nio åren stått på Fäktklubbens, och ibland på "Nya Iduns" teaterprogram, står fröken *Ida von Plomgren.* Någon presentation av henne, Fredrika Bremerförbundets sekreterare och pamp i ett flertal sällskapsföreningar och klubbar, torde vara onödig inför Iduns publik.

Sin första teaterpjäs skrev fröken von Plomgren 1916 för att celebrera Stockholms Kvinnliga Fäktklubbs 10-års jubileum. Den hette "Kvinnlig fäktkonsts seger, eller Jankens triumf", och dess framförande blev en triumf både för Janken och författarinnan. Sedan ha följt under åren "Rococo och revolution", "En Nitvinst", "Badortsliv" m. fl.

Sommaren 1921 var Ida von Plomgren i Kissingen och hade tillfälle att studera s. k. valutasvin på ort och ställe. Följden blev ett nytt teaterstycke, som fick heta "Valuta". Så mycket och hjärtligt har det väl sällan skrattats, ens åt "Ebberöds bank" eller gamla "Spökhotellet", som det skrattades åt detta stackars svenska sällskap, som lättsinnigt gett sig ut i språkförbistringen. "Valuta" lånades sedermera av Fredrika Bremerförbundets Hälsingborgs-avdelning, som uppförde pjäsen på Hälsingborgs stadsteater.

Sist i raden kommer "Födelsedagsgåvan". Där belysas obarmhärtigt många mänskliga skröpligheter, helst de som komma i dagen så fort det är fråga om pengar.

— — —

Fröken von Plomgrens vänner och utomstående kunna inte annat än önska, att hon snart måtte ta sig tid att på allvar ägna sig åt dramatiskt författarskap. Initierade veta, att hon har ett större verk skizzerat och att det är för att delvis använda några av sina ypperliga karaktärstyper där, som hon avböjt alla anbud om att få sina otryckta pjäser uppförda offentligt. Det är tämligen säkert, att handlingen i stycket kommer att förläggas till nuvarande tid. Ingen kan leva mera intensivt i nuet än Ida von Plomgren. Hon ser och hör och förstår och hon har humorns gudagåva. Ingen tidsepok, om inte möjligen rococon, har så stor charme för henne som vårt eget stackars förkättrade tidevarv. Som en röd tråd går det genom alla hennes arbeten att denna tid och dess människor inte äro så dåliga och ledsamma som vi envisas att göra dem till.

Det vore roligt med en svensk urpremiär snart och roligt att åter se ett kvinnligt svenskt författarnamn på ett offentligt teaterprogram. Det behövde inte betyda, att fröken von Plomgren för alltid, eller ens för längre tid, skulle låta sina plikter och intressen inom samhället och föreningslivet stå tillbaka.

TH. K.

Prenumerera på

IDUN 1929!

Med detta nummer följer ett inbetalningskort för prenumeration 1929, som ifylles och sändes till Iduns exp.

Fisk, stekt eller flottyrkokt i

REYMERSHOLMS KRONOLJA

kan i smakhänseende icke överträffas. Ett första försök lönar sig. Begär kokbok hos Eder handlande eller från oss.

Pris i Sverige:		*Pris i Finland:*	
1/4-litersburk	Kr. 0.65	1/4-litersburk	Fmk. 7.50
1/2-litersburk	Kr. 1.10	1/2-litersburk	Fmk. 12.00
1/1-litersburk	Kr. 2.00	1/1-litersburk	Fmk. 22.00

REYMERSHOLMS GAMLA INDUSTRI A. B.
HELSINGBORG

VÅREN TILL MÖTES

IDUNS SÄLLSKAPSRESA I MARS.

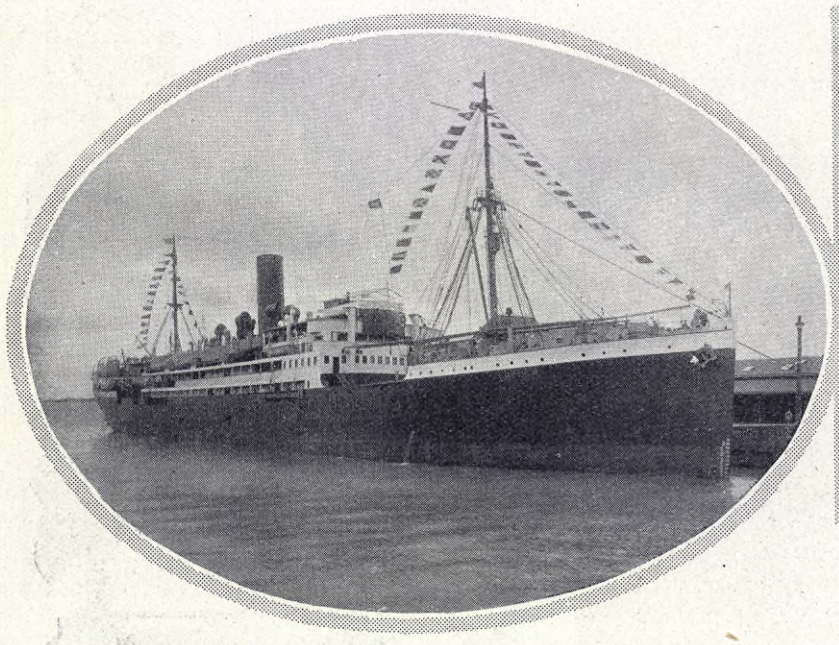

Lützow, båten, med vilken sällskapsresan företas.

Invid Kairo.

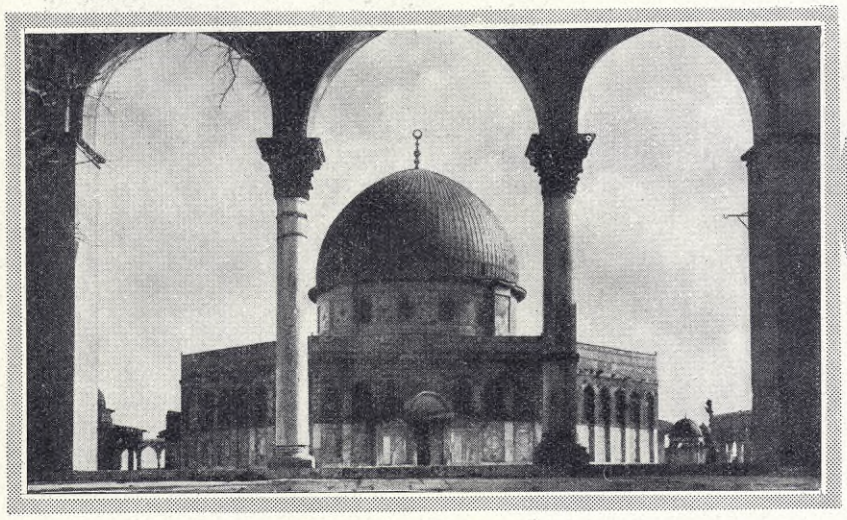

Omarmoskén i Jerusalem.

Matsalen på Lützow.

DET FINNS FÅ SAKER SÅ TÅLAmodsprövande som den långa nordiska förvåren. För alla vintertrötta, som längta efter sol och värme är mars med sina löften om vår, som aldrig infrias, en särskilt obehaglig månad. Men varför inte lura sig till ett annat slags mars månad, som inte är det ringaste lik den vanliga?

Idun har som bekant ordnat en sällskapsresa till de mest berömda platserna kring Medelhavet, en resa, som varar en månad och anträdes söndagen den 3 mars.

Man lämnar Stockholm med kvällståget den 3 mars och reser över Berlin direkt till Bodensjön. Det är ett gott stycke närmare våren än här hemma. Färden går sedan över Zürich till Lugano, där man redan njuter Italiens sol och gör utflykter. Så kommer turen till Milano, där domen bl. a. beses. Och därifrån är det bara några timmar till Genua, där turistångaren Lützow väntar de resande för den underbara färden på Medelhavet. Men dessförinnan får man inte försumma att se den gamla patricier- och handelsstaden Genua som är en besynnerlig blandning av medeltid och modernt pulserande liv.

Ombord på turistångaren Lützow, som är vald med hänsyn till de resandes bekvämlighet ställes färden först till Sicilien, där man landar i Messina och gör utflykter med järnväg till öns intressantaste och vackraste platser såsom Taormina. I Catania stiger man åter ombord på Lützow, som nu under några dagar blir de resandes hem.

Den ojämförligt intressantaste delen av resan börjar nu med besök först i Konstantinopel och sedan i Atén. Från båda städerna göras utflykter till sevärdheter i trakten.

Och så kommer den del av resan, som nog för flertalet deltagare bjuder på de starkaste och mest varaktiga intrycken: besöket i det Heliga landet med flera dagars uppehåll vid i bibeln omnämnda orter. Från Jerusalem, som ägnats ett ingående studium går färden med tåg till Kairo. Där anordnas också utflykter bl. a. till Pyramiderna och Sfinxen.

Nu har man hunnit så långt som till slutet av mars och Lützow väntar i Port Said att föra resenärerna mot norden. Men på hemvägen hinner man med både en visit på Corfu och ett besök i Venedig. Hemfärden därifrån sker med tåg över Brennerpasset till München och Berlin och Stockholm.

Den bästa julklappen

till henne, till Er mor, Er fru, Er syster, Er dotter är ett presentkort på

Idun 1929.

Priserna för den långa, intressanta resan inklusive alla utgifter från Trälleborg och åter d. v. s. biljetter, vivre, inträdesavgifter, bagagetransport, drickspengar äro alternativt 1) kr. 1,485 för 1 klass färja och 11 klass tåg, 2) 1,290 med III klass tåg i Tyskland, Schweiz, Österrike och delat hotellrum.

Önskas särskilda förmåner vad beträffar hytter, sovplatser och rum framställas dessa till Idun och extra avgift erlägges för dessa speciella arrangemang.

Alla hotell äro förstklassiga och atlantångaren Lützow är en bekväm och behaglig båt. Färdledare och en representant för Idun medföljer på hela resan, så ingen behöver oroa sig för resebekymmer: biljetter, hotell, bagage, allt detta, som brukar vara besvärligt ordnas av färdledningen. Passviseringar ordnas även genom Idun och betalas av färddeltagaren; de svenska passen avlämnas på Idun, varefter alla viseringar ombestyras.

Anmälan om deltagande i resan ställes personligen eller per post med uppgivande av tydligt namn och adress till Iduns red. senast den 1 februari 1929. Vid anmälan erlägges en handpenning på kr. 300:—, resten av beloppet inbetalas 14 dagar före resans anträdande.

För ytterligare uppgifter om Iduns sällskapsresa hänvisa vi till Idun n:r 50. För övrigt står Iduns redaktion till tjänst med alla upplysningar.

NÄR MAN LÄGGER PÅ KISTBOTTEN

EN PRISTAGARINNA FRÅN TÄVLAN OM DE SJÄLVFÖRSÖRJANDES HEM.

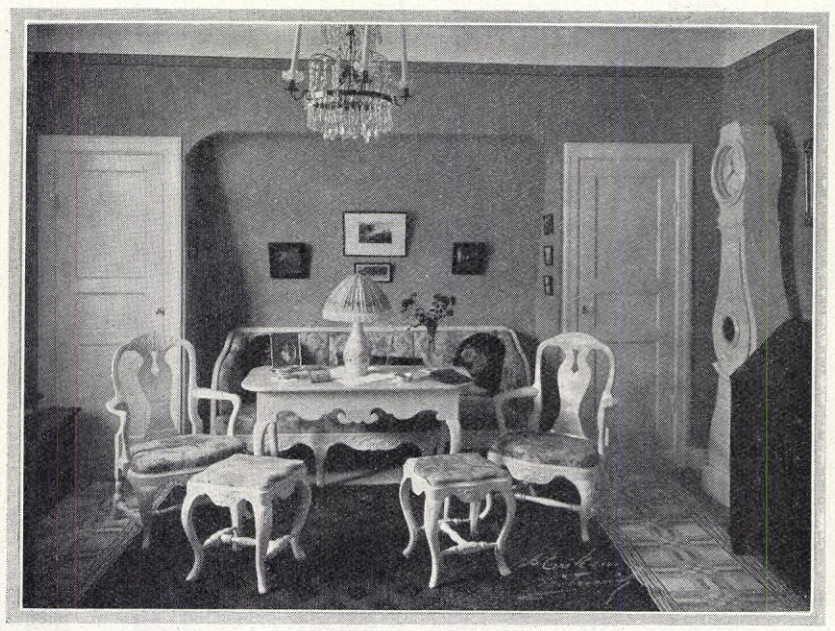

Salongen i skolkökslärarinnans dubblett.

Det väggfasta servisskåpet i skolkökslärarinnans sovrum.

ATT BESKRIVA HUR JAG ÅSTADkommit mitt lilla hem skulle nog kunna göras mycket utförligt, men å andra sidan kan det sägas med få ord, nämligen dessa: jag satte ej bo förrän vid 33 års ålder.

Under alla år jag tjänstgjort, dels vid flyttande skolkök och dels vid husmodersskola, där man har förmånen av möblerad bostad, har jag kunnat samla på kistbotten. Vackra dalabonader och dukar, som jag fick av vänliga elever och vackra gamla saker, jag efterhand kom över, samlades i allt större lårar och slutligen sparades styvrar, som fingo växa till ett litet bosättningskapital.

När jag så blev bofast och satte bo hyrde jag en dublett med kokvrå i yttre rummet. Denna döljes bakom en avdelningsskärm. Servis, silver och köksattiralj förvaras i ett väggfast skåp, som synes på bilden. På andra sidan alkoven är ett större utrymme inrett till toilettrum med plats för morgonrocken och diverse och försett med elektriskt ljus.

Soffan är försedd med resårbotten, låda för sängkläder och i denna är stålbotten till extra bädd. Det runda bordet är s. k. karusellbord. Denna lilla möbel är i mörk bonad björk. Symaskinen i ljus björk.

Här införa vi nu den korta skildringen av den ena pristagarinnan till I pris, signaturen Skolkökslärarinna i vår tävlan om de självförsörjandes hem. Den ger ett otvetydigt bevis på med huru små medel ett hem kan skapas och å andra sidan hur mycket ihärdighet och omtanke som behövas.

Från tamburen är ingång till badrummet som delas med 2 pers. familj och på motsatta sidan utgång till ett inbyggt balkongrum med stort fönster. Här är ett väggfast skåp byggt till förråder av konserver och matvaror. Under fönsterbordet är vedförråd upplagt. På en vägg hänga städgrejor och runt väggarna äro krokar uppsatta.

Till salongen leder en skjutdörr. Den ena garderoben tjänstgör som sådan, den andra är inredd till linneskåp. Framför fönstret står ett stort mahognyskrivbord med stol och på kortväggen en vit bokhylla i stil med vita möbeln.

Då en del möbler givits mig från mitt hem, som hjälp till bostättning uppges intet pris för dem. Apropos hjälp till bosättning synes det mig synnerligen orättvist mot oss självförsörjande, att ej den minsta gåva ges av vänner till hjälp med bosättningen. Till ett äktenskap är detta en ofrånkomlig kär plikt, om så detta äktenskap ej varar året ut och bohaget sen skingras vind för våg.

Kombinerat kök och sovrum:	
Soffa med låda och extra stålbotten	250:—
3 stolar	130:—
Bord	160:—
(Mahognybyrå med spegel, ärvd)	
Symaskin	275:—
Korgstol	50:—
Köksbord	15:—
	880:—
Salongen	1.675:—
	Kr. 2.555:—
Salongen:	
Soffa med resårbotten	200:—
4 stolar	460:—
(3 stolar, förgylld spegel, bord, dalklocka, kista, lampetter, gåvor)	
Mahognyskrivbord o. stol ..	200:—
Bokhylla	125:—
Kristallkrona	130:—
Lampa	110:—
Alabasterpendyl	100:—
Mahognybyrå	350:—
	1.675:—

SKOLKÖKSLÄRARINNA.

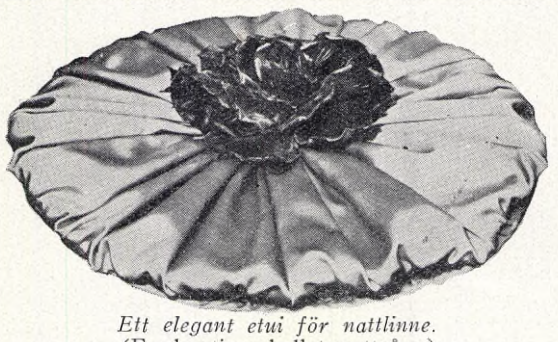

Ett elegant etui för nattlinne.
(Fordomtima kallat nattpåse.)

Etuit liknar närmast en ros. Det är sytt av skärt siden fodrat med vitt och mitt på översidan sitter som ett fröhus en konstgjord blomma.

Det består av 2 runddelar ungefär 35 cm. i genomskärning, överklädda med siden och hopsydda till 2 tredjedelar, den sista tredjedelen bildar öppningen.

Vi kanske kan leta rätt på några sidenlappar i byrålådan, vilka färger som helst äro användbara, annars köpa vi 80 cm. rose taft, 40 cm. vitt siden till foder, 1½ meter smala blomband till garnityr inuti, 2 runda bitar silkesvadd 35 cm. i genomskärning samt slutligen en konstgjord blomma efter smak, råd och lägenhet.

Vadden klippes i 2 jämna bitar 35 cm. i genomskärning. De överklädas på ena sidan med det vita sidenet, som klippes något drygare än vadden. Sidenet fastsys vid vadden i stora rutor på symaskin.

Iduns handarbetsavdelning.

Den runddel, som blir botten överkläs på den andra sidan med den skära taften och de bägge sidenbitarna (den skära och den vita) kastas fint tillsammans runt om.

På den runddel däremot, som bildar överdelen, fastrynkas i kanten en rose taftremsa 20 cm. bred och 150 cm. lång sedan fodret tråcklats inåt vaddsidan, så att inga trasor synas. Remsan rynkas sedan i andra ändan och fästes i mitten. Över sammanrynkningen sättes blomman.

Innan vi hopsy de bägge runddelarna sy vi fast blomrankan runt fodret på överdelen, men endast kring öppningen på underdelen.

Runddelarna hopsys, som ovan sagts, till 2 tredjedelar.

Man kan även använda etuit vid resor att lägga underkläder i och så litet rum, som dylika taga nu för tiden bör det finnas plats för en hel del.

B. L.

Pärm till telefonkatalog.

Telefonkatalogen hör väl i alla fall inte till de vackraste mobilierna i ett rum. Hur skulle det vara om vi med en tillfällig pärm skylde dess nakenhet.

Därtill behövs först och främst ett par pappskivor lika stora som katalogens fram- eller baksida. De kunna fås tillskurna hos en bokbindare för en billig penning. Så köper man ungefär 35 cm. broscherat möbeltyg (på modellen mörkbrunt) samt 3:75 m. guldband i 1½ cm. bredd.

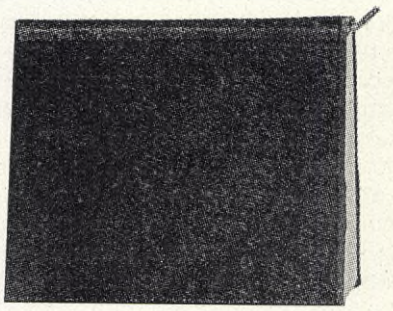

Man lägger tygbiten, som bör vara 35×100 cm. dubbel på längden (35×50 cm.) och hopsyr sidorna på avigsidan som en säck. Vänder tyget. Vi märka väl ut bredden lagom för att pappskivan skall kunna träs emellan.

När en skiva är inskjuten så långt den kommer i "säcken", så sy vi fast den och sy ånyo en rand för ryggen på 4 cm:s avstånd.

Sedan skjuta vi in nästa pappskiva och avsluta pärmen med att smyga ihop den sista sömmen.

Pärmen kantas runt om samt längs sömmarna på ryggen med guldbanden.

På innersidan av pärmarna, 6 cm. från ytterkanten sättes 2 hopsydda band (de bli då 3 cm. breda), vilka band skola hålla pärmarna och katalogen tillsammans. Banden fastsys i de båda kanterna. Nu träs katalogpärmarna in emellan banden och pärmen och Ni har julklappen färdig.

MOSTER ELSAS JULMIDDAG

EN TÄVLING FÖR JULDAGARNA — VEM GÖR DEN RÄTTA PLACERINGEN?

Konsul Manson.

Cissi Bröms.

Advokat Blomkrans.

Värdinnan.

Doktor Ecks.

Marianne Martin.

Elsie Martin.

Fru von Spetsfält.

MOSTER ELSA SKRYTER ALLTID med att endast hos henne kan den annars föga eniga släkten samlas i frid och gamman. Var juldag bjuder hon den på middag, och med omsorgsfull placering vid bordet brukar allt gå utan större friktion. Men just som moster Elsa skulle lägga sista handen vid bordet denna juldag, kallades hon per telefon till en väninna, som hastigt insjuknat. Hon hann bara säga till den nya husjungfrun: »Placeringskorten och plan över bordet ligger på mitt skrivbord och bed gästerna börja utan mig.»

Men då den snälla moster Elsa en kvart försenad kom till sitt församlade middagsbord, slog en stämning emot henne, som hon redan i dörren kände olycksbådande. Hembiträdet hade bara hittat placeringskorten och lagt ut dem efter sitt förstånd. Följden var katastrofal.

Se här vilka gäster moster Elsa hade inbjudit

Thomas Manson senior, släktens rika morbror, konsul, f. d. skutskeppare, har gikt, avskyr moderna kvinnor och modern ungdom.

Thomas Manson junior, motordåre, säger inte två sammanhängande ord annat än om "kärran".

Advokat Abdon Blomkrans, bolagsmiddagsätare, skilsmässospecialist, själv skild från

fru Cissi Bröms, f. d. fru Blomkrans, eterisk, vegetarian, ytterst kulturellt betonad, talar som en fors.

Fru Adèle von Spetsfält, högsta hönset i korgen, yngre shinglad dam på omkring 65.

Elsie Martin, vanlig söt ung flicka utan utpräglade intresse, brukar därför agera bufferstat.

Marianne Martin, bär hornbågade glasögon, har skrivit romanen Mannen vid ratten, som avhånar motorraseriet.

Doktor Karl Axel Ecks, riddare av Nordstjärnan, estet och tillfällighetsskald, håller ofelbart ett finare tal för värdinnan.

Johnny Blomkrans, gymnasist, flabbig, framfusig med åsikter.

Och så här fann den stackars moster Elsa sina gäster sammankopplade: Till bordet hade hon själv Thomas Manson j:r, som vid sin högra sida — o fasa! — hade fått Marianne Martin. Dennas kavaljer var gymnasisten Johnny, som satt bredvid doktor Ecks, och till vänster om sig hade doktorn fru von Spetsfält, så att hon kom att sakna kavaljer.

Thomas Manson j:or.

Johnny.

Den andra sidan av bordet pryddes av advokaten Blomkrans till vänster om värdinnan, och han förde sin frånskilda fru, Cissi Bröms numera — de två, som inte ens som frånskilda kunde tåla varandra; vid fru Bröms andra sida satt konsul Manson och vid bordets kortända Elsie Martin.

Det var synd om moster Elsa, hon, som ville så väl. Med hennes placering skulle allt ha gått väl i lås.

Hur hade hon tänkt sig sitt middagsbord? Förteckning med riktig placering torde insändas till Idun senast 1 jan. 1929. Svar märkt »Moster Elsas juldagsmiddag» Iduns Redaktion, Stockholm. För det först funna riktiga svaret ett pris av 25 kronor.

EN MÄNNISKA HAR TALAT

DET RINGDE SOM KLOCKOR I öronen, det tonade, det manade, det lenade invärtes hela den dagen, då man på morgonen läst det Knut Hamsun sagt om vad framsteg är. Han har sagt det direkt till amerikanarna, i deras egen press, mycket hövligt och erkännsamt — han har dem att tacka för mycket, inte bara för de 25 dollars han en gång bad en främmande man om och genast fick: »nogen skam fölte jeg vel», säger han, utan för mycket annat. Men han har som europé, som nordbo, som gårdsägare i det ganska oåtkomliga lilla Norge, som stolt, ensam norrman sagt hela den amerikanska nationen vad framsteg är.

Framsteg är »kroppens nödvändiga vila och själens nödvändiga ro. Framåtskridande det är människornas trivsel.»

En tidning skrev att det norska språk han skrivit detta på är vackert, men vidare djupt var inte ordet.

Jag tycker det var som en bergspredikan.

Känner man inte tacksamhet mot dessa människor, som kunna, efter åratals levande och tänkande, de som ha till kall och yrke att syssla med andliga ting, då och då ge oss de rätta orden att ha med sig på färden en bit? Hamsun har givit oss ett sådant ord. Ni ska få se — det kommer att sjunka ned i allas våra medvetanden och ligga kvar där och slå rot och ärvas.

Framåtskridande är kroppens nödvändiga vila och själens ro — jag hörde det i öronen, medan jag läste vad Vagabonde skrivit om julen, hur vi fördärvat den, hur vi låtit vissa affärsmän med oförnuftig framåtanda beröva julen dess klimax för oss, dess gåtfullhet, dess skönhet, dess ro. Jag har gått och sett våra gator under de strålande girlanderna — för vad? För fönster med lyx och simili i den fåfängligaste blandning. För detta lysa girlander — med Luciakronor! Kan ni hålla er allvarsam? Luciakronor i massa är det senaste påhittet, den ena efter den andra, en hel gata utefter. För att fresta oss att köpa, vad som alls inte hör ihop med Lucia — läckra, tunna ting, dyra ting, yttre ting, underkläder, som inte få vara bra påhittade underkläder, utan göras till kultföremål. Motsättningen mot strålbägarna mellan himmel och jord och de saker, som de bestrålade, var så grotesk, att det kommer att stå som ett memento över hur långt man kommer med framsteg. In i en återvändsgränd kommer man. Men då ha åren gått och så står man där och frågar sig — är allt det undersamma jag sett förbi, fanns det bara i barndomen?

Och våra barn, fråga dem, när vi äro borta, vad som var förunderligt för dem.

Men vi äro litet envisa i Norden, litet tvära, litet barbariska. Vi ha barbari i oss, om det får betyda trilska, benägenhet för mörker, oberäknelighet, vildhet och tystnad. Vi kan inte alldeles göras om. Vi leka med mekanik, vinter och sommar, vuxna män flänga över vatten och vägar med högsta fart, på rent okynne. Kvinnorna skruda sig i hudar och måla sig vackert — men det har inte gått oss i blodet.

Ty när så en envis och självrådig man som Hamsun, som varit mycket vild och galen i sin tid, och som varit mycket oåtkomlig, helt oväntat stiger fram och säger i några få, klara ord vad hela hans obändiga liv lärt honom om livets mening som ro för kropp och själ, om trivsel åt oss alla, då förstå vi honom. Till all lycka ha vi så mycket kvar av ursprunget i oss, av barbariet. Det vore kanske därför god och sund affär att nu börja »göra» i ro i stället för i denna hets. Ty framsteg är kroppens nödvändiga vila och själens nödvändiga ro och människornas trivsel.

VERA v. KRÆMER.

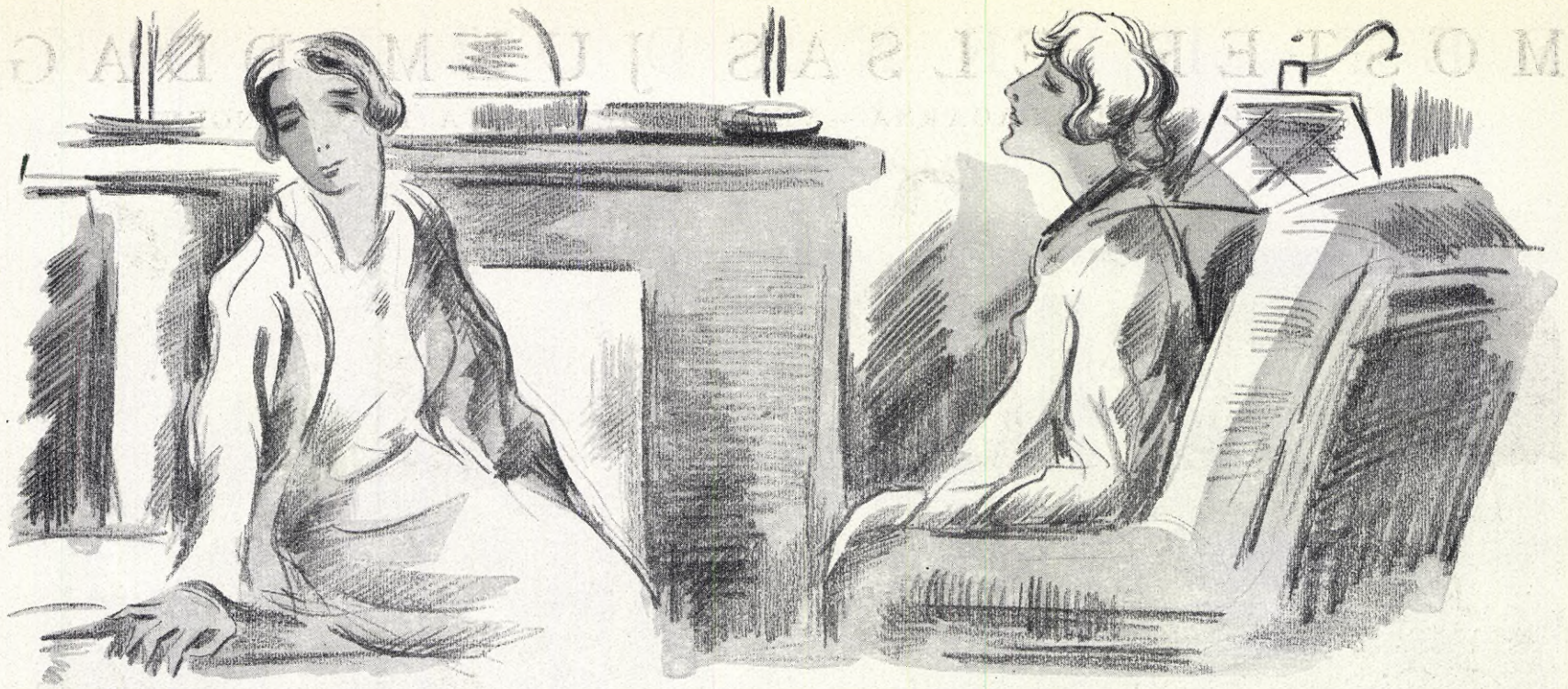

JULFEMMAN. AV ROSA FITINGHOFF

EFTER VANAN SKULLE SLÄKTEN samlas på middag hos konsulinnan Foot, d. v. s. det var inte konsulinnans släkt, utan den döde makens.

Det hörde till traditionen att den skulle dit denna dag och det gav henne själv en gloria av ädelt martyrskap. Inte att middagen gjorde någon av gästerna glad, därtill kände dessa allt för tydligt nådehjonsstämningen, ty nådehjon voro de varenda en hos Malin Foot. Redan då de stego in i den eleganta hallen, där två svartklädda hembiträden med bländande vita förkläden och dito kragar om halsen och bandprydda, pipade små mössor på huvudet togo emot dem för att hjälpa dem av med ytterkläderna, förnummo gästerna sin egen oändliga litenhet. Den blankslitna kappan, hatten av billig kvalité eller med gamla anor, och vantarna, där fingertopparna i bästa fall voro stoppade, (ty alltid gav man sig ej tid till detta arbete,) och så galoscherna! Ty vem kunde ens tänka på lyxen av att äga pampuscher.

Aldrig lyste den egna torftigheten emot dem som just i denna halls bländande belysning. Om de bara själva fått hänga upp ytterplaggen, kunnat få gömma dem bakom Malins eleganta pälsar eller hänga dem så, att den minst blanknötta sidan vändes utåt.

Sedan, efter en ogillande, skamsen, ofta skygg blick emot den egna spegelbilden, öppnades dubbeldörrarna av de förnämt allvarliga och granskande hembiträdena och vandringen över oändliga mattbelagda golvytor företogs... Längst in i stora salongen stod värdinnan. Hur hennes toaletter under årens lopp växlade, uttrycket av trött martyrskap skiftade aldrig, ty Malin Foot ansåg sig som en martyr denna dag.

Det var för helgandet av den döde, som hon årligen sista söndagen före jul gav denna fest för dessa personer, som hon annars sökte undvika så mycket som möjligt. De hade absolut inga gemensamma anknytningspunkter eller intressen, de levde i helt olika nivå. Men då Adam levde, hade han drivit sin önskan igenom att samla dem omkring sig.

Allt i hemmet var hennes, ty mannen ägde intet då de gifte sig, inte annat än det gamla namnet. Middagen avåts under stel konversation med inslag av en och annan halvhög viskning. Efter middagen dracks kaffet i lilla salongen, framför den kvarblivna kakelugnen och där, enligt gammal tradition, en brasa skulle brinna. Malin hade lyckats säga någon älskvärd ovänlighet till var och en, bara något litet ord, som likt en kaktustagg satt och malde i ett värkande finger. Hon hade också gjort det till Lilly, men för första gången tycktes hennes ord ej ha träffat någon sårbar punkt.

Lilly satt på en taburett, hon var blek och hållningen trött, hon såg obeskrivligt torftig ut, men ögonen strålade av en inre glans och gav henne ett oförklarligt skimmer av lycka. Blicken fixerade några lågor, som svepte omkring bland träden. Snart skulle de fatta eld, hela brasan skulle brinna ned, den skulle värma, glädja, fortsatte Lilly sin tankegång.

— Vad ser du för underligt i brasan? frågade Malin med skärpa i tonen, ty det retade henne att se Lillys mystiska leende, vars orsak var fullkomligt obegriplig.

— Vad jag ser? Lilly såg lugnt upp på den frågande, hennes skygga rädsla var borta, hon kände ett så stort lugn och en underlig fröjd fyllde hennes hjärta.

— Då jag såg eldslågorna, som grepo omkring sig där inne, fortsatte hon, var det som om jag förnam, hur förstående ord och goda handlingar kunna låta förut känslolösa människor gripas av kärlekens värmande låga, precis som vedträden där inne i kakelugnen.

— Jag förstår inte... Malin tystnade som skamsen över den fråga, hon varit färdig att göra.

— Jo, jag menar, fortsatte Lilly med samma lugn som förut, att om en stund, då veden redan är nedbrunnen, då sprider sig kakelugnsvärmen ut över hela rummet, precis som människornas goda handlingar låta samhällets olycksbarn få känna något av den där andliga kakelugnsvärmen.

— Skall det där vara en pik till mig, då förfelar den verkligen sitt mål. Gud ska 'veta, att jag har hål att stoppa mina fattiga slantar uti och vad veden anbelangar, förstår jag inte vitsen. Det är minsann ingen fröjd att behöva ge, då alla fordra att få och väntar du att på det där viset få mig att ge er något, så bedrar du dig.

— Det var verkligen inte min mening. Lillys röst var fast utan biljud av ironi eller trots.

— Tillåt mig fråga, vad du har för erfarenheter på det nyss nämnda området? Malin såg gäckande på den talande.

De övriga sutto stumma av fasa och blickade på Lilly som om hon varit ett skrämmande spöke, ty något sådant, som att inför Malin våga ha en egen tanke och till på köpet låta denna klädas i ord, det hade ingen av dem under alla dessa år vågat göra.

— Jag har på sätt och vis alldeles färska erfarenheter. Jag äger ju intet att ge! Inte mera än den lilla tid, jag har ledig från kontoret och så söndagarna, fast då gäller det ju att sy, laga och stoppa eller tvätta mina smutskläder. Det är så mycket som då skall göras, men i alla fall kan sådant göras på natten, jag kan offra av min sömn för att få tid att giva... mina krafter. Det låter ju så högtravande, men är så enkelt. Jag har fått kvitton på fem kronor stycket ifrån en tidning och så går jag upp till alla våningarna i ett förut bestämt kvarter. Jag går alltid kökstrappan och så frågar jag, om det är någon där i våningen, som vill giva fem kronor till de fattiga. Ges det, få de i utbyte ett av mina kvitton, så att de kunna förstå, att jag ej är en bedragerska. Ibland smälls köksdörren igen rakt för min näsa, ibland kan jag bli överöst med ovett, så det känns som jag skulle kvävas, men ibland i lyckligaste fall givs det snälla, upplivande ord till femman.

— Går du verkligen själv uppför alla de många trapporna? En svag skiftning av något nytt hade kommit i Malins frågande röst.

— Ja visst.

— Men du måtte väl ha nog mycket att göra ändå!

— Visst har jag det, men det är just som ett livsbehov för mig att få göra detta arbete och ju tröttare jag blir, desto ljusare känns det inom mig, för då tycker jag att min gåva äger större värde! Det är också som om jag själv fick högre människovärde. Ingen annan än den som erfarit fattigdom, vet hur fröjdefullt det är att kunna få giva! Och jag har ju intet annat än detta som jag kan göra.

Lilly tystnade. Det blev en lång, man

(Forts. sid. 1315.)

DET BERNADOTTESKA

NÄR MISS MANVILLE BLE

De svenska prinsarna, greve Carl Bernadotte med grevinna, greve Folke Bernadotte med brud och Sveriges minister Wolmar Boström efter lunchen hos president Coolidge i Vita huset.

Till höger: Brudparet lämnar kyrkan under dragna sablar.

Några svenska bröllopsgäster vid kyrkan, fr. v. baron C. E. von Platon, fru Ella Janse, friherrinnan Gunhild von Platen, grevinnan Märtha Wachtmeister, greve Nils Wachtmeister.

Till vänster: Bruden anländer till vigseln.

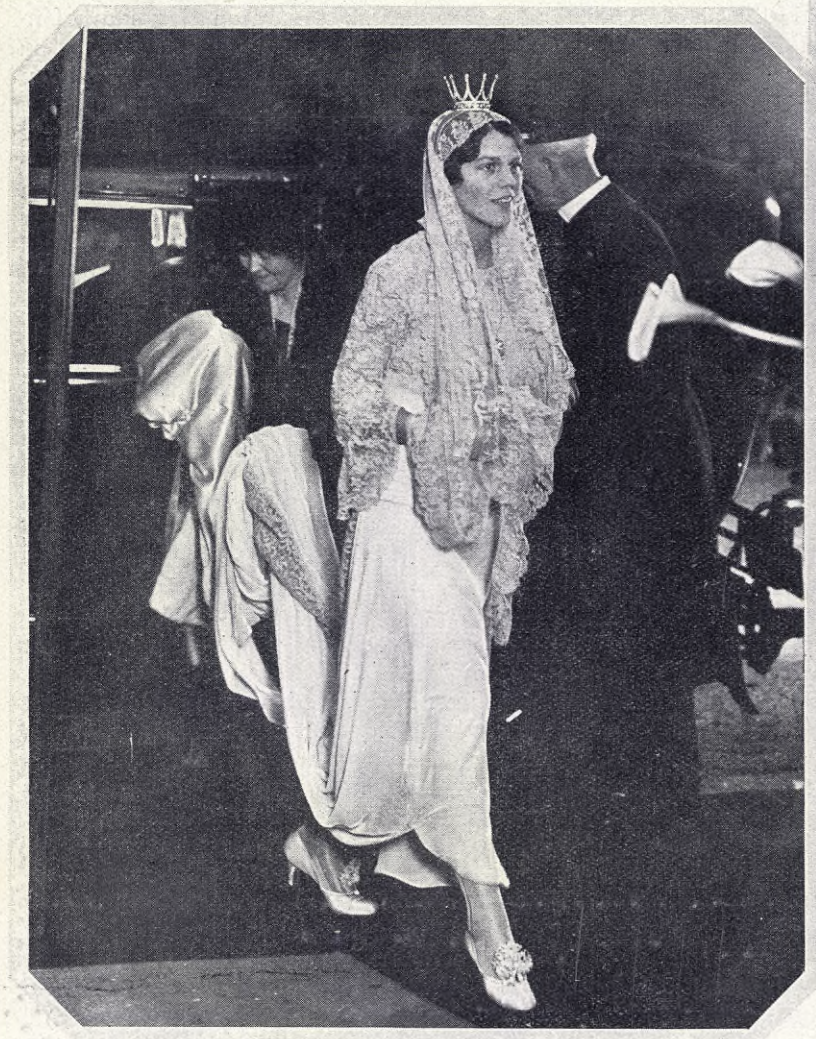

BRÖLLOPET I U. S. A.

GREVINNA BERNADOTTE

Brudparet omgivet av tärnor och marskalkar i det Manvilleska hemmet.

Grevinnan Elsa Bernadotte bar vid vigseln en utmärkt vacker grön sammetsklädning från Märthaskolan. (Lenkert, foto.)

Brudparet efter vigseln.

Friherrinnan Sophia Fleetwood, f. Bernadotte, brudgummens syster, i en bröllopstoalett av gråblå moaré — tyget ett arv från drottning Josephina — utgången från Märthaskolan. (Lenkert, foto.)

IDUNS PORTRÄTTGALLERI

BERTHA STAWELIUS.
F. Dybeck, Eskilstuna. Maka till f. d. bankkamreraren Gustaf W. Stawelius.
75 år den 21 december.

MALVINA BRÅKENHIELM.
F. Runsten, Lund. Författarinna. Änka efter ingenjören Carl Bråkenhielm.
75 år den 25 december.

ELLEN THOTT.
F. grev. Wachtmeister, Stockholm. Änka efter översten frih. Waldemar Thott.
75 år den 25 december.

HELGA GEETE.
F. frih. Rehbinder, Stockholm. Änka efter fortifikationskassören W. Geete. Syster till följande.
70 år den 23 december.

ANNA REHBINDER.
Fröken, Österskär. Dotter till majoren frih. F. F. Rehbinder och hans maka, född Klingspor.
70 år den 23 december.

MÄRTHA LEIJONHIELM.
F. frih. Ehrenkrona, Stockholm. Änka efter friherre Hjalmar Leijonhielm.
70 år den 23 december.

ELLEN SUNDEQUIST.
F. Styrlander, Stockholm. Änka efter riksbanksdirektören S. Sundequist, Linköping.
65 år den 18 december.

ANNA BLOMSTEDT.
F. frih. Adelswärd, Stockholm. Maka till kammarherren Carl Blomstedt.
65 år den 22 december.

SIGRID ISBERG.
F. Österdahl, Lund. Maka till f. d. lektorn, fil. jubeldoktor Arvid R. Isberg, Lund.
65 år den 24 december.

ELLEN QUENSEL.
Fröken, Malmö. Dotter till överstelöjtnant W. A. Quensel och hans maka, född Ödmansson.
65 år den 23 december.

AGNES TRYGGER.
F. Andersson, Stockholm. Änka efter grosshandlaren Gustaf A. A. Trygger.
65 år den 24 december.

GERDA BONEFELT.
F. Stuart, Äppelviken. Maka till arkitekten Krister Bonefelt, Äppelviken.
60 år den 19 december.

SIGNE KRUUSE.
F. Limnell, Linköping. Änka efter friherre Ludvig Kruuse af Verchou.
60 år den 20 december.

WILHELMINA KINDBOM.
Fru, Karlsborg. Maka till grosshandlaren Axel Kindbom.
60 år den 21 december.

IDA SANDSTRÖM.
F. Anderson, Nyland. Maka till direktören och riksdagsmannen Nils V. Sandström.
60 år den 21 december.

ALMA BÆCKSTRÖM.
F. Lagergréen, Långedrag. Maka till f. d. stationsinspektoren Carl W. Bæckström.
60 år den 24 december.

ELLEN BERG.
F. Thorell, Skövde. Maka till översten m. m. R. Theodor Berg, Skövde.
55 år den 20 december.

INGEBORG HJÄRNE.
F. Elfström, Stockholm. Maka till civilingenjören Urban Hjärne.
50 år den 21 december.

AUGUSTA NORDGREN.
F. Nilsson, Almesåkra, Grimstorp. Maka till komministern i Almesåkra S. A. Nordgren.
50 år den 23 december.

HILMA WINBERG.
F. Larsson, Örebro. Maka till regementsläkaren dr Ossian Winberg, Örebro.
50 år den 25 december.

Körsbärs-JELL-O
Ställes kallt att stelna.

med tillsättning av litet frukt, bananer eller dylikt, något vin eller ev. saften av ½ citron, blir minst lika god som en läcker konditori-efterrätt — men mycket billigare.
*Pris **85** öre pr paket om 5 portioner.*

Julen som är fjärran men nära.

(Forts. fr. sid. 1297.)

förefaller oskyldigt nog, men har den egenskapen att, som man säger, »gå i benen». Därför påstås det, att i gamla tider fingo damerna, som ju ej drucko så mycket av denna dryck, ibland efter festmåltiderna ensamma återvända till salongerna, emedan herrarne hade svårt att följa med. Jag måste dock tillägga, att under de tjugu år, då jag allt som oftast deltog i större och mindre högtidsmiddagar i Polen, såg jag aldrig någon berusad.

En hel del speciella rätter, som endast förekomma denna kväll, serveras, och enligt traditionen böra de vara tolv till antalet. Kött eller fläsk förekommer aldrig på helgdagsaftnar, enär katolska kyrkan föreskriver fasta dagen före stora helgdagar. Måltiden börjar därför med en fiskbuljong, och därefter följa fiskrätter i en lång rad. Först serveras gädda, kall, med majonässås, mycket prydligt upplagd och omgiven av alla slags grönsaker, utskurna i form av blommor och dylikt. Sedan kommer karpen, i en sås med honung och russin, efterföljd av aborre med ägg och smör, därefter fiskbullar, stekt insjöflundra o. s. v. Då saltsjöfisk sällan förekommer i detta land, så långt beläget från havet, måste man nöja sig med de fiskar som sötvattnen kunna erbjuda.

Efter fiskrätterna kommer en ganska egendomlig rätt som tillverkas långt i förväg för att bli riktigt mör och god. Det är en söt gröt kokt av vetekorn, vilka rensas och stampas och därefter få ligga flera dygn i blöt i vatten tills de svälla. Sedan kokas de i flera omgångar och när de slutligen äro möra, silas vattnet ifrån och en sås gjord av honung med vallmofrön blandas i gröten jämte litet citronskal. Hackade hasselnötter och valnötter samt russin blandas även i denna julkvällens efterrätt, »kutja», som är allas förtjusning. Härtill hör även små knäckebröd, kallade »lamanec», som äro bakade av vetemjöl och vallmo. Flera andra efterrätter följa för att man skall nå upp till det traditionella antalet av tolv. Smördegstårta och fruktkompott serveras sist.

Måltiden avslutas med några droppar av det äldsta mjödet, varefter alla samlas kring krubban för att sjunga en julpsalm och julklapparna utdelas vid den tända granen.

Ett stämningsfullt inslag i julaftonsfirandet är sången, som utföres av bondfolkets barn, vilka vandra omkring hela julnatten och sjunga julpsalmer framför upplysta fönster. De bära med sig på en lång stång en stor stjärna, tillverkad av papper och inifrån upplyst av ett par ljus. Barnen äro utklädda till herdar, kungar och andra bibliska figurer. Anföraren för den lilla truppen ringer med en liten klocka, innan sången börjar. De innevarande närma sig då fönstret för att instämma med kören därute. Efter sången bli alltid barnen inbjudna för att »värma fötterna», som det heter, och trakteras då med något gott och värmande. Ute i snön i den smällkalla vintern är det nog också rätt påfrestande för småttingarna. Det är mycket lustigt att se dessa små pysar på åtta à tio år, iklädda sina föräldrars fårskinnspälsar som släpa på marken. Vanligtvis ha de en stor påse hängande på ryggen att samla gott i som de ej hinna äta upp.

En av julfirandets medelpunkter är Szopkan. Ordet betyder stall eller skjul och syftar på Betlehemskrubban. Szopkan är nämligen en sorts teater med talande tablåer. I fonden sitter jungfru Maria med barnet och på scenen uppträda herdar och kungar, vilka föredraga sånger och långa recitationer. Dessa äro vanligtvis författade för tillfället och innehålla humoristiska anspelningar på värdfolkets och gästernas egenheter och små svagheter samt deras handlingar under det förflutna året. Var och en får sin släng av sleven.

De uppträdande skådespelarna bära de mest egendomliga kostymer, och med det största allvar framsäga de sina verser. Dialoger förekomma också.

Framstående polska poeter och konstnärer sådana som Tetmajer, Wyspjanski och andra hava skrivit texter och målat kostymer till szopkan. I huvudstaden och andra städer anordnas den på de stora teatrarna som barnföreställning, men de äldre äro lika roade därav, varför föreställningarna alltid äro livligt besökta. Man skall dock vara väl inne i förhållandena, såväl gamla som nya för att förstå szopkan, ty på scenen förekomma till exempel ofta gamla polska kungar som beklaga sig över nutiden, och roliga anekdoter från gamla och nya tider dragas fram. Det hela har en speciell prägel, med gamla melodier och gammalt språk. Szopkan är nämligen vitt skild från den moderna revyn. Tonen och framförandet påminna om medeltiden, och den förekommer endast under julen. Szopkan är för mycket nationellt polsk för att kunna förstås av andra än landets befolkning. Den har heller icke varit framställd utomlands.

LETTA RUDNICKA JAROSZYNSKA.

Fru Nona af Sillén,

som nyligen vigdes i Gustaf-Adolfs kyrkan i Stockholm med underlöjtnanten vid Svea Livgarde Hans af Sillén. Bruden är dotter till framlidne advokaten K. F. Åman och hans efterlämnade maka, född Wallberg. (Ekstrand, foto.)

Svensk bygd, svenskt folk...

(Forts. fr. sid. 1298.)

överlägsenhet, ur vilken det rätta träffande skämtet utgår. Med den absoluta säkerhet, med den känsla av att allt går naturligtvis bra, med vilken man som barn traskade vid sin mammas hand, följer en stor, då det gäller folklighet något skygg mansperson, med fru Bergstrand-Poulsen på både barndop och begravning. Om man skall presenteras för den, som »lade för liket», d. v. s. strödde granris i kyrkan före begravningen, för den s. k. Mataledan, vilken var så ful i ansiktet, att man miste aptiten, då vet man, att man lugnt kan följa med författarinnan, och att man blir tacksam för att ha fått en så älsklig introduktris. De sidorna, då det lilla flickebarnet Elisabeth talar med gumman med det ohyggliga anletet, äro något, som man kommer ihåg som en vinst. Både religiösa och humana få lätt något stänk av viktighet, då det är tal om riktigt olyckliga människor och då de tala om, hur sådana skola vara. Vad är det för adjektiv vi skola ge fru Bergstrand-Poulsens berättarton i detta avseende? Det är ett så vackert och subtilt ord, att det endast kan kännas, icke sägas.

Och det tror jag blir lätt att vara tacksam för, att hon visat oss något så ljust, rent och svenskt som Långasjö en gång varit och ännu är i hennes sinne. Säkert göra vi det lättare än Johan Andersson, som bjöds upp på herrgården och erhöll mat och vänlighet i överflöd i den förhoppningen, att han åtminstone en gång oförhappandes skulle säga tack. Men det gick inte. Man får väl kalla Johan original, ty eljes visste man sannerligen att skicka sig i Långasjö.

Lika värdefull som texten i boken äro bilderna, återgivna i färg. Läser man texten och ser man på bilderna, så förstår man ordet kultur, här bondekultur, och vad det nu innebär av stadga och säkerhet och man hade så när sagt omedveten eller som det nu heter undermedveten trevnad.

Stämning, detta svårförklarliga, är ej ett nu vare sig i litteratur eller konst vidare högt skattat begrepp. Det var under åttiotalet, det hade sin tid. Det är en dyrbar gåva man får av vänliga makter, ögonblicket blir rikt och fullt på ett mystiskt sätt, stämningen ger sitt värde åt både sol och skugga, åt glädjens och sorgens stunder. Se på bilden Midsommardagen. Kvinnorna, sedda från ryggen, gå till kyrkan i sina vita och svarta schaletter. Lövskuggor och solfläckar röra sig på deras dräkter, och syrenerna ge en känsla av sommar och fest. En stämningsfull motsättning till detta är också bilden Bot- och bönsöndag. Två svartklädda kvinnor gå i blåsten på landsvägen och avteckna sig mot gulnade björkar.

Författarinnan har några ord om att hennes ärelystnad var att göra en »lagom tjock bok» om sin barndoms land. Hennes tre arbeten »Värendskvinnor», »Värendsmän» och »Livets och årets festdagar» bilda nu en sådan. Där har hon berättat för oss om och påvisat det, som vi allra främst behöva: frid och helgd och därtill vad vi svenskar samt- och synnerligen behöva,

HUSMODERNS GODA RYKTE
ökas, om hon är ekonomisk. Roberts' hushållsaromer giva den fina, distinguerade smaken i bröd, puddingar, såser etc. för 1/10 av den vanliga kostnaden. Fråga Eder specerihandlande efter flaskorna med ROBERTS' GULDETIKETT. Citron, Vanilj, Bittermandel och Saffran.

MÄRTHASKOLAN
Undervisning i KLÄD- & LINNESÖMNAD
Vårterminen börjar den 14 jan. 1929. Vid sidan av skolans längre kurser om två terminer (8 mån.) anordnas särskilda kurser om 1—3 mån. vari elev beredes tillfälle att sy och prova för egen räkning. Prospekt på begäran.
Tel. Ö. 9330. Birger Jarlsgatan 16.

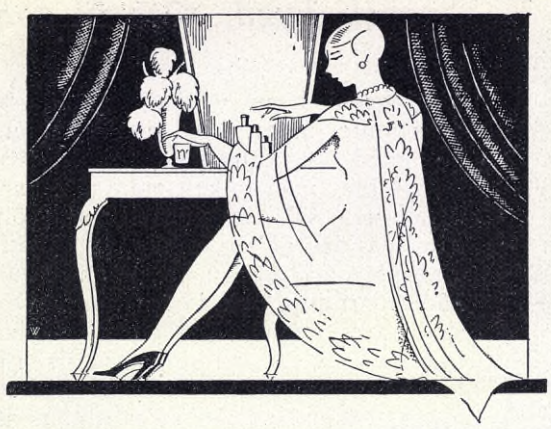

Två egenskaper

förenade i en hudcrème. — På morgonen behandlas hyn med **Gahns Faréna-Crème**, som sedan under dagen skyddar mot smuts och väderlekens inverkan. — Idealiskt som underlag för puder. — På kvällen masseras hyn med **Gahns Faréna-Crème** och alla orenheter, pormaskar och dylikt försvinna. Hyn får nytt liv och uppkomsten av rynkor och narighet motverkas.

FARÉNA
HAVRE-CRÈME

Gahns
Upsala
Kungl. Hovleverantör

Till salu överallt
i tuber à kr. 1:—
i burkar à kr. 2:50
i lyxburkar à kr. 5:—

MUGNIER
(uttalas Mynjé)

Apéritif, särdeles *välsmakande, stärkande* och *stimulerande,* rekommenderas av läkare vid kraftnedsättning och konvalescens. Denna apéritif är tack vare sina farmaceutiska egenskaper lika aptitgivande och stimulernde som akvavit, cognac eller whisky. Ett glas avkyld *Mugnier* före maten ersätter brännvinet, samtidigt som det ger måltiden en viss kulturell prägel. Till kaffet har man i *Amusette Mugnier* en typisk pariserlikör, som tillredes av ¾ Mugnier, ⅛ halvsöt sherry och ⅛ Grenadine, vilket allt erhålles utan restriktioner å alla systembolag i landet.

Kr. **3:50** pr 1/1 but., kr. **2:40** pr 1/2 lit.

9 diplomes d'honneu. *56 guld- o. silvermedaljer.*

Kvinnorna i hemmen
göra inköpen för hemmen.

Skånska Dagbladet är landsortens mest spridda tidning och gästar sålunda dagligen flera hem än någon annan tidning. Härav följer, att kvinnorna i hemmen nås säkrast genom annonsering i

SKÅNSKA DAGBLADET

Varje familjeförsörjare
bör bereda sina efterlevande pension från
ALLMÄNNA ÄNKE- OCH PUPILLKASSAN I SVERIGE
Grundad 1784.
Vinst tillfaller de försäkrade i form av årlig tillväxt under insättarens livstid å den blivande pensionen. Denna tillväxt uppgår för närvarande till 7,5 % å det betingade pensionsbeloppet. En betingad pension å t. ex. 1.000 kronor tillväxer således f. n. med 75 kr. om året. Prospekt portofritt på begäran.
STORKYRKOBRINKEN 11. STOCKHOLM.
Tel. 60 00. Tel. N. 10 00.

nämligen svenskhet av den tysta sorten.

I hela Sverige känner man nu, att vi fått något dyrbart av fru Bergstrand-Poulsen, att vi fått se och höra något väsentligt om det land, som vi, med en viss oro att ta det stora ordet i munnen, älska. Och vi känna, att hon låtit oss ana, att hos detta älskade i svenskhetens innersta det finnes något mera av allvarliga och höga värden än vi förut visste om. Nu måste Johan Andersson mumla något, som bra mycket liknar tack.

. . . och en svensk storman.

(Forts. fr. sid. 1299.)

i hamn antingen hon hette Mejt eller var ett konstnärligt problem som väntade på sin lösning.

Bokens senare avsnitt är byggt på Zorns egna biografiska anteckningar. Här blir tonen helt naturligt mera torr och saklig. Man får emellertid många värdefulla upplysningar även om det mesta torde vara känt förut genom tidigare arbeten om den internationellt berömde målaren. Här och var lyser författarens egna goda humör igenom och förgyller upp sidorna.

Albert Engström har helt avhållit sig från att diskutera konst. Inte en enda analys har gjorts av de många mästerverken och målarens livsgärning, sedd från denna synpunkt, är utelämnad. Måhända har författaren föranletts härtill av den mängd verk, som redan föreligger i ämnet, eljest skulle det haft sitt stora intresse att erfara hans omdöme i hithörande frågor. I synnerhet som Zorn själv önskat att en yrkesbroder, som ej var kritiker med en massa lärda examina bakom sig, skulle göra det. Nu får bokens rikhaltiga bildmaterial tala för sig själv. Där finnas förträffliga ting både av gamla bekanta och av nytt, som aldrig reproducerats förut. En del färgbilder borde dock ha kunnat tonas mjukare.

Vår konstlitteratur har fått ett ytterst värdefullt tillskott genom boken om Anders Zorn. Det är människan, som träder oss till mötes, den rakryggade mannen, huvudet högre än allt folket. En storhet av internationella mått med hjärterötterna djupast fästa i Dalarnas urgamla svenska jord.

Trots det stora formatet släpper man inte boken förrän den är utläst. Det är som om Albert Engström själv satt bredvid en och berättade om en gammal god vän, med vilken han haft så mycket gemensamt. Och han gör det på sitt lugna, manliga och försynta sätt, som griper och som tvingar en att lyssna till varje ord. »Hans verk visar vad han ville». PEWE.

Barnens julböcker.

DE NYA BILDERBÖCKERNAS ANTAL syns i år vara mindre än i allmänhet vid jularna, och man nästan glädes däråt, då vi redan förut äga ypperliga samlingar på området. Hur Elsa Beskows

IDUN
Mästersamuelsgatan 45, Stockholm.

Grundlagd av	Redaktör:
Frithiof Hellberg	*Eva Nyblom*

Redaktionen: .... kl. 9—5	Expeditionen: .... kl. 9—5
Norr 9803 — Norr 402	Norr 1602 — Norr 6147
Verkställande direktören	Annonskontoret: Norr 6147
Norr 4304	Annonschefen: 1646

Iduns annonspris:
Pr millimeter enkel spalt:
50 öre intill bred textspalt, 40 öre å övriga sidor e. t. Helmarg. 55:—, halvmarg. 30:— pr gång. Lediga platser och platssökande 30 öre, minimipris 3:60.

Iduns prenumerationspris:

	Uppl. A. Praktupplagan	Uppl. B. Vanl. upplagan
Helt år	17:—	15:—
Halvt år	9:—	8:—
Kvartal	4:50	4:25

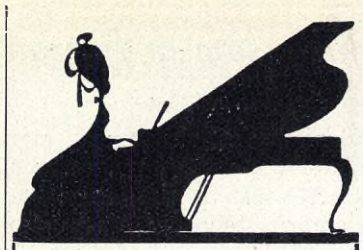

~ Steinway & Sons ~
Lundholms
Pianomagasin
Stockholm
Jakobsbergsgatan 39
Göteborg *Malmö*

Gemlas Rullstol

N:o 5287.
Patent n:o 57402.

Infordra offert och beskrivning från
GEMLA FABRIKERS A.-B.
— DIÖ —

Plågas Ni av Huvudvärk och Reumatiska Smärtor?

Då bör Ni ej experimentera med tvivelaktiga medel utan med ens tillgripa de beprövade och av så många läkare vitsordade TOGAL-tabletterna. Dessa stilla ej blott omedelbart de olidligaste smärtor utan äro dessutom ofarliga för hjärta och mage. De utskilja dessutom starkt den skadliga urinsyran — roten till de flesta smärtor — ur kroppen, den enda väg som för till verkligt varaktig hjälp mot det onda.

TOGAL-tabletterna finnas, utan recept, å alla apotek till Kr. 2:40 och 0:90. Se till att Ni får äkta Togal och ej efterapningar!

Collanolja

för sulor och klackar, sportläder, svecialäder, smorläder etc.

COLLANOLJA smörjer läder så det passar alla väder.

Säljes överallt.

Advokaten Eva Andén
Ledamot av Sveriges Advokatsamfund
Herkulesgat. 14, f. d. Lilla Vattugat. 14
Tel. 7575. STOCKHOLM. Tel. 7576.
Specialitet: Familje- och arvssaker, Boutredningar och testamenten. Även skriftliga förfrågningar.

Verkligt Hygenisk dambinda
Tillverkas sedan 20 år i Sverige endast av Göteborgs Kem.-Tekn. Fabr., Göteborg

Försäljes i Sjukvårds-, Parfym- & Vitvaruaffärer. Engros hos Gustaf Hjelm & Co., Regeringsgatan 44, Stockholm.

Vid opasslighet

och särskilt dagen efter är det välgörande och uppfriskande att dricka ett glas *Fruktsalt-Samarin,* det utrensar osunda och skadliga samlingar från kroppen och uppfriskar blodet, det ger välmående och vigör. Pris pr fl. kr. 2.50. Säljes å apotek samt hos drog- och färghandlare m. fl.

Cederroths Tekn. Fabrik, Sthlm

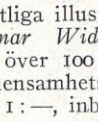

Landets äldsta fabrik för tillverkning av s. k.

Springmadrasser

Senaste priskuranten, omfattande alla våra tillverkningar, sändes på begäran gratis franco

SKAND. SÄNGRESÅRFABRIKEN
Tel. 344. KARLSTAD Tel. 344.

Pojk-Böcker

Bengt Nylund

Bland Söderhavs-vildar

*

Rövar-hövdingen Raj

*

Vita Björnens underbara öden

*

Sköldmön Ylvas saga

Samtliga illustr. av *Gunnar Widholm.* Alla över 100 sidor. Gemensamhetspris: Häft. 1:—, inb. 1:75.

*

Barn-historier

Illustr. Häft. 2:75. inb. 3:75.

*

Lillprickens äventyr

Illustr. Häft. 3:75, inb. 4:75.

*

Slättens söner

Illustr. av *Gunnar Lindvall.* Häft. 4:75, inb. 5:75.

Svenska Kyrkans Diakonistyrelses Bokförlag

böcker stå sig, därom vittna de nya upplagor, som utkomma. Så föreligger nu i ny upplaga de av alla barn så högt älskade *Blomsterfesten i täppan* och *Tant Grön, Tant Brun och Tant Gredelin.* Men Blomsterfesten i täppan har nu fått en ny dragningskraft till alla sina andra, nämligen musik av ingen mindre än Alice Tegnér. Den vackra boken är förvånansvärt billig — 2.75 inbunden. — Bland bilderböcker representerar Maja Synnergrens *Herrskapstroll* en ny genre. "Moderna troll" skulle man vilja kalla den, och artisten har lyckats skapa en ej blott av humor bräddad saga utan också en rar liten historia, som barn säkert komma att älska. — En bilderbok för de minsta, som också kommer att bereda mycken glädje, är Maj Lindmans *Sagan om Greta* — med vackra, roliga bilder och med en text förvånansvärt fri från jolt. — Däremot tror jag inte, att vanliga barn komma att förstå sig på *"Änglabarnens julbestyr",* bilder med rim av O. Raphael-Linden. En hel samling bilderböcker med musik vittna om att sången börjar få en helt annan plats än förut i hemmen och skolan. Det är *Silkestuss* visor av G. Nordquist med text av A. Forssell-Gullstrand, *Skolresan,* text av G. Ullman, musik av C. Berg, *Ulla Tulla och Bulterulla,* ord och musik av Körling och bilder (ledsamt nog representerande ett lågt plan) av A. Lundén. Med glädje anmäler man en åttonde samling *Sjung med oss, mamma!* av Alice Tegnér och en ny upplaga av Jeanna Oterdahls och Bedingers *En liten prinsessa.*

Sagoområdet representeras bl. a. av en ny upplaga av den klassiska, älskade *Sniggel-Snuggel,* av julkalendrarna *Fågel blå, Guldslottet* och *Tomtar och troll,* av tvänne sagosamlingar i Saga-biblioteket *Puttefnask* och *Storebrask* samt *Lång, längre, längst.* I Stina Bergmans *Skogen i Nordanland* har den moderna tiden hållit sitt intåg med aeroplan, Fordvagnar, ja t. o. m. Mussolini, men anmälaren vågar ej alls ta på sitt ansvar, att den sortens litteratur tjusar barn. *I de grå från grottan* av Georg Dahl, Bonniers förlag, skildras en grävlingfamiljs öden och äventyr i vildmarken på ett kunnigt och intresseväckande sätt. Boken torde emellertid knappast lämpa sig för annat än ungdom och större barn. Däremot torde både *Isländska folksagor och äventyr* av R. Nordenstreng (Sagabiblioteket) *Sköldmön Ylvas saga* av Bengt Nylund (Diakonistyrelsens förlag) och Johan Bergmans synnerligen väl berättade *Odysseussaga* (Bonniers förl.) vinna intresserade och roade läsare. — För de som nyss lärt sig läsa, äro Bonniers *Småbarnsböcker* förträffliga. Fråga är väl emellertid, om ej beträffande mindre barn den Grimmska Askungens — versionen med sina avhuggna tår och utstungna ögon — är litet för kraftig. — En mycket god idé har styrelsen för Sveriges småskolelärarinneförening satt i verket, då den utgivit små läseböcker för det stadium i barnens liv, då de äro glupskt hungriga på sådant i bokväg, som de kunna smälta. Det första häftet i samlingen, *Jan och alla hans vänner* har ingen mindre än Elsa Beskow till författare och illustratör. Tack vare särskilt de förnämliga illustratörer, som utgöra medarbetare i våra barns jultidningar, *Jultomten, Julklappen, Julbocken* och *Granen och stjärnan* förtjäna dessa en plats i varje hem, där det finns barn. I år fäster man sig kanske särskilt vid Aina Masolles fantasirika, äkta sagoaktiga *Prins Vår* i Julklappen. Innerligt roligt komma barnen att ha av *Katten med de blå öronen* (akvarell av M. Östlund med text av Jeremias i Tröstlösa) i Jultomten. — En riktigt käck och hurtig liten bok med berättelser om människor och djur är *Trogna vänner och trogna grannar* (Folksk. barntidn:s förl.), och särskild lockelse för äventyrs- och reslystna pojkar och flickor ha *Med lillebror på resa* av Ebba Moe (Wahlström och Widstrand)samt *Jorden runt på 44 dagar* av en dansk ungdom, Palle, som haft lyckan få göra en jorden-runtresa. — Trots störtsjön av nya författare på pojkboksområdet ha Jules Vernes böcker ej förlorat sin dragningskraft på ungdomen. I år föreligga *Tsarens kurir* av honom på ej mindre än två förlag, en i fullständigare form på Bonniers förlag, en i förkortad form på Folksk. barntidnings förlag. — En särskilt av pojkar, enligt min bibliotekserfarenhet, efterfrågad boksamling är *Fritzes Scoutbibliotek.* Tre nya böcker föreligga här: *Midshipman Merry* av Börresen, *Under Washingtons fanor* av Dudley samt *Prang, en djungelpojkes äventyr* av Fl. P. Stuart. — Ebbe Lieberath ger även i år ut en bok om pojkar, *Sten Abraham och några till,* och man fäster sig vid den givna förbättring i fråga om språket den företer. En fin och rar men kanske på grund av motivvalet litet tung bok för känsliga barnasinnen är *Blindbocken.*

Av samlingen historiska romaner utgivna på Bonnierska förlaget må nämnas *Lasse i gatan* av Ossian Nilsson, tvänne klassiska verk, Heidenstams *Heliga Birgittas pilgrimsfärd* och Topelius' *Kungens handske,* vidare *Girolamo Savonarola* av Hjalmar Bergman. På Sv. lärartidnings föreligga *Guldlandets erövring* av Harald Johnsson och *Lädermasken* av baronessan Odezsy. *Lasse i gatan* utgör en i hög grad romantiserad skildring av den beryktade Gatenhjelms liv. Savonarolaboken har stort värde som kulturskildring men lämpar sig av olika skäl absolut ej för ett lägre sta-

Begär vår Julkatalog innehåller roliga och nyttiga Julklappar.

ÄKTA KAMELULL

ren, ofärgad och oblandad, är bästa skydd mot GIKT, REUMATISM och KYLA.

Bröst- & lungskydd pr st. Kr. 6.—,	9.50	Armvärmare ..... pr par	3.75
Maggördlar pr st. 4.50, 5.—,	6.—	Herrkoftor pr st. 16.50, 26.—,	27.—
Knävärmare pr par 3.—, 4.25	4.75	Nattsockor ..... pr par 4.—,	4.25
Fotvärmare ..... pr par 1.65,	1.75	Flygarhuvor ..... pr st. 3.75	4.75
Damasker ..... pr par	7.50	Dam-Vantar ... pr par 1.75,	2.75
Ischiasdamasker, extra långa Pr par 12.75,	15.50	Barnmössor pr st. 2.—, 3.—,	3.50
Axelskydd ..... pr st.	3.—	Barndamasker pr par... 4.50,	8.—
Halsdukar ... 3.75, 4.50, 6.50,	10.50	Barnsweaters ... pr st. 9.50,	15.50
Damkoftor ..... pr st.	29.50	Barndamaskbyxor pr par 5.50,	7.50
Herr-Sweaters ..... pr st.	19.50	Japansk värmedosa... pr st.	0.50
Herr-Västar utan ärm pr st.	15.50	Patroner ..... pr paket	0.50
Herr-Benkläder pr par 16.50, 19.50, 21.50,	24.50	Kattskinn ... 3.50, 4.50, 5.50,	6.50
Dam-Benkläder ..... pr par	14.50	Kattskinnsulor ..... pr par	2.—
Dam-Undertröjor l. ärm ...	14.75	Kamelhårsulor ..... pr par	1.—
Dam-Undertröjor k. ärm ...	11.50	Japansk svampsula pr par	1.35, 1.50
		Inp. papperssula ..... 6 par	0.75
		Fotvärmare, kamelhårs-trikå pr par	1.—

Drottningg. 57 Stockholm

Butterick's MÖNSTERAFFÄR

R. T. 17 26 Norr 14 10

Till landsorten m. postf. + porto.

MÄRKLIG NYHET!

JENNY LIND

EN LEVNADSHISTORIA I KORTA DRAG BERÄTTAD AV HENNES DOTTER,

JENNY MAUDE.

Bemyndigad övers. från engelskan av **F. Wilamowitz-Moellendorff.**
Med 19 planscher, därav en i färg och talrika faksimiler och andra bilder i texten.
Häft. 7:50, klotb. 10:50.

"— — — boken gör ett vederhäftigt intryck och torde nog komma att anses utgöra den definitiva monografien över Jenny Lind."
Birger Mörner i Söderm. läns tidn.

C. E. Fritzes Bokförlags Aktiebolag.

Etablerad 1847.

Allcock's

Inregistrerat handelsmärke: 25176

Plåster

EAGLE BRAND

Världens mest betydande utvärtes läkemedel.

Mot smärtor i ryggen kan intet plåster jämföras med *Allcock's.* Förmår stärka klena ryggar mer än någonting annat.

Smärtor i sidorna lindras hastigt av *Allcock's Plåster* på samma gång det stärker sidan och återställer energien.

Allcock's är ett absolut äkta, poröst plåster. Det är ett universalmedel, som säljes å alla apotek över hela den civiliserade världen. *Kan påläggas varhelst smärta uppstår.*

Är Ni i behov av ett piller, tag då utav **Brandreth's Piller** *Rent vegetabiliska.* (Etabl. 1752)

Inregistrerat handelsmärke: 26622.
Användes mot förstoppning, gallsjuka, huvudvärk, svindel, dålig matsmältning etc.
Till salu å alla apotek.
9 **ALLCOCK MANUFACTURING CO., BIRKENHEAD, ENGLAND.**

ARTI HEMFÄRGER

äro utan jämförelse bäst.

A.-B. EUG. WINGÅRD, MALMÖ.

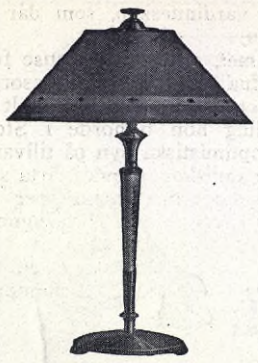

Elektr. Belysningsarmatur
Belysningsglas
Hushållsglas
Prydnadsglas

BÖHLMARKS

Huvudkontor:
STOCKHOLM SÖ.
Utställningslokaler:
Högbergsgatan 19—25 - Norrmalmstorg 4

Franska Rivierans pärla

MENTON

Säsong Oktober—Maj

10 min. från Monte Carlo

Bästa tänkbara läge mellan hav och berg med Europas mildaste klimat. Fullt upp med alla slags förströelser. Fördelaktigaste utgångspunkt för utflykter.
Tennis — Golf — Bad alla årstider.

Upplysningar genom: **"Syndicat des Hôteliers"**,
Pavillon Mentonnais, *Menton A. M.* Frankrike.

AFTONBLADETS EUROPAKARTA

har av alla sakkunniga erhållit de varmaste lovord.

En mindre restupplaga finnes ännu kvar och utsäljes till ett betydligt nedsatt pris.

Kartan, som är utarbetad av de framstående fackmännen *docenten Sten De Geer* och *Överste A. H. Byström,* är utförd i skalan *1: 6 miljoner* samt tryckt i *åtta färger på mycket god kartong.* Den åtföljes dels av ett *namnregister,* upptagande *över 6,000 namn,* dels av en *geografisk-statistisk handbok* samt ett litet kartarbete *"Europa under 400 år",* innehållande *nio översiktskartor,* utvisande Europas politiska indelning vid vissa särskilt betydelsefulla epoker.

Kartan levereras i tvenne utföranden.

Uppfodrad på väv och försedd med lister och hängare är priset kr. *7: 50* inkl. porto.

Enbart försedd med lister och hängare är priset *kr. 3: 50* inkl. porto. Vid sändning mot postförskott tillkommer postförskottsavgiften.

Ifyll och avskilj nedanstående blankett samt insänd den till Aftonbladets Expedition, Stockholm, då kartan expedieras omgående.

AFTONBLADETS EXPEDITION, STOCKHOLM.

Undertecknad rekvirerar härmed

Aftonbladets karta över Europa

med tillhörande *namnregister, geografisk-statistisk beskrivning och historiska kartan "Europa under 400 år".*

.... ex. med lister och hängare till ett pris av *kr. 3: 50.*

.... ex. d:o uppfodrad på väv till ett pris av *kr. 7: 50.*

Beloppet { erlägges vid leveransen. / följer kontant. / följer samtidigt pr postanvisning. / torde uttagas genom postförskott.

Ort och datum .....

Namn .....

Adress .....

Det icke tillämpliga i texten överstrykes. I.

dium än 17—18-åringarnas. — *Lädermasken,* som jag redan en gång haft anledning omnämna, är enligt min mening julens roligaste historiska roman, och Harald Johnsson bekräftar genom sin nya bok det varma erkännande han fick i fjol för sin historiska roman, *Snapphanarna.*

Det finns ett förlag, som föräldrar till halvvuxna och vuxna söner särskilt kunde ägna uppmärksamhet. Det är *Natur och Kultur.* Vår tids manliga ungdom har ju sitt intresse alldeles särskilt inriktat på forskningsresor, nya tekniska uppfinningar o. d. och *Nautr och Kultur* erbjuder förträfflig litteratur på området. Jag hinner här endast nämna *Vingarnas hjältar* av A. Florman och A. Ruhe, *Uppfinningar och upptäckter,* teknikens framsteg under tjugonde århundradet av flera författare, däribland fil. lic. I. Bolin, *Med raket genom världsrymden* av O. W. Gail (övers.), *Med kamera och skrivbläck på havsbottnen* av William Beebe samt *Svunna världar och deras fabeldjur* av J. O. Böving-Petersen. — En på en gång rolig och värdefull reseskildring, som ej får glömmas bland ungdomslitteraturen, är Ester Bolinders *På indianstigar med Lillan och Cwen. Den svarta skatten* slutligen av B. Mathen (Diak. f.) ger ett tvärsnitt av läget bland Afrikas ungdom på sådant sätt, att boken måste intressera både unga och gamla.

MARIE-LOUISE GAGNER.

Kryssordstävlan i n:r 51.

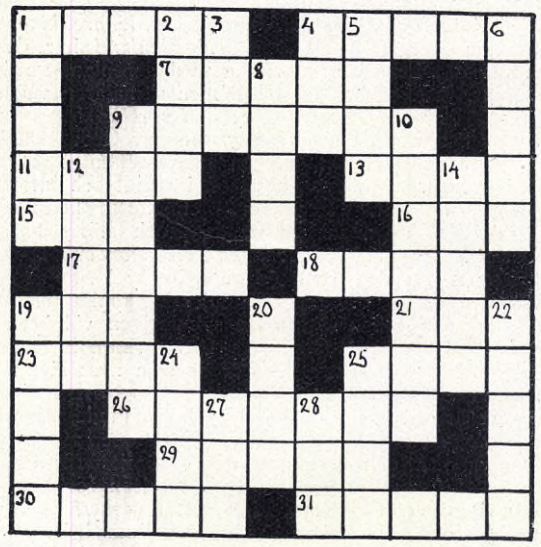

Vågräta ord: 1. Tändmedel och bok. 4. Är mammuten. 7. Göra vi till jul. 9. Varp. 11. Musikaliskt stycke. 13. Gammal grekisk stad. 15. Brukar man fiska med. 16. Stycke. 17. Ord för hästar. 18. En utvald samling. 19. Narr. 21. Förstavelse som ingår i jordiska vetenskaper. 23. Svensk köping. 25. Elementär beståndsdel. 26. Barrträd. 29. Ursprungligen en hemlig gudstjänst, nu beteckning för utsvävning. 30. Att på visst sätt piffa upp sig. 31. Skatter.

Lodräta ord: 1. Var Jakobs broder. 2. Vedväxt. 3. Diade ur horn. 4. Preposition. 5. Släkting eller bara bekant av feminint kön. 6. För smältning. 8. Prisad vara. 9. Vapenslag. 10. Är den sak som är extra prima. 12. Består av sångar. 14. Stad i Palestina och något att tugga på. 19. Riska. 20. Marinmålare och träd med doftande blommor. 22. Är spritsmuggling. 24. I år avliden hederspresident i N. F. 25. Huvudstad i franskt departement. 27. Form av ägande pronomen. 28. Ingår i månget namn på vattendrag.

I varje lösning, som skall vara insänd inom 14 dagar efter numrets datering, skall läggas *ett 15-öres frimärke* och summan av de insända märkena delas mellan pristagarna förutom de av redaktionen uppställda belöningarna — 2 st. à 5 kronor. Sändas flera tävlingssvar i samma försändelse inlägges vart och ett i särskilt kuvert. Prisen utbetalas genom postsparbanken. Kuvertet märkes: "Kryssordstävlan i n:r 51."

Lösning.

Kryssordstävlan i nr 44.

Vågräta ord: 1. Kamel. 4. Ymnig. 7. Tukta. 9. Gotland. 11. Ulan. 13. Nojs. 15. Sir. 16. Oka. 18. Mus. 19. Gadd. 20. Gäss. 21. Ugn. 22. Eka. 24. Ate. 26. Ratt. 28. Ogen. 29. Irrlära. 32. Oense. 33. Nunna. 34. Snäll.

Lodräta ord: 1. Korus. 2. Eton. 3. Lut. 4. Yta. 5. Mann. 6. Gross. 8. Klok. Garanti. 10. Domsaga. 12. Ligga. 14. Juste. 16. Öde. 17. Aga. 21. Urban. 23. Köln. 25. Enkel. 27. Tron. 28. Oren. 30. Rea. 31. Äss.

Prisen gå denna vecka upp till 16 kronor vardera. Bankböckerna tillfalla *Ingeborg Andersson,* Jonsered, och *Ingeborg Larsson,* Folkhögskolan, Forsa.

Man faller ihop som en trasa

— det är ofta slutet på en svårare påfrestning, t. ex. efter de överståndna ansträngningarna vid en större festlighet, då värdinnan plågats av oro över att ej allt skulle avlöpa lyckligt. Man har gjort sitt bästa men nått bristningsgränsen. Nerverna ha tagit slut och därmed motståndskraften. Men hade man i förväg tagit ett par Somnogan-tabletter, hade de bättre stått bi. Somnogan har en snabbt lugnande inverkan på nerverna och bör därför alltid finnas till hands. Det är fullkomligt oskadligt och ej vanebildande.

Finnes å alla apotek i rör om 20 tabletter à kr. 2: 50 samt i populärförpackningar om 4 tabl. à 55 öre.

SOMNOGAN
Nervlugnande och rogivande

Willumsens Likörextrakter -överlägsna i kvalité-

HOSTOL
OÖVERTRÄFFAD BRÖSTKARAMELL
H. M. DROTTNINGENS HOVLEVERANTÖR
Sockerbageri-Aktieb. Emil, Sthlm.

Finnes i alla välsort. affärer i hela landet.

"Fäbojäntan."

En hjälti na i det tysta.

BLAND HJÄLTINNOR, SOM SKILdrats i Idun, är Tilda värd en honnör.

En mil från närmaste bygd och ännu mycket längre från turistlederna, inne bland de ångermanländska skogarna ligger en fäbovall, som kallas Långmarken. Där finnes numera blott en stuga, och eftersom det är en tidsfråga när hela vallen skall nedläggas, är det ingen, som bryr sig om att underhålla vägen dit. På myrarna ha spängerna fått ruttna utan att ersättas av nya, likaså över bäckarna, så att man får hoppa på tuvor och stenar bäst man kan.

»Fäbojäntan», som varit där denna sommar liksom trettio föregående, heter Tilda Sjödin, och hon är 67 år gammal. Och denna mödosamma väg har hon i år liksom alla föregående tillryggalagt — med ett ben. I det andras ställe har hon ett gammaldags hemgjort träben och till hjälp att gå en krycka.

Hon går givetvis ej hem under sommaren utan hon stannar, numera ensam, på sin post från veckan före midsommar och till någon gång i september. Då och då kommer någon från hemgården för att bära hem en börda av de ostar hon kokat, då och då får hon besök av någon vedhuggare eller jägare och någon enstaka gång kanske av någon, som kommer lockad endast av de stora skogarna — men annars förflyter hennes sommar i stor enslighet vad människor beträffar. Annars har hon nog sällskap, hon hade en sommar utom sina kor bortåt hundra getter och killingar att hålla reda på. Och av getmjölken skulle hon då koka ost och »mese».

Tilda är trotjänarinna i en bondgård, och hon hör till dessa människor som för en ganska ringa lön helt offra sig för den gärning, som blivit deras. Hennes matmor brukar baka och sälja norrländskt tunnbröd, och om vintrarna är det då Tilda, som står vid ugnen och gräddar — vilket för övrigt icke är en så ringa konst — det tunna vita brödet.

Tilda berättar, att under de ljusaste veckorna, när solen går ned sent och korna dröja länge ute i skogen, kommer hon inte i säng förrän vid ett-tiden. När hon mjölkat skall hon koka ost. Och så upp igen kring klockan fem.

När Tilda ej längre orkar, kommer nog vallen, trots det goda skogsbetet omkring den att bli öde. Döttrarna i gården vilja ej vara där, och svårt torde det bli att få någon lejd hjälp. De unga finna arbetet för tungt och enformigheten för stor. Blotta tanken att sitta där mol allena så långt bort i vildmarken, när kvällarna bli mörka, är avskräckande.

Men Tilda älskar skogen, ensamheten, kreaturen och framför allt pliktuppfyllelsen.

När man ser henne med sitt träben, blir bara det faktum att hon kan gå denna långa ödemarksväg, där man bitvis får balansera på stenar och stumpar av spänger för att inte sjunka ned i myr och moras, förvånansvärt. Och att hon förövrigt kan sköta allt arbete, som kräves.

Det måtte vara så, att hon kan, därför att hon vill.

Hennes gestalt är nu bräcklig och böjd, men det blida, litet skygga ansiktet har bevarat en viss prägel av ungdom.

Inte för att det finnes någon likhet till det yttre, men man kommer ändå att tänka på de gamla karolinerna — dem för vilka livets mening var trohet och vedermöda.

GUSTAVA SVANSTRÖM.

Karin Janse †.

Under en resa i Italien avled nyligen helt hastigt fru *Karin Janse,* född Lundborg, maka till antikvarien, fil. d:r Otto Janse.

Den som träffat Karin Janse och särskilt den, som haft lyckan att träffa henne i hemmet, glömmer ej hennes ljusa goda blick, soliga glada lynne och trygga lugn liksom hos den, där *väl* fyllt sitt värv.

I den kulturmättade Östgötabygden vid Ombergs fot stod hennes vagga i en vacker, gammaldags prästgård. Hennes föräldrar voro prosten, teol. d:r Per Lundborg och hans maka, född af Ekenstam. I det lyckliga prästhemmet växte Karin Janse up poch fick ett rikt kulturarv att förvalta. Hon fattade en djup kärlek till hembygden och särskilt till de värden, som bilda grundvalarna till ett lyckligt hem, hon lärde sig tidigt kärleken till nästan, tron på och vördnaden för det goda, rätta och sanna. Denna kärlek till hemmet och dess värden följde henne sedan alltjämt genom livet som en helig eld. Den kom visserligen i första hand make och barn till godo som en säker underpant på ett lyckligt familjeliv, men även andra ha känt sig värmda av den harmoni, den hemkultur och den stilla lycka, som alltid rått i det Janseska hemmet, och det utomordentliga värdinneskap, som där utövades av dess värdinna.

Ehuru det var åt hemmet, som Karin Janse först och främst offrade sina krafter och omsorger, hann hon likväl utföra ett ej oväsentligt socialt arbete inom den församling hon tillhörde i Stockholm, där hennes ljusa optimistiska syn på tillvaron, hennes för lidande medmänniskor varma hjärta samt hennes framstående husmoderliga egenskaper och praktiska klokhet kommit till stor och välsignelserik användning.

Det är sådana kvinnor som Karin Janse, ett folk i första hand behöver. Ljust skall alltid minnet av denna goda och ädla kvinna leva. *Å.*

Julfemman.

(Forts. fr. sid. 1307.)

skulle kunna säga ångestfull tystnad, som ingen vågade eller ville bryta. Det var först då hembiträdet kom in för att taga ut kaffebrickan och efter vanan lät full belysning strömma ut över rummet, som gästerna märkte, att Malin hade gråtit. Malin, den kalla, självsäkra, hårda Malin.

Ingen vågade visa, att de märkt det, och för att dölja detta började de att tala, till att börja med forcerat, litet i munnen på varandra, sedan mer och mer målmedvetet. De glömde sitt eget lilla förtryckta, föraktade, torftiga jag, de glömde Malins stora rikedom, de voro alla människor, och för första gången vågade de vara sig själva i naturlig öppenhet utan förtegenhetens falska stolthet. Inte ens då tebrickan bars in brast denna stämning. Den växte sig snarare starkare, det tycktes dem som om osynliga händer bröt ned sten för sten av den andliga mur, som stått emellan dem alla dessa många år.

Gästerna bröto emot traditionen, ty istället för att gå strax efter teet, stannade de kvar. Malins ord, att de skulle glädja henne med att stanna lite' till läto så värmande naturliga, helst som hon samtidigt sade, att hon skulle beställa bilar till hemresan, ty hon förstod, hur trötta de skulle vara, helst Lilly. Och vid dessa ord tog hon hennes hand och gav den en värmande klapp.

Som barnen i sagan kände de sig sedan, skaran av gäster, där de färdades i glidande bilar på väg till sina torftiga hem. De julskyltande upplysta butiksfönstren, gatornas lysande guirlander, stjärnor och solar, allt syntes dem så overkligt. Men det mest ofattbara av allt var dock kuverten, som var och en av dem spasmodiskt höll fast uti, ty i dessa lågo sedlar, som de fått till julklapp av Malin.

Lillys magra hand höll två kuvert, ett för egen räkning och ett, där femtio kronor förvarades för att hon därmed skulle få fylla ut Julfemmans kassa.

Hon skulle få känna lyckan av att giva.

Ill. Stig Hertzman-Ericson.

1. Marknadens förnämsta Ceylon-Thé
2. Står under vetenskaplig kontroll
3. Drygt Ekonomiskt Aromrikt

KUNGL HOVLEVERANTÖR

JAMES LUNDGREN & Co

Skandinaviens största och förnämsta Théfirma

Ressällskap.

Ung dam från södra Sverige av god familj och med god ekonomi, som har för avsikt att vistas i Åre cirka en månad från 25 jan. 1929 och är i tillfällig avsaknad inom sin bekantskapskrets på jämnårig kvinnlig kamrat, som då kan medfölja, önskar sådan för ömsesidig trevnad och sällskap.

Brunett 23 år.

IDUNS SKÖNHETSINSTITUT

Röd näsa.

N:r 80. Vore tacksam för ett gott råd angående hur jag skall behandla min näsa. På sommaren flår den sig och antager en röd färg, på vintern likaså blir den röd och starkt skinande.

Arne 17 år.

Svar: Troligen har ni fått frost i näsan, och då skall ni varje afton badda den med hett vatten vari litet alun är upplöst, till sist skölja den med kallt vatten och sedan ingnida den med kamfersalva, vilket senare ej skadar att göra, innan ni går ut i kyla om vintern.

Plattfot.

N:r 81. Till min ledsnad märker jag att jag har anlag för plattfot. Jag blir snart trött i fötter och ben och gången blir ful därav. Vad är att göra?

Undrande.

Svar: Ni bör med det snaraste skaffa er hålfotsinlägg, vilket är det enda som hjälper. Men inläggen måste vara avpassade och inprovade efter foten. Bliv bara ej otålig, om de i början kännas tunga och omöjliga, det vänjer man sig vid efter någon tid, då inläggen anpassat sig både efter fötterna och skorna. Det är bäst att inte ha dem så länge åt gången i början utan så småningom vänja sig vid dem.

Att morgon och afton spatsera omkring barfota och på *tå* i rummet, stärker fötterna och motarbetar plattfot.

Permanentondulering.

N:r 82. I n:r 45 av Idun läses om permanentondulering.

1) Sitter den *alltid i* trots tid och tvättningar?

2) Vad ungefär kostar en dylik behandling?

3) Vart skall man vända sig för att få det utfört?

4) Kan långt, tjockt hår permanentonduleras? *Skogsbo.*

Svar: I svaret på frågan 79 i n:r 48 svarades på alla dessa frågor, vilket ni kanske redan sett.

Permanentondulering utföres i de större damfrisérsalongerna.

I hemmets lugna vrå är **DAGENS NYHETER**

med sin gedigna söndagsbilaga i fyrfärgstryck den bästa tidningen för gammal och ung.

Prenumerera för 1929!

Rött märke.

N:r 83. Har i flera månader haft ett rött märke på näsan efter en finne. Vore tacksam för råd hur jag skall få bort det.

Ledsen 17 år.

Svar: Försök att pålägga omslag med *het* men ej kokt mjölk.

Omslaget anbringas på kvällen och vaxtaft lägges över för att så länge som möjligt hålla inne värme och fuktighet. Fortfar med behandlingen varje afton minst en månad.

Fru Skönhetsdoktorn.

Scen och Film

Gösta Ekman och Tollie Zellman i "Hokus-Pokus". (Almberg & Preinitz.)

Karl-Gerhard, som är en framsynt man, presenterade för åtskilliga år sedan kulisspratet inför öppen ridå och lät Lili Ziedner sminka av sig och dricka pilsner i sin loge i publikens åsyn. Han har sedan fått många efterföljare i denna teknik. Pirandello m. fl. Och nu har tysken Curt Goetz opererat i samma tacksamma genre och dessutom kommit på den alls icke dumma idén, att parodiera den moderna kriminaldramatiken — *"Hokus-Pokus"* heter det tyvärr, matta och platta farsresultatet, som blivit Oscarsteaterns senaste nyhet, men som likaledes tyvärr icke spelas i farstakt, ty då hade den långa och i början uddlösa domstolsscenen blivit drägligare.

Första akten hade en lovande mättad och mystisk stämning och spelades utmärkt av de tre frackklädda och eleganta gentlemännen Ekman, Carlsten och Björne. Hr Ekman blev sedan ännu elegantare — till damernas förtjusning, ty på senare tiden har det blivit för mycket patraskpaltor på deras idol — och han trollade av sin hokus-pokusroll ut många förträffliga och roande scener. Tollie Zellman gjorde vad göras kunde av en obetydlig och tråkig roll. Hr Brunius kunde inte sin läxa och har f. ö. varken den pregnans eller den olja i talet, som höves en vältalig försvarsadvokat. Hr Billberg var bättre, men för ung som åklagare.

Bäst var hr Sandro Malmqvist som målat fyndiga dekorationr.

Efter en tyngre julmiddag är "Hokus-Pokus" rekommendabel.

E. N.

*

Mördaren på Komediteatern. Direktör Ernst Eklund är inte rädd av sig. Premiär så här kort före jul och på ett svenskt original till på köpet. Men Hildur Dixelius skådespel, det första dramatiska försök förf. gjort, är med sin handling förlagt till våra dagars Tyskland. I den dramatiskt laddade atmosfären därute finns det gott om konflikter, som äro oss främmande och som vi därför vant oss betrakta som åskådare på avstånd. Hildur Dixelius, som de senaste åren levat mitt ibland dem , har kommit att få en inblick i dem, hon vet mycket mer om vad som försiggått med efterkrigsmänniskorna därute än vi. Och hennes starka intresse för psykologiska problem har här kommit till uttryck.

Mördaren är historien om en ung man, som bär på en mindervärdhetskomplex och söker frigörelse i en stor gärning. Han är en vek, osjälvständig natur, som kan piskas till plötslig energi, men sedan sjunker ihop och blir samma ynkrygg som förut. Här får han incitamentet att spela hjälte, han uppträder som fosterlandets räddare och skjuter ledaren för det socialistiska partiet — en idealistiskt betonad typ med drag av Rathenau. Den unge mannen Georg Berndt fick i Einar Axelsons framställning just det veka osjälvständiga, geléartade, som han skulle ha. Han är ett rö i en stark hand. Doktor Maasen en skeptiker och resonnör är den som mest påverkar honom. Ernst Eklunds resonnerande doktor var bra litterärt overklig, men det är nu mest författarinnans fel. Mimi Pollak som Ingrid, Georgs kusin, som han älskar, fann äkta uttryck för sin förtvivlan i sista akten, då kusinen står för henne som mördaren och hon fasar för honom. Denna sista akt i fängelset var för övrigt den starkaste. Det är här bubblan brister. Den unge mannen, som tidningarna satt klichén hjälte på, och som benådats, konfronteras här med den mördades mor. Äntligen går det upp för honom vad han gjort, vad det vill säga at utplåna en medmänniska från jorden. Hans handling framstår i hela sin nakenhet och den förintar honom.

Det är mycket litterärt gods i Hildur Dixelius stycke, mycket som man skulle rensa bort, bl. a. skulle man vilja rensa språket från germanismer, som skorra i svenska öron. Men det ligger

Einar Axelson och Ernst Eklund i "Mördaren". (Almberg & Preinitz, foto.)

stark dramatisk spänning i själva fabeln och det har också förf. lyckats fånga. Premiärpubliken visade sin uppskattning genom applåder vid aktsluten och genom att ropa in författarinnan efter sista ridåfallet.

Eth. K.

*

Filmen *Yrhättan* var förfärlig. Förfärlig och farlig. "Det måtte väl inte göra nånting" svarar ni "att en komedi är litet dum och lyxvräkig." Otroligt dum och fylld till kanten av dumma rika lata tomma människor — det *gör* nå-

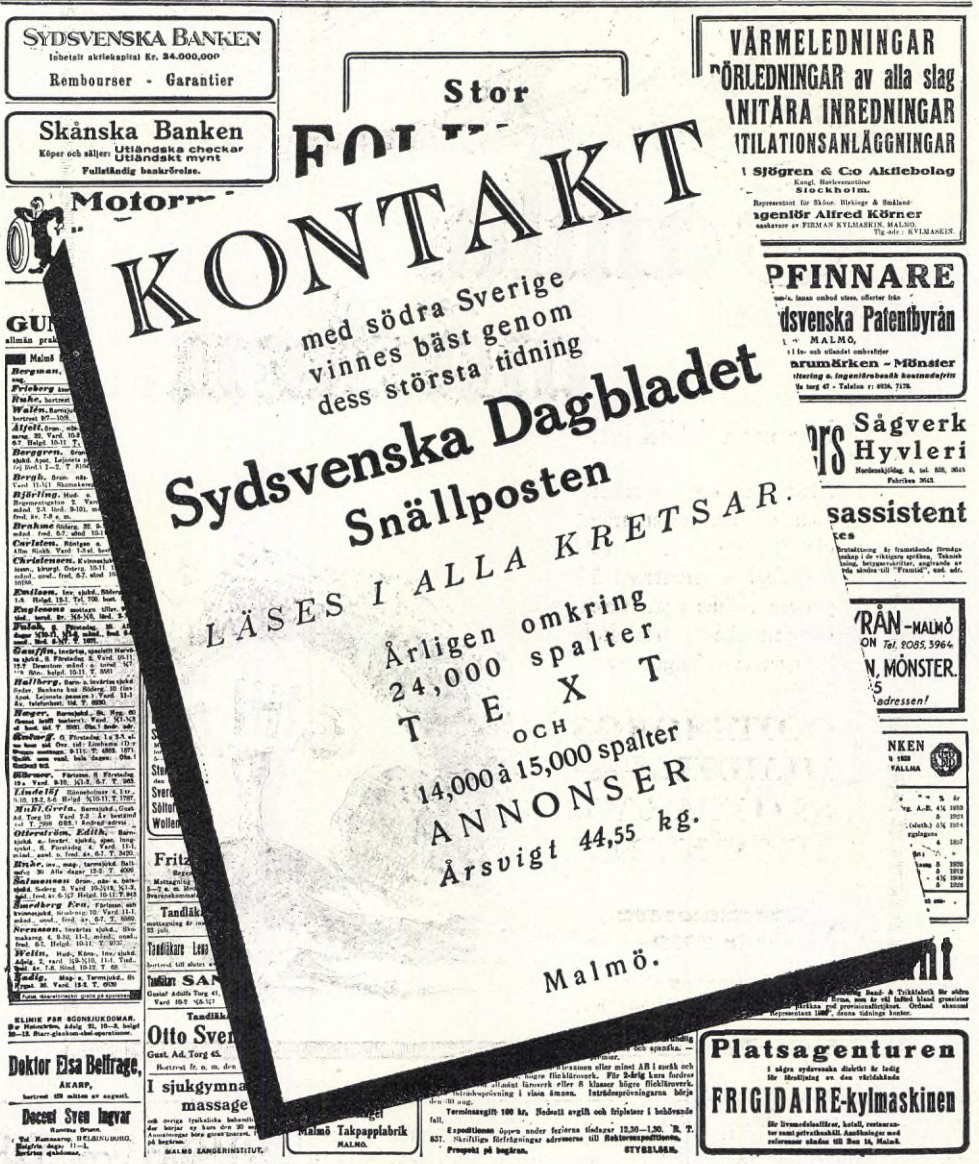

Dagens upplaga 44,500 ex.

Aureol är den mest pålitliga hårfärg, som existerar. Alla damer kunna själva utan minsta besvär och risk färga sitt hår och med Aureol erhålla de naturligaste och vackraste färgerna. Bruksanvisning medföljer.

I. F. SCHWARZLOSE SÖHNE
Berlin
Generalagent:
MADSEN & WIVEL, Köpenhamn

Milanese-underkläder

DEN VÄRLDSBERÖMDA

MEY-KRAGEN

Varje förståndig husmoder ser till att herrarna i hemmet använder den förnämsta kragen.

MEY-KRAGEN

fyller de allra högsta anspråk, dessutom bortfaller alla kostnader och besvär med tvätt och strykning.

Broschyr på begäran gratis och franco. 2:ne provkragar mot 60 öre i frimärken. — Pröva Mey-kragen och kragfrågan är löst för all framtid. Återförsäljare antagas på alla platser där vi ej äro representerade.

Pris pr duss. Kr. 3:— för de dubbelvikta och Kr. 2:75 för de enkla. 35 olika modeller.

Till landsorten 3 duss. franco.

MEY'S STÄRKKRAGAR,

G:la Brogatan 32, Stockholm.

Se noga till att varje krage invändigt är stämplad "Mey & Edlich", endast då äkta.

gonting. Att komedin som komedi var tråkig och hjältinnan som hjältinna likaså gör nästan mindre. *B. A.*

*

Montmartre Midnatt har på Palladium fått ett komplement, som kunde kallas Montmartre dygnet runt. Det är utställningar av teckningar från Paris i foajén, där Jungstedt, Fougstedt, Hallman, Donnér, Sköld och Linnqvist fylla väggarna med parismotiv. Det är en rolig och av publiken mycket uppskattad utställning och nog får man veta mera om det verkliga Montmartre i de unga svenska konstnärernas framställning av dess liv än av filmen. Det är en älskvärd, bra nog tillrättalagd skildring från en nattrestaurant i Paris berömda nöjeskvarter. Den populäre hovmästaren Prospers upphöjelse och förnedring tolkas trovärdigt av Nicolas' Rimsky såvitt vi veta ett nytt namn, men ett som det är skäl att lägga märke till. Som karaktärsskådespelare förfogar han över ett stort register, han har det germanska gemytet och förstår att med små nyanser uttrycka en hel skala skiftande känslor. Prospers roll är i själva verket så dominerande, att de andra bli mer eller mindre bifigurer. *Eth. K.*

*

Hämndens natt var en logiskt välkomponerad och koncentrerad film, laddad med tragik, elegant humor och smakfull sentimentalitet i skicklig blandning.

Historien om en charmerande och hedervärd tjuvs fängelsekarriär och strid för sitt barns lycka är visserligen rosenrasande, men det hela är bestickande bra gjort och föder ädla känslor hos åskådaren. Och filmen spelas storartat. Av Clive Brook, som ser manlig ut och som även har andra strängar på sin båge än den flotte världsmannens och av Olga Baklanova, som med verklig must och konstnärsskap gjorde den förfärliga hustruns roll.

En stark film, som ses med behållning. *E. N.*

Utställt.

Hemslöjd.

Fröken *Julie Weners* namn är välkänt för våra läsarinnor från vår handarbetsavdelning. En hel del i Stockholm bosatta damer ha nog också lärt sig hitta till fröken Weners utställning av hemslöjdsalster, Biblioteksgatan 11 två trappor. Där finns samlat på en liten plats varjehanda vackra och trevliga saker såsom mattor i olika tekniker, både trasmattor, nöthårs- och ryamattor, gardiner i luftiga eller tyngre kvalitéer, draperier, dukar, såväl små som större, möbeltyg och mycket mera i textil. Särskilt blekingetextilen har fröken Wener lagt an på. Nu till julen kan man också hos fröken Wener skaffa handtryckta sjalar, små broderade dukar och andra småsaker, som se trevliga och originella ut.

Mannekänguppvisning.

Stockholms Tillskärar-Akademis mannekänguppvisning gick fredagen d. 30 av stapeln med de unga sömmerskorna själva som mannekänger. Fru Elvira Harms dirigerade klänningsströmmen i fil förbi de kritiska blickarna över téborden, vilka dock mycket snart upphörde att vara kritiska, även de som inte tillhörde mammor, vänner ock släkt. I den ström av välgjorda och välvalda plagg som passerade förbi märktes särskilt ett par sagolikt välskurna sportbyxor, ett antal likaledes flott skurna dräkter och — höjd- och -slutnumret — en brudklänning i silkessammet, följd i spåren av två förtjusande tärnklänningar i rosa och grönt. Mellan denna tablå och en instruktiv tillskärarfilm cirkulerade ett stort antal skickligt gjorda och vackert komponerade arbets- förmiddags- och aftonklänningar över parketten, mottagna med applåder av publiken, riktade lika mycket till undervisare som lärjungar.

Vackra barnkläder.

Birgittaskolan, vars innehavarinna fröken Elisabeth M. Glantzberg säkert inte är obekant för Iduns läsare, har hållit en utställning av sina elevarbeten i klädsöm, linnesöm och vävnader. Det hela gör ett vårdat och kultiverat intryck och vittnar gott om skolans höga standard. Särskilt må framhållas den smakfulla kollektionen av barnkläder, som skolan särskilt lägger an på.

Twilfit silke- och yllestrumpor känner varje dam till, ty de hava väckt berättigad uppmärksamhet för sin prisbillighet och hållbarhet. Just nu till jul kan Twilfit uppvisa ett enastående urval. Förpackade utan prisförhöjning i eleganta julklappskartonger. Ett presentkort å Twilfits strumpor är en välkommen julgåva. Besök Twilfit, Nybrogat. 11. Öppet till kl. 8.

FRÅGOR och SVAR!

Antikt.

Fråga: 1) Vet Idun vad en Burgunderhjälm, italienskt arbete, är värd? Hela hjälmen är prydd med figurer av människor och djur och är nästan alldeles lika en fr. 1500-talet i Hvar 8 Dag (gammal årgång). Vart skall man vända sig för att fördelaktigt få sälja den?

2) Vad äro 2 st. glasmålningar av Heloise och Allard värda? Antika och ungefär 3×2 dm. Bröstbilder i ovaler på ljusblå botten och i fyrkantigt tavelformat.

Innehavaren.

Svar: Låt fotografera föremålen och insänd till någon konsthandel i Stockholm för bedömande och värdesättning. Icke ens en expert på området kan värdera ett föremål utan att se det eller åtminstone en fotografi därav.

Kostpengar.

Fråga: Hushållerska, som varit i 5 år hos en lam dam (förmögen), som nu avgått med döden, frågar vördsamt hur mycket kostpengar anses vara rimligt? Sterbhuset är skyldig att lämna sådana under tiden för boets utredning, som sker först 3 månader efter dödsfallet. Hur mycket i månaden när inga förråd finnas?

Rimlig fodran.

Svar: 50 à 60 kr. i månaden kan anses rimligt.

Livränta.

Fråga: År 1929 hade jag tänkt köpa en livränta för mina besparingar.

Vill nu först fråga, om en sådan är fullt betryggande under alla förhållanden?

Om t. ex. bolaget skulle komma på obestånd, eller vid krig och inre oroligheter i landet?

I vilket bolag skall jag köpa den? *Idunvän.*

Svar: Ni kan med fullt förtroende köpa er livränta i vilket som helst av de större livbolagen.

Studentskrivningar och bakverk.

Fråga: 1) Var kan man erhålla översättningen av de franska och tyska studentskrivningarna i höst? Vårskrivningarna pläga ju återgivas i våra större tidningar, men så ej de förstnämnda, såvitt jag vet.

2) Lever ej Sigrid Undsets man och vad hade han för befattning? Märkvärdigt nog talas han ej alls om.

3) Hur tillverkas i hemmet tyskt "Schwartz-brod, Pumpernickel"? *Gabrielle.*

Svar: 1) Texten till dessa skrivningar kan rekvireras från Kommissarien i Läroverksavdelningen, *Skolöverstyrelsen,* Stockholm.

2) Anledningen är att hon sedan många år lever skild från sin man.

3) Beredes på olika sätt och här är ett: 125 gr. socker, 100 gr. finstötta skorpor, 50 gr. mjöl, 2 ägg, ½ tsk. kanel, ½ tsk. stötta nejlikor. *Till pensling och garnering:* Sötmandel, 1 ägg och vattenglasyr. — Äggen vispas; sockret, skorpmjölet och mjölet blandas och nedröras jämte kryddorna till en fast deg, varav formas små 8—10 cm. långa, något tillplattade kubbar, vilka sättas på smorda och mjölade plåtar. Kubbarna penslas med uppvispat ägg och två kluvna mandlar läggas på varje. Gräddas hastigt i ganska varm ugn. Sedan de kallnat glaseras de med tunn vattenglasyr, bestående av 4 msk. florsiktat socker, 2 msk. vatten och litet citronsaft, vilket ljummas, röres och bredes över bakverket, som får torka i svag, öppen ugn.

Saffransbröd m. m.

Fråga: 1) Hur bakas gott saffransbröd? Vore tacksam för den utmärkta beskrivning, som var införd i Idun förra hösten men som förkommit.

2) Vilka tunnrånsjärn anses bäst — var köpas de?

3) Till vem kan man *med förtroende* vända sig för att få gamla mynt värderade eller eventuellt sålda?

Tillåt mig att få tacka för de ypperliga recept som Idun alltid ger sin läsekrets.

Mångårig Idunvän.

Svar: 1) Här är det recept på saffransbröd, som stod infört på Iduns hushållssida i december förra hösten:

Saffransbröd som håller sig länge färskt.

½ lit. mjölk, 2 kg. vetemjöl, 5 kokta pressade potatisar (medelstora), ¼ kg. smör (eller annat gott fett), 2 kkp. socker, 2—3 kkp. kärnfria russin, 4 ägg, 80 gr. god

M. ZADIG - MALMÖ
H. M. Konungens Hovlev.
Nederlag i Stockholm: Brunkebergsg. 4.
„ i Göteborg: Chalmersgat. 20.

VID TRÖG MAGE
och förstoppning äro
Hvita Björnens
FRANGULA-PILLER
av bästa och säkraste verkan. Fullkomligt oskadliga. Inga som helst biverkningar. Användas å sjukhus och kliniker. Fås å alla apotek i askar à 40 piller.

jäst, 1 msk. salt, 2 tsk. saffran, 2 msk. brännvin eller konjak.

Hälften av mjölet lägges först i degbunken. Mjölken ljummas och blandas in. Smöret röres smidigt tillsammans med socker och tillsättes jämte potatisen, russin, de söndervispade äggen, jästen upplöst i socker, saltet och den finstötta saffran upplöst i brännvin eller konjak. Resten av mjölet arbetas in på bakbordet och degen blir mycket fast. Den ställes nu på varmt ställe och får jäsa till sin dubbla storlek. Härefter arbetas den ånyo grundligt på bakbordet och bakas ut i de former man önskar.

2) Beror på om järnet beräknas för gas- eller vedspis. I en större järnaffär eller i en välförsedd husgerådsaffär finner ni det bästa och nyaste i den vägen.

3) Till en av de myntaffärer, som stå upptagna på yrkesregistret i telefonkatalogen.

NYTT och NYTTIGT

Under denna rubrik införes notiser från olika verksamhetsområden och publiceras nyheter från varumarknaden i redaktionellt urval. Firmanamnen fås i brevsvar mot porto. Meddelanden om händelser på kvinnliga verksamhetsfält mottages gärna från våra läsarinnor.

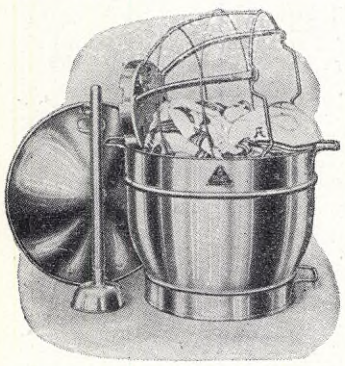

En praktisk och förhållandevis billig julklapp åt husmodern är tvättmaskinen Atlas, som bland andra fördelar även räknar den att vara av svensk tillverkning. Den har helt nyligen förts i marknaden av Maskinaktiebolaget Atlas och har rönt ett välvilligt mottagande från många håll — så t. ex. har den rekommenderats av husmodersföreningarna och tillerkändes på en av årets utställningar guldmedalj. Atlasmaskinen arbetar synnerligen effektivt, är enkel att sköta och billig i driftkostnader. Bilden härovan visar den sinnrika apparaten under tvättningsproceduren. Atlas finnes i två prislägen: av galvaniserad stålplåt 55 kronor, av koppar 85 kronor.

BOKNYTT

Bland julens brokiga mångfald
Bland julens brokiga mångfald av böcker.

I närvarande stund överflöda boklådsdiskarna av en mångfald böcker på gott och ont och livets alla förhållanden diskuteras och analyseras sida upp och sida ned. Det finns ingen brist på ord, ord, ord, men ofta på ett intressevärkande innehåll, även om man måste ge de många skrivande ett gott betyg för deras behandling av det svenska språket.

Stundom händer det dock att man bland de många likgiltiga tingen, finner ett som skiljer sig från de andra, som fängslar och lever kvar i minnet, och till dem räknar jag i första hand *Harry Blombergs* utmärkta bok *"Babels älvar"*, (Wahlström & Widstrand) som icke får drunkna i julfloden. Det är en stark, levande och gripande skildring av de svenskar, vilka en gång i tiden grundade en Svensk koloni på Dagö, och efter ett fruktansvärt pilgrimståg av nöd och köld och umbäranden slutligen hamnade i Sydryssland, där Gammalsvenskby alltjämt vittnar om en folkstam, som trots den främmande omgivningen och det främmande språket, bevarade sitt arv från döda fäder och sin gemenskap med ett land från vilket de avskilts som en gren från moderstammen. Harry Blomberg behandlar ett avsnitt, som borde stå tryckt med kursiv stil i vår Svenska historia, därför att det handlar om ett hjältemod och en trofasthet utan gräns. Han har därtill behandlat sitt ämne på ett sätt som höjer det till episk dikt, och han har frammanat människor och gestalter av karolinsk anda, märkta av tyranniets ok och av hemlösheten i främlingsland, men besjälade av den anda som en gång förhjälpte de svenske till seger. Sådana typer som Toren, Vessinglag, gubben Eldbusk och fältprästen Europeus äro framställda med utomordentlig karaktäriseringskonst. Man följer dem på deras öden och äventyr, och man tror på dem. Man ser det långa tåget av mer än tusen bönder, ringlande sig fram som en jätteorm över Rysslands leriga stepper och vattenfyllda vägar, fjärmande sig alltmer från sagolandet, drömlandet i väster, från vilket de leda sitt dunkla ursprung. Snöstormerna pressa dem mot jorden, barn födas och gamla dö, men alltjämt vandrar bondehären vidare med knutna muskler och sammanbitna tänder.

Bland allt det myckna glitter som nämnes fosterländskhet, men som icke alltid håller måttet när det prövas, är Harry Blombergs bok något äkta, något bestående. Den borde bitvis läsas högt för de unga under vinterkvällarna, ty den lär dem rätta fosterlandskänslan, den som hör ihop med våra stora minnen, men framför allt med det folk som prövade lidandets och försakelsens råga, men ändå förblevo trogna mot sin härstamning, sin religion och sina tänkesätt.

Harry Blomberg är att lyckönska till denna bok, som betecknar, såväl en utveckling som en mognad av hans författarskap.

Det är också med folk av kärnfast virke, som *Maria Rieck-Müller* rör sig i sin nyutkomna bok, utgörande andra delen av *"Mikael Fluhr"* (Gebers förlag). De goda egenskaper som utmärkte den förra boken, saknas icke heller i den senare, och därtill kommer författarinnans ingående kännedom om den västerbottniska kustbefolkningen. Vindön ligger ute i havsbandet, långa tider isolerat, och utsatt för alla de vreda vindar som svepa kring skären. Folket därute får kämpa en hård kamp mot elementen, de äro efterblivna och bundna av sin gamla konservativa syn på tingen, men Vindökaplanen förstår att ta dem på det rätta sättet. Han är en man efter deras sinne. En havets och jordens arbetare som de. Författarinnan har också fått ett starkt grepp om huvudpersonen, som är tecknad i klara och fasta linjer, utmejslad mot den stormslitna himmel under vilken han kämpar den förtvivlade kamp i vilken han är nära att gå under. Det är jordinstinkterna inom honom, det gamla nedärvda bondeblodet, som reagerar mot prästkappan och bokvettet. Livet löser denna, liksom så många andra konflikter, på sitt eget vis, och det finns god, mänsklig psykologi i fru Rieck-Müllers syn på spörsmålet.

Ernst Högman för oss i sin roman *"Då känslan befaller"* (Gebers förlag) till en helt annan miljö, till storstaden och till teaterns värld av intriger, entusiasm, allvarligt arbete och fåfängt glitter. Hans skildring av hjältinnan är mycket omständlig och detaljerad, romanformen och stilen hör till den gamla goda tiden, då man ville veta så mycket som möjligt om hjälten och hjältinnan, icke blott vad de tänkte och drömde, utan vad de gjorde, hur de klädde sig och hur de sågo ut. Stundom kan det komma en del banaliteter in i Ernst Högmans språkbilder, såsom när han om Julia säger att "hon låg och gungade på havsytans blåa, böljande siden", men där finns tillika en ärlig ansträngning till utformning av de olika karaktärerna, och ej heller kan man missta sig på författarens sympati med den ungdom som kämpar sig fram. Det bästa boken är skildringen av den gamle fadern och hans antikvariat, över vilka Ernst Högman fått något av äkta stockholmsstämning.

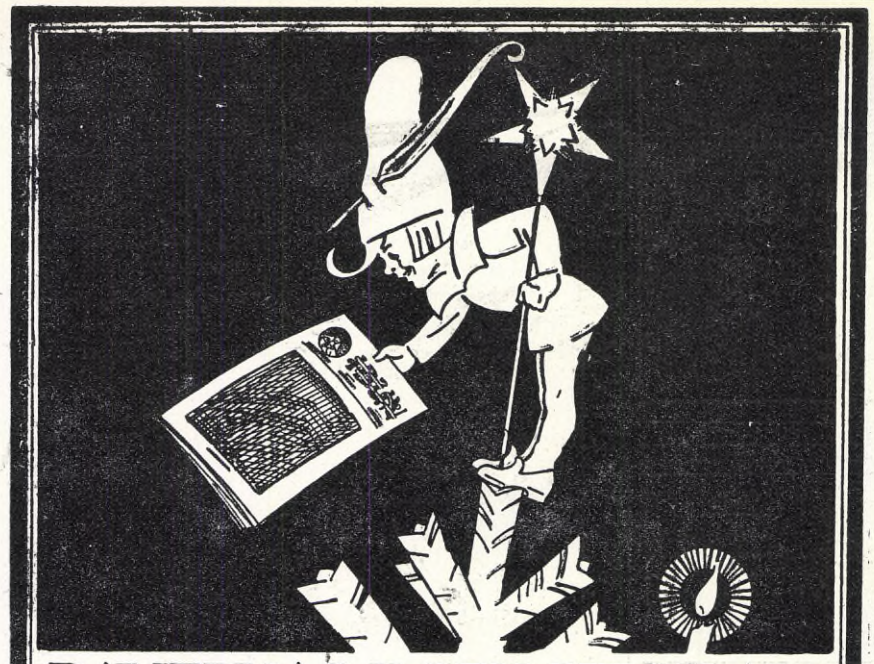

DAMERNAS EGEN JULKLAPP

julklappen som kommer en gång i veckan året runt: Idun.

IDUN är den oumbärlige och efterlängtade rådgivaren i alla livets frågor, den roande och intelligente vännen och vägvisaren bland tidens företeelser, den rappe och välunderrättade skildraren av det stora skådespelet ute i världen

Vad som intresserar damerna, intresserar Idun, och en utvald medarbetarstab borgar för att allt i tidningen får den goda smakens särmärke

Helår: Uppl. A 17:- Uppl. B 15:-
Halvår: " " 9:- " " 8:-

Prenumerera i god tid!

Hämorrhoider

säker fullständig läkning utan operation med de sedan 25 år tillbaka erkända

Anusol-Goedecke

= Suppositorier =

Anusol Goedecke endast äkta i röda askar med firma Goedecke & Co., Chemische Fabrik und Export-Aktiengesellschaft, Leipzig, etikett och plombering. Varning för värdelösa efterapningar och ersättningspreparat.

För Anusol-"Goedecke" finns det ingen ersättning.

Anusol-"Goedecke" upphäver snabbt de ofta svåra smärtorna och möjliggör en lätt avföring. Det desinficierar, torkar och läker de sjuka ställena. Inga narkotiska beståndsdelar. Lätt att använda. Fås på alla apotek.

GEFLE MANUFAKTUR AKTIEBOLAG
STRÖMSBRO

Oblekta, Blekta och Färgade
Vävnader
Tillse att Ni alltid erhåller märket
»SVANEN»

Kommissionslagrens telefonnummer:
Stockholm 96 46 - Hudiksvall 532 - Sundsvall 30 03
Umeå 141 - Östersund 130.

Bästa ersättning för modersmjölken är
Mellin's Food
- den föda, som ger krafter -

PRIS 2:75
pr burk.
Fås på apotek och i drogaffärer.
Prov o. broschyrer från Mellins Food Depot, Malmö.

Den förnämsta, tillförlitligaste och intressantaste

tidningen i Örebro län är

Örebro Dagblad

— länets ledande högerorgan —

Alltid vaken, snabb, pigg och välunderrättad

Utom länet boende

Närkingar och Västmanlänningar

böra ihågkomma, att den bästa nyhetstidningen från deras hembygd är

Örebro Dagblad

Örebro Dagblad är genom sin ***stora spridning*** bland den ***burgna*** och ***köpstarka*** befolkningen ett synnerligen

Effektivt annonsorgan

Infordra offert! Tel. 709, 710, 909, 1463.

Örebro Dagblad utgives i 8-, 12- och 14-sidigt format och kostar för helt år endast 14 kr.

SVENSKA ELDBEGÄNGELSE FÖRENINGENS BYRÅ
Norrmalmstorg 2 A, 2 tr., Stockholm.
Öppen 10—4, lörd.- o. helgdagsaftnar 10—2.
Tel. Norr 2200 för eldbegängelser
Tel. Norr 2280 för medlemsanmälningar
Urnor — Kolumbarienischer fr. 150 Kr.

Hovmanicuristen
JEANNE BOMANS
myrrhatinktur, crèmer och puder till fredsställa de högsta anspråk.
Anv. av H. K. H. Prinsessan Ingeborg

Rulles extrakt för likör
. . . . susen gör

Det är ett annat och oroligare pulsslag i *Eyvind Johnsons* bok *"Minnas"* (Boniners förlag). Författaren hör själv till de personligheter, vilka man genom hans tidigare alster minns. Han har stämplat sig som något för sig, han har sin egen form och sitt eget uttryckssätt och han är ingen eftersägare. Den sista boken är den säkrast utformade. Den kan vara bitter som en frätande syra i sin syn på människorna och tingen, men man har känslan av författarens vilja att se sanningen i ögonen sådan den är. Livet är icke lätt att leva, allra minst för den som har ett kallt huvud och ett hett blod. Den patologiska skildringen av Galén är konsekvent genomförd och där finns även andra profiler som stanna i ens hågkomst. Författaren har ironi, men han saknar humor, och däri röjes även frändskapen med en av hans samtida. Rudolf Värnlund. Ibland kan det också spåras något alltför konstruerat över situationer och karaktärer, men Eyvind Johnson hör avgjort till de författare som äro att räkna med.

Bland dem kommer man också troligen att nämna *Mikael Söderberg*. Vad han nu visat prov på är endast en handfull noveller under den gemensamma rubriken *"Den främmande staden"*, (Åhlén & Åkerlund), men också hos honom finns det något personligt som ger resonans. Han hör till dem som reflektera och analysera, främst naturligtvis det egna jaget, men det är ju också vad en ung människa har närmast till hands. Mikael Söderberg har därjämte förmågan att etsa fast en stämning, att ge den betydelse och innehåll utöver det tillfälliga. Där finns berättelser av mindre värde som man tämligen likgiltigt går förbi, men det finns också andra som man överraskar sig med att läsa om, därför att de innehållit något konstnärligt fullödigt. I den novell som rymmer anteckningar från ett sjukhus visar författaren också att han är mäktig en analys av barnets psyke och drömliv som är beaktansvärd. Hans författardebut hör icke till de alltför vanliga.

Ernst Norlind har bidragit till jullitteraturen med en brett och djupt lagd äktenskapsroman *"Akvamarinen"* (Bonniers förlag). I vår tid har man rätt mycket tröttnat på äktenskapsromanen, vilken under en viss period utgjorde det ständigt återkommande och omtröskade ämnet, men så som författaren lagt problemet har det sitt intresse och sin betydelse. Ernst Norlind är både djup och grundlig, men trots detta har han förtjänsten att inte vara tråkig. Hans skildringar av det skånska herrgårdslivet, av dess natur- och djurvärld, äro helt enkelt ypperliga. Här blir författaren samtidigt målaren, som känsligt återger vad som färgats på ögats näthinna. Han har också fått liv och verklighet över de människor han skildrar, och den långsamma upplösningen av ett äktenskapligt samliv, där de tvenne makarna glida alltmer isär, får sin rätta psykologiska belysning. Tendensen inkräktar aldrig på det konstnärliga, och författarens tendens torde i detta fall vara liktydigt med kravet på den ena människans respekt för den andras personlighet och livsåskådning, även inom äktenskapets råmärken. Liksom Poul Bjerre hävdar Ernst Norlind dess sakramentala betydelse, och i så måtto har hans roman även ett uppfostrande syfte.

Gurli Hertzman-Ericson.

*

Att Henry Dunants öde och livsgärning länge varit omotiverat tillbakasatta i biografilitteraturen har inte så sällan framhållits av de på hans område initierade. Nu har professorskan *Ann-Margret Holmgren* i Verdandiserien n:o 325 givit en rättelse i detta missförhållande. Utgående från Henry Dunants egna ord, som hon satt till motto för kapitlet om hans liv: "Ädla känslor äro naturligare för det mänskliga hjärtat än vi vanligen tro", ger hon en rik och samlad bild av hans personlighet, liv och gärning. Hennes kvinnliga förståelse för allt mänskligt tillsammans med hennes vidsyn och vetande ha satt sin bestämda prägel på det lilla häftet, som är ännu ett värdefullt bidrag till dem hon förut skänkt Verdandiserien. *E. N.*

*

Den redan förut i Idun bebådade boken av *Lotten Dahlgren "Jenny Lind utom scenen"* (Wahlström och Widstrand) har nu utkommit. Den består huvudsakligen av Jenny Linds egna brev till sin förmyndare. Lotten Dahlgrens insats i arbetet är det skickligt gjorda urvalet med sinne för vad som roar och intresserar en större läsekrets och kommentarer som vittna om en mycket ingående kunskap i ämnet. Alla de, som äro intresserade av sångerskan och hennes liv kunna hämta mycket av nytt vetande och nya inblickar ur denna vackert illustrerade bok. *E. N.*

*

Det brukar klagas över att vår tids ungdom har mindre lämpliga och ytligare hjälteideal än vad som är önskligt. Men om man satte lektor Marie Louise Gagners lilla bok *"Svenska författare, deras liv och verksamhet"* (Norstedts, kr. 1:90) som utkommit i ny upplaga i deras hand, så skulle de säkert eldas till dyrkan av andra ideal. Ty så som lektor Gagner i små uppsatser populärt, men långt ifrån söndagsskolejolmigt, sakrikt, klart och livfullt skildrar ädla gestalter i vår litteraturhistoria, t. ex. Viktor Rydberg, Heidenstam, Snoilsky, Selma Lagerlöf, Pontus Wikner, Karlfeldt, Levertin, är det en underhållning

(Forts. sid. 1323.)

Lucks
vackra
"Julask"
"HERRGÅRDEN"
med extra fin
choklad och julmarzipan
1/2 kg. 3:50
FRAKTFRITT 4:—
PERCY E LUCK & Co.
Stockholm

Bensintvätta
överrocken hos Saltsjöbadens Kem. Tvätt, Sthlm.

Flick-Böcker

Lykttändaren
Av *Mary Cummins.*
Häft. 4:75, inb. 6:—.

När Rubi var liten
Av *Tyra Macfie.*
Illustr. Häft. 1:75, inb. 2:50.

Brudkronan
Av *Gertrud Areskog.*
Illustr. Häft. 1:75, inb. 2:50.

Pullans äventyr
Av *Aline Cronhielm.*
2:a uppl. Illustr.
Häft. 2:75, inb. 3:75.

Stora flickan
Av *Aline Cronhielm.*
Illustr. Häft. 2:75, inb. 3:75.

Icke förgäves
Ur *Elsa Viottis* brev och dagböcker. 3:e uppl.
Häft. 1:50, inb. 2:25.

En prärieunges funderingar
Av *Anna Olsson.*
3:e uppl.
Häft. 2:50, inb. 3:50.

Lycklandsfarare
Av *Kerstin Stenhammar.*
Häft. 4:75, inb. 5:75.
I varje bokhandel.

Svenska Kyrkans Diakonistyrelses Bokförlag

IDUNS HUSHÅLLSSIDA

REDIGERAD AV ANNA SCHENSTRÖM, GUNILLASKOLAN, UPPSALA.

"Svenska folket i helg och söcken"

använder

FALU-ÄTTIKA

PEPPARKAKOR I OLIKA FORMER OCH ANDRA JULKAKOR.

De flesta familjer ha kanske var och en sin traditionella form på julbrödet, vare sig det är fråga om saffrans-, vete-, eller vörtbullarna eller en och annan kaksort, och sådana gamla bruk böra vi hålla fast vid och följa.

Emellertid bör varje husmor, när det gäller julbaket, se till, att hon väljer bakverk, som håller sig länge färskt. Också är det väl nästan en given sak att pepparkakorna, som hålla sig snart sagt huru länge som helst, skola ingå i julbaket. Och många trevliga gamla mått för julpepparkakor använda sedan långliga tider finnas. Visst är det fördelaktigt att ha bleckmåtten, men man kan även klara sig utan sådana, om man ritar upp de figurer man önskar och klipper ut dem i papper. Några lämpliga figurer visa bifogade bilder. Pappersmåttet lägges på den utkavlade degen, och figurerna sporras eller skäras ut. På detta sätt går man till väga även när det gäller att forma delarna till ett pepparkakshus, vilket sedan reses och hopfogas med brynt socker. Nog är det kanske en smula tidsödande att göra ett pepparkakshus, allrahelst om det skall utsiras och garneras riktigt vackert, men någon större konst eller särskilt svårt är det ej. Naturligtvis kan ett pepparkakshus formas en smula olika. Bifogade bilder ge emellertid exempel på ett ganska enkelt sätt. Till detta behövs två långsidor, varav den ena är försedd med port, 2 gavlar, 2 takdelar, 4 skorstensdelar, varav två måste vara urtagna för takåsen, och därtill kan man taga ett något överskjutande tak på skorstenen. Delarna bli desamma, vare sig huset skall göras litet eller stort, det gäller bara att förstora eller förminska figurerna. Dessa måste emellertid skäras ut med mycken noggrannhet, så att linjerna bli raka och passa i höjd och storlek till övriga delar, annars blir huset vid hopfogandet "snett och vint". När husväggarna skola resas lägger man strösocker torrt i en stekpanna och rör det över elden, tills det är just smält. Sedan doppar man husväggens kanter i det brynta sockret, och hopfogar på detta sätt alla delar.

Härefter följer utsirningen. Man kan fästa en bit röd gelatin bakom fönsterrutorna endast genom att fukta det lätt med vatten. (Detta bör emellertid helst ske innan väggarna hopfogas.) Sedan kan man klippa ut ett par portar till huset av oblat. De garneras med ränder, nyckelhål o. s. v. utspritsat av smält blockchoklad eller chokladglasyr. Portarna sättas även fast med det brynta sockret. Hinner detta hårdna, medan man håller på, så är det ju lätt gjort att genom upphettning få det mjukt igen. Huset garneras sedan med kristyr, som utspritsas, se bilden.

Kristyr beredes av äggvita och pudersocker.

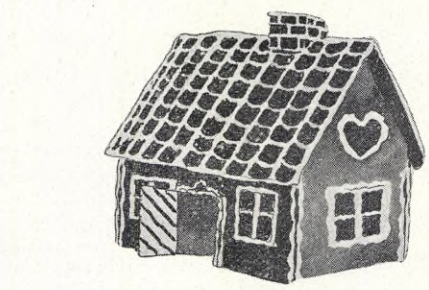

Pepparkakshuset sporras ut och bygges.

Några trevliga pepparkaksfigurer.

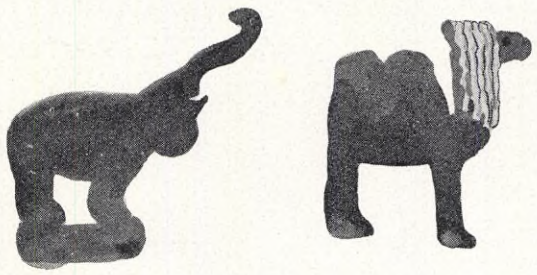

Detta senare siktas omedelbart före användningen. Äggvitan arbetas med tesked eller gaffel, och socker tillsättes i små portioner, tills massan blivit smidig och så tjock, att den stannar på skeden, när man lyfter upp den.

En god och lämplig pepparkaksdeg är följande: 400 gr. farinsocker, 2 dcl. sirap, 1½ dcl. vatten, 1½ tsk. kanel, 1½ tsk. nejlikor, 1½ tsk. ingefära, 1½ tsk. rivet pomeransskal, 1 tsk. finstött kardemumma, 10 gr. pottaska, 1 msk. konjak, 300 gr. smör, vetemjöl till en lagom fast deg.

Socker, sirap och vatten kokas upp tillsammans. Medan blandningen ännu är varm tillsättes alla kryddor samt smöret, och alltsammans arbetas väl med träsked, tills smeten kallnat.

Pottaskan löses upp i konjaken och tillsättes jämte så mycket mjöl, att en fast deg bildas. Degen får stå till följande dag och är sedan färdig för utbakning.

Limpor, vetebröd och saffransbröd bör man givetvis förse sig med, för att inte glömma julens speciella vörtbröd. Smörbakelser höra likaså julen till; vi ha förut haft tillfälle att orda om dessa senare i dessa spalter och gå för dagen förbi denna del av julbaket. En god vörtbrödsbeskrivning anteckna vi emellertid i förbifarten och övergå sedan till några goda och jämförelsevis lättlagade bakverk lämpade för julens kaffebord. Dit kunna vi kanske även räkna klenäterna, som ju dessutom ha sin speciella uppgift som lättare dessert i juldagarnas måltider.

Vörtbröd.

1 lit. väl hopkokt vört (av 2—3 liter köpt), 100 gr. jäst, ½ msk. salt, 4 dcl. sirap, 1 msk. ingefära, 1 msk. nejlikor, 2 msk. kokta finskurna eller stötta pomeransskal, 150—200 gr. smör eller annat gott fett, 1¼ kg. rågsikt, ¾—1 kg. vetemjöl.

Större delen av rågsikten lägges i degfatet; den ljumma vörten hälles på jämte den i litet vört upplösta jästen. Degen arbetas smidig och blank och ställes väl övertäckt att jäsa. Sirapen ljummas tillsammans med fett och kryddor. När degen jäst till sin dubbla storlek inarbetas sirapsblandningen och så mycket mjöl, att degen kan arbetas på bakbordet. Sedan den är länge och grundligt arbetad täckes den väl över och får ånyo jäsa upp. Härefter arbetas degen åter och bakas ut i sex limpor. Dessa läggas på mjukt underlag (en filt med bakduk över). Limporna läggas intill varandra med den *väl mjölade* bakduken uppdragen mellan varje bulle, så att de tvingas att jäsa i höjden. Limporna täckas ånyo över väl, tills de jäst upp för tredje

"O så gott!"

De orden bli inte enbart en artighetsfras då Ni bjuder Triangelns kaffe.

Alltid oföränderliga kvalitéer.

TRIANGELN

TRIANGELN Krantz

Prova vår av kännare högt uppskattade

KLASS II PILSNER

A.-B. HEMBRYGGERIET

HELENEBORGSG. 15, STOCKHOLM

TEL. Söder 37045, Söder 37046.

Hembäres direkt till privathushåll.

Ät mer fisk!

En billig och hälsosam fiskrätt, bekväm att taga till är

Fyrtornets Fiskbullar

Tillverkade av utsökt färsk råvara.

Utom den vanliga kvalitén — Gul etikett — finnes alltid i lager fiskbullar i

Champignonsås, Tomatsås och Hummersås.

EKSTRÖMS VANILINSOCKER

Z-limpor

Till Julen ju alla hör's ropa:
"Vi skinka med dopp vilja ha'
Det passar oss just allihopa,
Blott Z-limpor ä' bra.
De giva den riktiga trösten,
De lugna och smaka så bra.
Vi sjunga med klaraste rösten:
"Z-limpor vi just vilja ha."

C. A. CARLZONS BAGERI A.-B.
Z-BAGERIET
DÖBELNSGATAN 65, STOCKHOLM
Tel. 853 03. Norr 114 13.

Universalverktyg

av stål, härdat N:o 560

Hammare, yxa, hovtång, rörtång, trådavbitare, kofot, skruvmejsel, kombinerade, av nytta för hushållet, lantbruket, automobilen, motorbåten etc.

Pris pr styck för 10" längd Kr. 4:—
Pris pr styck för 13" längd Kr. 5:—
Finnes till salu hos järnhandlare samt hos fabrikanten:
BERGS BOLAG, ESKILSTUNA.

VÄVSKEDAR

av rostfritt material. Obs. denna fördel! Skyttlar, spännare, solv m. m. för hemslöjd.

NYHET! alla väverskor bör köpa vår patenterade bobin-växel. "BOBIN!"

Begär vår nya illustr. katalog och prisuppgift. Sändes gratis.

A.-B. Borås Mek. Wäfskedsfabrik
Rikst. 1028. Borås. Rikst. 1028.

Den omtänksamma Husmodern
vänder sig alltid till
LUNDA TVÄTTINRÄTTNING
Telefon Drottningholm 20 och 190

Drick
Mörköl
KLASS I
Norrmalms Bryggeri A.-B.
Tomtebogatan 11
STOCKHOLM
Tel. V. 6098. Tel. V. 18585.

Gott Kaffe
hälsosamt och drygt blir det, blandat med
Victoria-Kaffetillsats

UPSALA
BLIXT-HAVREGRYN
ÅNGQVARNS A.B.

gången. Då vänder man bullarna försiktigt och lägger dem på väl smord plåt. Man penslar dem med utspädd vört, naggar dem med gaffel och sätter in dem att grädda i medelvarm ugn. När limporna börja få färg, penslas de några gånger med vört, och ugnsvärmen bör vara ganska svag i slutet av gräddningstiden, som får beräknas till c:a 1 timme.

Klenäter.

3 äggulor, 1 msk. grädde, 2 msk. socker, ½ dcl. brännvin, 250 gr. vetemjöl.

Till kokning: Kronolja.

Äggulor, grädde, socker och brännvin röres tillsammans, och vetemjölet arbetas in. Degen sättes på kallt ställe att vila 3 timmar. Den kavlas sedan ut mycket tunt. Sporras ut i remsor av 2½ cm:s bredd. Dessa skäras i sneda rutor av c:a 8 cm:s längd. Mitt på denna figur sporrar man längs med remsan ett 2 cm. långt snitt. Genom detta hål drager man fram den ena ändan av remsan, och så får klenäten sin form. De kokas i upphettad kronolja, få rinna av på gråpapper och sockras, medan de äro varma.

Mors julsprits.

400 gr. smör, 200 gr. sötmandel, 250 gr. socker, 2 ägg, 500 gr. vetemjöl.

Smöret, som ej får vara salt röres smidigt och blandas med den skållade och rivna mandeln, sockret, och de söndervispade äggen. Sist inarbetas mjölet, och degen får vila på kallt ställe (helst över en natt).

Degen föres genom köttkvarnen, som försetts med spritsstjärna och formas i kransar och ess, vilka gräddas i medelvarm ugn.

Enligt ett gammalt bruk formas degen i bokstäver av c:a 20 cm:s höjd, en bokstav för varje julbordsgäst, nämligen begynnelsebokstaven i gästens förnamn. Bokstäverna skola sedan placeras på julbordet vid varje kuvert.

Sandbakelser.

200 gr. smör, 100 gr. socker (25 gr. sötmandel), ½ ägg, 300 gr. vetemjöl.

Smör och socker röres smidigt, det söndervispade ägget tillsättes jämte den skållade och malda mandeln (vilken kan uteslutas). Sist inarbetas vetemjölet, och degen ställes på kallt ställe att vila.

Små veckade formar smöras tunt och beklädas inuti med deg. Bakelserna gräddas rostfärgade i medelvarm ugn och uppstjälpas.

Gelébiskvier.

125 gr. sötmandel, 125 gr. florsiktat socker, 1 liten äggvita, 2 ark oblat, röd vinbärsgelé.

Mandeln skållas, drives genom mandelkvarn och stötes tillsammans med sockret. Äggvitan slås sönder (ej till skum) och tillsättes, varefter massan ytterligare arbetas, tills den blir smidig och jämn. Oblaten klippes i c:a 3 cm. breda remsor, vilka läggas på plåt. Mandeldegen föres genom sprits i tre längder som placeras intill varandra längs oblaten. Geléen spritsas i två ränder mellan mandelrullarna och kakorna gräddas i medelvarm ugn. Längderna skäras härefter i lagom långa kakor.

Ökensand.

200 gr. smör, 275 gr. vetemjöl, 250 gr. socker, 1 msk. vaniljsocker, 1 struken tsk. hjorthornssalt.

Smöret smältes och brynes lätt samt får kallna. Det röres sedan smidigt, sockret och vaniljsockret tillsättes, och mjölet blandat med hjorthornsaltet arbetas in. Degen formas genom att pressa den mellan två teskedar. Kakorna läggas på smord plåt och gräddas ljusgula i svag ugnsvärme.

Julkaka.

200 gr. smör, 200 gr. socker, 5 ägg, 150 gr. fikon, 200 gr. hasselnötter, 200 gr. vetemjöl.

Smöret röres, tills det blir vitt och pösigt. Äggulorna och sockret tillsättes, och blandningen arbetas ytterligare en stund. Fikonen skäras i strimlor och tillsättas jämte de hela hasselnötskärnorna.

Mjölet inblandas, och sist tillsättas de till hårt skum slagna äggvitorna.

Smeten slås i väl smord och bröad form och gräddas i medelvarm ugn ¾—1 timme.

IDUNS KÖKSALMANACKA
(23—29 dec.).

SÖNDAG. *Frukost:* Svampomelette; smör eller margarin; bröd, ost, ansjovis; kaffe eller te, vetebröd. — *Middag:* Smör, bröd, ost, sill, njursauté, kalvbrässtuvning. Kalvstek med gurka, stekta morötter och brynt potatis. Enkel marängsuisse.

MÅNDAG. (Julafton.) *Frukost:* Havregrynsgröt med honung, kokta ägg, ansjovis; smör eller margarin, bröd; kaffe eller te med saffranskusar och pepparkaksgrisar. — *Lunch* eller tidig *Middag:* Dopp i gryta, smör, vörtbröd, ost, julöl, varm potatis och "julmat". — *Middag* eller *Supé:* Lutfisk med mjölksås, smält smör, gröna ärter och potatis. Risgrynsgröt med mjölk. Klenäter (beskrivning se ovan) med sylt.

TISDAG. (Juldagen.) *Frukost:* Julmat. Varma våfflor med sylt; smör eller margarin, bröd, ost; kaffe eller te, vetebröd. — *Middag:* Grönkål med förlorade ägg. Julskinka med äppelmos och katrinplommon, brysselkål, sockerrötter och brynt potatis. Tusenbladstårta.

ONSDAG. (Annandagen.) *Frukost:* Grillerade grisfötter med rödbetor och potatis. Julmat; smör eller margarin, bröd, ost; kaffe eller te, vetebröd. — *Middag:* Klar buljong med pastejer. Stekt kalkon med pommesvautres och sallader. Frusen fruktpudding.

TORSDAG. *Frukost:* Havresoppa. Bräckt korv med potatis och äggröra; smör eller margarin, bröd, ost; kaffe eller te, vetebröd. — *Middag:* Köttragu i risrand. Saftkräm med gräddmjölk.

FREDAG. (Makaronidag.) *Frukost:* Havregrynsgröt med mjölk. Stekt hackkorv med rödbetor och stuvad potatis; smör eller margarin, bröd, ost; kaffe eller te, vetebröd. — *Middag:* Soppa på kalkonskrov och efterbuljong med makaroner och oststänger. Smörgåspudding.

LÖRDAG. *Frukost:* Pressylta med potatis och rödbetor. Stekt havregrynsgröt med lingon; smör eller margarin, bröd, ost; kaffe eller te, vetebröd. — *Middag:* Kokt gös med smält smör och ägg och potatis. Bananlåda.

"Julmat."

Vid julaftonens första huvudmål bör familjemedlemmarna få avsmaka de speciella rätter, som höra julen till. Husmodern har då tillfälle att i form av ett läckert dukat bord ordna en liten utställning av vad julbrådskan åstadkommit i kulinarisk väg. Med julmat mena vi här julskinka med tillbehör av äppelmos och katrinplommon, pressylta med rödbetor, bräckt korv, medvurst, fläskkorv, leverpastej, revbenspjäll, svinhuvud.

Kokt lutfisk.

Man bör beräkna c:a 300 gr. färdiglutad fisk per person, alltså betydligt mera än en vanlig fisk. Man bör sedan taga som regel att stycka lutfisken i lagom stora bitar för servering och låta dem ligga i rikligt med vatten, gärna över en natt eller åtminstone några timmar. Under tiden bör vattnet bytas några gånger. Om luten icke är väl urvattnad så händer det — och har hänt otaliga gånger — att fisken vid kokningen löses upp och försvinner.

Fiskbitarna läggas sedan i väl saltat kokande vatten och få *sakta* koka, tills den blir färdig 10—15 min. Fisken tages upp med hålslev vart efter den är färdig, får rinna av väl och lägges upp på serviette på varmt serveringsfat.

Tusenbladstårta (12 pers.). 250 gr. smör, 250 gr. vetemjöl, 1 msk. brännvin, 1 dcl. kallt vatten, 1 msk. söndervispat ägg.

Vaniljkräm: 1½ dcl. grädde, 2 äggulor, ½ tsk. potatismjöl, 1 bit vanilj, 1 msk. socker.

Till fyllning: 1—1½ kkp. äppelmos eller hallonsylt.

Till garnering: ½ lit. tjock grädde.

Smördegen beredes på vanligt sätt. Den kavlas ut så tunt som möjligt, utsporras i stora runda kakor efter mått av ett runt fat el. dyl. Dessa naggas och gräddas i god ugnsvärme. Bottnarna kunna gärna gräddas i förväg och förvaras i bleckburk några dagar, men man bör alltid hetta upp dem omedelbart innan de skola användas, och fyllningen skall ej läggas i förrän strax innan tårtan skall serveras. Bottnarna läggas på tårtskål med ett lager av vaniljkräm och ett lager fruktmos mellan varannan kaka. Tårtan garneras med vispad grädde och röd vinbärsgelé.

Som fyllnad kan även användas enbart vanilikräm eller sylt.

Pommes-vautres (för 6 pers.). 2 stora rödlökar, 2 lit. skalad potatis, 100 gr. smör, 20 gr. riven stark ost, 1 tsk. salt.

En eldfast form smörjes och gnides med lök. Potatisen hyvlas i strimlor och lägges däri varvvis med riven ost, finhackad brynt lök och klickar av smöret. Formen sättes i ugnen och potatisen får steka, tills den är färdig och fått vacker färg. Den slås då upp på hett fat och serveras genast.

Frusen fruktpudding (för 6 pers.). 6 dcl. tjock grädde. 1½ msk. vaniljsocker, ¾ kkp. hallonsylt, 1 *liten* burk ananas, 75 gr. biskvier.

Till garnering: 1 dcl. tjock grädde, frukt, vinbärsgelé. Is och grovt salt.

(Forts. å nästa sida.)

KAFFE-GRÄDDE

NEN:S

är vad som fordras till ett gott kaffe.

För återförsäljare:
Tel.: 7041, Norr 7041.

Upsala Nya Tidning

som utgår i en upplaga av
mer än 19,000 ex.
och läses i snart sagt
alla hem i Upland
anbefalles varje annonsör, som söker förbindelser i nämnda landskap.

Annonsera i

Upsala Nya Tidning

"BABYUTSTYRSLAR"
verkl. förstkl., kompl. utst. kr. 7, extra fin kr. 9, lyxutf., handarb., kr. 12, bärmantel kr. 3, d:o m. handarb. kr. 4.50. Lakan och örngott av noblessväv, äkta knyppl. spetsar kr. 7. Mönster följer. Clara Lindqvist, Kvarngat. 20, Borås.

Piska
och Renovera MATTORNA
vid Saltsjöbadens Kem. Tvätt.

SVENSKA TRYCKERI-AKTIEBOLAGET
STOCKHOLM

Huvudaffären: Klarabergsgatan 54
Tel.: Norr 32955
Filialen: Riddaregatan 17
Telefoner: 72565, N. 6 47

Utför alla slags
Bok-, Tidnings-, Illustrations- och Accidenstryck

UPPRING
Norr **16 02** eller
Norr **61 47**
och prenumerera på
IDUN 1929
Avgiften hämtas och Ni slipper allt besvär.

Var och en

som för år 1929 prenumererar på

Svenska Morgonbladet

(oberoende av vilken upplaga)

erhåller gratis, endast mot insändande av 65 öre till porto och expeditionskostnader

ROSA THÖRNES utmärkta bok

Farliga stigar

en ytterst fängslande och spännande bok, där man föres in i svensk frikyrklig miljö. "En bok för alla åldrar, ej minst lämplig för de unga."

Boken är tryckt på prima engelskt espartopapper, boklådspris kr. 3: 50, fint klotb. kr. 5: —.

Varje prenumerant har endast att till Svenska Morgonbladets Exp., Stockholm I, insända namn och adress samt ovannämnda 65 öre till porto och expeditionskostnader, *eller Kr. 1: 25, om boken önskas inbunden i fint klotband i blå färgton,* och boken expedieras omgående.

Prenumerationspris för 1929:

Utom Stockholm å närmaste postkontor:

Helår:	Halvår:	Kvartal:	Mån.:
18: —	10: —	5: —	1: 85

Uppl. A: Morgonupplagan (Stockholmsuppl):

Helår:	Halvår:	Kvartal:	Mån.:
14: —	8: —	4: —	1: 50

Uppl. C: Dagupplagan (Dagl. Landsortsuppl):

Helår:	Halvår:	Kvartal:	Mån.:
5: 80	3: 50	2: —	0: 75

Uppl. D: Halvveckouppl.:

I Stockholm fritt hemburet:

Helår:	Halvår:	Kvartal:	Mån.:
28: —	15: —	8: —	2: 75

Stockholmsuppl.:

Prenumerera genast på

Svenska Morgonbladet

PLATS SÖKANDE

Bildad,

anpråkslös, frisk, något förmögen dam i 40-års-åldern, som tröttnat på kontorsstolen, önskar plats som sällsk., lektris, sekr. e. d. hos äldre godhj. förm. dam (el. herre). Gedigen skolbildn. Språkk. (t. fr. eng.). Något musik. Vid lön fästes mindre avseende. Svar till "Hemlängtan", Iduns exp. f. v. b.

Hushållsintresserad flicka,

som genomgått 8-kl. läroverk och hushållsskola önskar mot fritt vivre plats i familj. Svar till "Januari 1929", Iduns exp. f. v. b.

Ung bildad norrländska

med betyg från kurs i husmodersskola önskar komma i god familj för att under husmoders ledning få praktisera. Helst i Stockholm med omnejd. Fritt vivre. Svar till "Familjemedlem H. F.", Iduns exp. f. v. b.

PENSIONAT OCH INACKORDERINGAR

Flicka

önskar under en vecka, i januari, inackordering i gott hem i Stockholm. Svar till "Arbetsvillig L. T.", Iduns exp. f. v. b.

(Forts. fr. föreg. sida.)

Grädden vispas till hårt skum och smaksättes med vaniljsocker. I en slät form med tätt slutet lock lägger man först ett lager vaniljgrädde och härpå grovt stötta biskvier samt ananasbitar. Sedan man nu lagt nästa lager grädde, flockas hallonsylten över. Nästa lager blir grädde och så fortsättes, tills formen är lagom full. Ett smörpapper placeras överst, och locket tryckes på. Formen ställes i en balja, träspann eller dylikt med rikligt av hackad is och salt runt omkring, under och över. Eller också kan den en kylig dag grävas ned i en snödriva på gården. När formen stått i köldblandningen c:a 4—5 timmar, stjälpes puddingen upp och garneras med gräddskum, ananas, vindruvor och vinbärsgelé.

Bananlåda (för 6 pers.). 4 bananer, saften av 1 citron, 1 kkp socker, 1½ kkp st. skorpor, 50 gr. smör.

Tillagning: Skorpbrödet brynes med sockret i smöret. Bananerna skalas, skäras i skivor på tvären och begjutas med citronsaften. De läggas varvvis med skorpbrödet i en smörad omelettlåda, som sättes 20 min. i varm ugn. Serveras varm eller kall med vispad grädde.

BOKNYTT

(Forts. fr. sid. 1320.)

av högt värde. På det varmaste rekommenderas boken julklappsgivande föräldrar.

Bara en enda liten fråga: varför uppgivas icke konstnärsnamnen på författarporträtten? I mitt tycke onödigt populär förenkling, om det är meningen. *E. N.*

*

Hanna Rydh har även i år givit ut en bok, *Kring Medelhavets stränder,* (Natur och kultur). Från Egypten, där hon i ett föregående verk på sitt sakkunigt personliga sätt varit vår ciceron, för hon oss denna gång runt hela Medelhavet med all dess stränders ljuvlighet, naturlig och arkeologisk. Hon har, vilket alls inte är alla vetenskapsmänniskor givet, sinne för bådadera — man läser hennes bok utan någon känsla av att dessa recognoseringar in på okänd mark är något ofattbart och svårbegripligt och långt borta utan med ett starkt intryck av att denna forskning och dess resultat är något som ligger oss nära. En lärorik bok — och dock inte tråkig. *E. N.*

Två nya novellsamlingar äro *Den eviga lustgården,* en rad skildringar från bygd och by, av *Paul Lund* — Tidens förlag, pris kr. 3: 35 — och *Diademet* av *Artur Möller.* Den senares arbete är utgivet hos Åhlén & Åkerlund och kostar kr. 4: 50.

*

Spindelväven är den åttonde till svenska överflyttade detektivromanen av *Ivans,* som nyligen utkommit på Gebers förlag. Den rör sig om en mystisk situation, som visar sig stå i samband med ett av mästerdetektiven Geoffrey Gills uppdrag och detta ger anledning till allvarliga förverklingar.

*

Lavendel och Rosmarin, sagor för stora och små av *Ivana Berlic,* har utgivits på förlaget Natur och Kultur. I sitt hemland — Kroatien — äro dessa sagor högt skattade. Ehuru icke folksagor i vanlig mening, stå de dock folkdiktningen nära både till form och innehåll och ge uttryck för mycket, som är karakteristiskt slaviskt. Förutom titelsagan innehåller samlingen fem andra sagor. Översättningen är utförd av en svenska, bosatt i författarinnans hemland, fru Margit Wohlfahrt-Miholic. Boken kostar 5 kronor.

Rosa hälsar Greta Garbo.

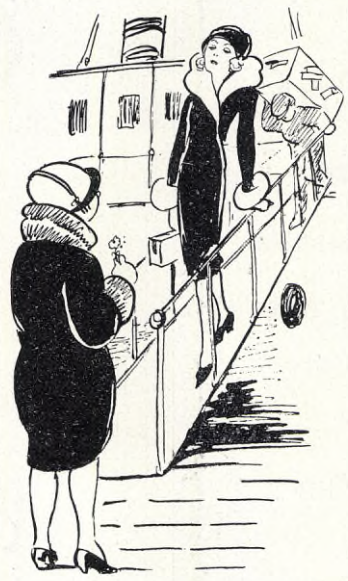

Var hälsad, sjufalt sköna landsmaninna,
du, för vars skull de gyllne dollars rinna,
de ögon bländas och de hjärtan brinna
från Umeå till Frisco, U. S. A.
Hav tack att du täckts krossa dikets water
och unnat gamla Sverige se dig åter
från vilket stolt en hyllningssång nu låter
hurra vad du är bra i da', hurra.

Infört genom Stockholms Läkareförening

Doktor J. Arvedsons kurs i Sjukgymnastik, Massage Pedagogisk Gymnastik

medför enligt kungl. Maj:ts medgivande samma komp. och rättigheter som en kurs vid Gymn. Centralinstitutet.
Kursen, 2-årig börjar d. 15 sept.
Prosp. på begäran gen. D:r J. Arvedson, adr. Odeng. 1, Sthlm.

Professor PATRIK HAGLUNDS
Gymnastisk-Ortopedisk-Kirurgiska Privatklinik.
Sturegatan 62, Stockholm.
R. T. 75025. N. 8301.
För behandling av hållnings- och rörelseorganens skador, sjukdomar, deformiteter och funktionsrubbningar

Dr A. Karsten
Medicinskt Elektricitets-, Ljus- och Röntgeninstitut
Kungsgatan 60, Stockholm

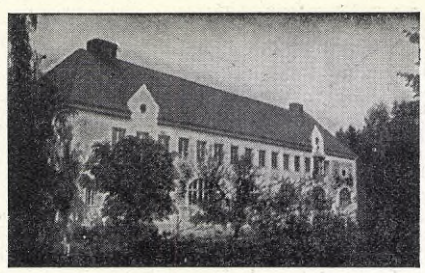

SOLBACKA LÄROVERK

(Internat för gossar; klass 1-6 28:e läsåret.)

Realskola under K. Skolöverstyrelsens inspektion.
Examensrätt. Fullständigt treårigt gymnasium kommer att upprättas. Härligaste sörmländsk natur. Skog och sjö. Härdande friluftsoch idrottsliv. Moderna lokaler. — Vårterminen börjar den 14 januari. — Fullgott uppförandebetyg fordras. — Avgifter pr läsår f. n.: klass 1 kr. 1800: —, klass. 2—3 kr. 2000: —, klass. 4—6 kr. 2100: —.
Styrelsens ordf.: Rektor Carl Svedelius, Sthlm. — Post- och järnvägsstation: Stjärnhov (vid Västra stambanan, 84 km. fr. Sthlm.). Rt. Stjärnhov 17. — Närmare upplysningar genom
REKTOR FOLKE GODING.

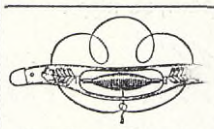

Johanna Brunssons Vävskola Grundad 1873.
Utbildar Vävlärarinnor och Yrkesutövare och håller kurser i Hemvävning. Vårterminen börjar 15 jan. — Stockholm, Kungsg. 70, 2 tr., hörn. av Vasagatan.
Tel. Norr 437, privat 133 63. — Prospekt. — ALMA JACOBSON.

FHH
GÖTEBORG
44:de läsåret

Modern handelsutbildning
erhålles med tidsvinst genom Student-, Bank-, Korrespondent- och Gymnasialavdelningarna eller Handelskurserna för folkskolebildade. Platsförmedling.
Några friplatser och nedsatta avgifter.
Begär 1928 års prospekt och årsredogörelse!
Nya kurser börja 11 jan. 1929.
FILIP HOLMQUISTS HANDELSINSTITUT
Statsunderstött och under statsinspektion.

I sjukgymnastik,

massage och övriga fysikaliska behandlingsmetoder börjar ny kurs 18 januari Grundl. och billig utbildning. Låga levnadsomkostn. Anm. snarast erforderligt, enär pågående kurs var överteckad. Begär prospekt!

MALMÖ-ZANDER-INSTITUT.

Tandteknikerkurs

Fullst. utbildn. i guld- o. kautschukarbeten. Svar till "Tandteknikerkurs", Tidningskontoret, Karlavägen 40, Stockholm.

Bensintvätta

kostymer vid Saltsjöbadens Kem. Tvätt.

Utmärkta organ

för

annonsering i landsorten:

Arboga: Arboga-Posten.
Avesta: Avesta-Posten.
Bollnäs: Tidningen Ljusnan.
Borlänge: Borlänge Tidning.
Borås: Borås Tidning.
Eskilstuna: Eskilstuna-Kuriren.
Falkenberg: Hallands Nyheter.
Falun: Falu-Kuriren.
Gävle: Gefle-Posten.
Halmstad: Halland med Hallandingen.
Hedemora: Södra Dalarnes Tidning.
Hudiksvall: Hudiksvalls-Tidningen.
Hälsingborg: Helsingborgs Dagblad.
Härnösand: Härnösands-Posten.
Hörby: Mellersta Skåne.
Jönköping: Smålands Allehanda.
Kalmar: Barometern.
Karlskrona: Karlskrona-Tidningen.
Katrineholm: Katrineholms-Kuriren.
Köping: Bärgslagsbladet.
Landskrona: Landskrona-Posten.
Linköping: Östgöten.
Ludvika: Ludvika Tidning.
Luleå: Norrbottens-Kuriren.
Lysekil: Lysekils-Posten.
Malmö: Skånska Aftonbladet.
Mariestad: Tidning för Skaraborgs län.
Mjölby: Mjölby Tidning.
Mora: Mora Tidning.
Norrköping: Norrköpings Tidningar.
Nyköping: Södermanlands Läns Tidning.
Nässjö: Nässjö-Tidningen.
Piteå: Norrbottens Allehanda.
Skara: Skaraborgs Läns Tidning.
Skellefteå: Skellefteblatet.
Skövde: Skaraborgs Läns Annonsblad
Sollefteå: Sollefteå-Bladet.
Sundsvall: Sundsvalls-Posten.
Säter: Säters Tidning.
Söderhamn: Söderhamns Tidning.
Söderköping: Söderköpings-Posten.
Södertälje: Södertälje Tidning.
Tranås: Tranås Tidning.
Trälleborg: Trelleborgs Allehanda.
Uddevalla: Bohusläningen.
Ulricehamn: Ulricehamns Tidning.
Umeå: Västerbottens-Kuriren.
Upsala: Tidningen Upsala.
Vadstena: Östgöta-Bladet.
Visby: Gotlänningen.
Vänersborg: Elfsborgs Läns Annonsblad.
Västervik: Västerviks-Tidningen.
Västerås: Westmanlands Allehanda.
Växjö: Nya Växjöbladet.
Ängelholm: Engelholms Tidning.
Örebro: Örebro Dagblad.
Örnsköldsvik: Örnsköldsviks Allehanda.
Östhammar: Östhammars Tidning.

Liksom ett smycke

garanteras genom kontrollstämpeln, så utgör namnet

Östlind & Almquist

å Edert instrument den bästa garantien för en ädel och betagande ton, angenämt och känsligt spelsätt samt gedigenhet i arbete och material, d. v. s. just de egenskaper som tillsammans konstituera

kvalitetsinstrumentet.

A. B.
FÖRENADE
PIANO- & ORGELFABRIKER
ARVIKA

MALMSJÖ - ÖSTLIND & ALMQUIST - BILLBERG - GUSTAFSON & LJUNGQVIST - RÅLIN

Kungl. Hovleverantörer

Utmärkt medel

mot de skadliga följderna av avmagringen är Havremust

Gyllenhamar

MAZETTI:S ÖGON-CACAO

delikat — kraftig — hälsosam

Högsta näringsvärde! Lämnar ingen bottensats!

Denna cacao är genom sin absoluta renhet, överlägsna styrka och delikata smak ett hälsosamt och kraftigt näringsmedel.

Åtgår endast för cirka 2 öre till en kopp.

Vår billigare

kvalitet

MAZETTI:S KUNGS-CACAO

garanteras också ren och oförfalskad.

Obs.! Våra ännu billigare kvaliteter, paketerade och i lös vikt.

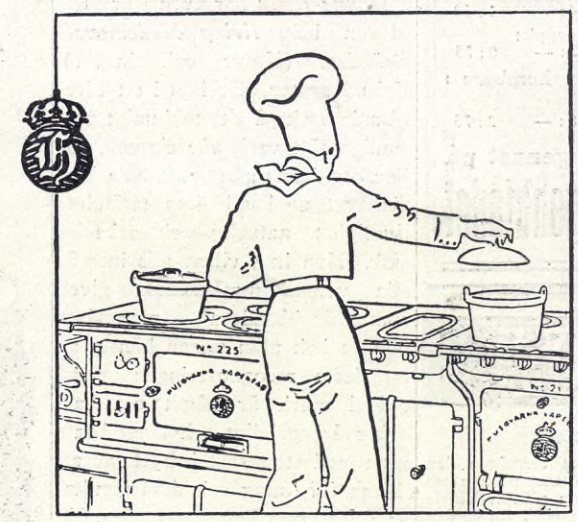

Teknisk fulländning

och tilltalande utseende kännetecknа Husqvarna spiselanordningar. Anpassas för skilda behov och utföras för olika slag av bränsle, med eller utan varmvattenberedare. Begär vid behov förslag å

Husqvarna

Spisel-anordningar

HUSQVARNA VAPENFABRIKS AKTIEBOLAG. HUSKVARNA.

Svenska Tryckeriaktiebolaget, Stockholm 1928